

Orgány veřejné a státní vysoké školy v kontextu reforem v letech 2006 – 2015

JUDr. Marek Hodulík

Diplomová práce
2016

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **JUDr. Marek Hodulík**
Osobní číslo: **M140291**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná správa a regionální rozvoj**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Orgány veřejné a státní vysoké školy v kontextu reforem v letech 2006–2015**

Zásady pro vypracování:

Úvod

Definujte cíle práce a použité metody zpracování práce.

I. Teoretická část

- Popište vývoj legislativních reforem vysokých škol po roce 1989 v ČR.
- Představte činnost, pravomoci a vzájemné vztahy orgánů a vysokých škol a jejich součástí po roce 1989 v ČR.

II. Praktická část

- Provedte analýzu pravomocí orgánů vysoké školy a jejich součástí.
- Provedte analýzu návrhů MŠMT na úpravu postavení orgánů vysoké školy a jejich součástí připravovaných v letech 2006–2014.
- Porovnejte současnou právní úpravu s úpravou de lege ferenda obsaženou v novele zákona o vysokých školách, podejte návrhy na její úpravu a zhodnoťte její dopady na fungování a orgány vysokých škol.

Závěr

Rozsah diplomové práce: cca 70
Rozsah příloh:
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

BERAN, Karel. Právníké osoby veřejného práva: veřejnoprávní subjektivita, veřejnoprávní korporace, veřejný ústav, právní povaha univerzity, právní povaha církví. 1. vyd. Praha: Linde, 2006, 191 s. ISBN 80-7201-598-2.

ENDERS, Jürgen, BOER, Harry de and WESTERHEIDEN Don. Reform of Higher Education in Europe. 1st ed. Rotterdam: Sense Publishers, 2011, 191 p. ISBN 978-94-6091-555-0.

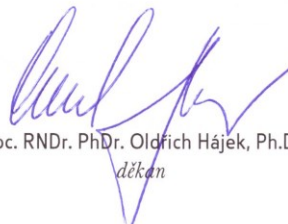
HENDRYCH, Dušan. Správní věda: teorie veřejné správy. 3. aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, 232 s. ISBN 978-80-7357-458-1.

POMAHAČ, Richard. Veřejná správa. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 315 s. ISBN 978-80-7400-447-6.

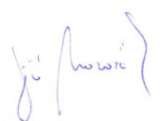
SANTIAGO, Paulo et al. Tertiary Education for the Knowledge Society: OECD Thematic Review of Tertiary Education: Synthesis Report. 1st ed. Paris: OECD, 2008, 1248 p.

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Libor Šnědar, Ph.D.
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání diplomové práce: 15. února 2016
Termín odevzdání diplomové práce: 18. dubna 2016

Ve Zlíně dne 15. února 2016

doc. RNDr. PhDr. Oldřich Hájek, Ph.D.
děkan

Mgr. Jiří Novosák, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA

BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen na elektronickém nosiči v příruční knihovně Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

1. že jsem na diplomové/bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
2. že odevzdaná verze diplomové/bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně dne 11.4.2016

podpis diplomanta

ABSTRAKT

Abstrakt česky

Diplomová práce přináší sumarizaci proběhlých legislativních změn týkajících se orgánů vysoké školy a jejích součástí a to jak z retrospektivního hlediska, tak především v kontextu novely z roku 2016. Diplomová práce předkládá ucelený pohled na fungování orgánů vysoké školy a jejích součástí (zejména fakult) a to jak z hlediska organizačního vymezení těchto orgánů, tak z hlediska pravomocí, kterými disponují, opomíjena není ani interakce těchto orgánů navzájem.

Klíčová slova: orgány vysoké školy, orgány fakulty, akademický senát vysoké školy, akademický senát fakulty, správní rada vysoké školy, vědecká rada vysoké školy, vědecká rada fakulty, disciplinární komise vysoké školy, disciplinární komise fakulty, rektor, kvestor, děkan, tajemník, reforma, zákon o vysokých školách

ABSTRACT

Abstrakt ve světovém jazyce

Main purpose of diploma thesis is to summarize legislative changes of academic bodies and their components in retrospective approach, mostly in context of 2016 amendment to the Higher Education Act. Diploma thesis provides overall view of function of academic bodies and their components (mainly faculties) in terms of organisational framework as well as competences they dispose of.

Keywords: Academic Bodies, Academic Bodies of Faculty, Academic Senate, Academic Senate of a Faculty, Board of Trustees, Scientific Board, Scientific Board of a Faculty, Disciplinary Committee, Disciplinary Committee of a Faculty, Rector, Bursar, Dean, Faculty Bursar, Reform, Higher Education Act

Na tomto místě bych rád poděkoval mému školiteli JUDr. Liborovi Šnédarovi, Ph.D. za pomoc a odborné vedení při zpracování mé diplomové práce.

Rád bych také poděkoval mým rodičům za poskytnutí podpory i v dobách pro ně ze zdravotního hlediska nelehkých.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

ÚVOD	8
I. TEORETICKÁ ČÁST	10
1. ŘÍZENÍ VYSOKÉ ŠKOLY A JEJÍ ORGÁNY ANEB KRÁTKÉ OHLÉDNUTÍ ZA LEGISLATIVNÍM VÝVOJEM OD ROKU 1989 PO SOUČASNOST	11
II. PRAKTICKÁ ČÁST.....	15
2. REFORMNÍ SNAHY V LETECH 2006 – 2016.....	16
3. ORGÁNY VYSOKÉ ŠKOLY A JEJÍCH SOUČÁSTÍ V KONTEXTU POSLEDNÍ NOVELY ZÁKONA	26
3.1. ORGÁNY VYSOKÉ ŠKOLY.....	26
3.1.1. Akademický senát vysoké školy.....	26
3.1.2. Správní rada veřejné vysoké školy.....	36
3.1.3. Vědecká rada veřejné vysoké školy.....	39
3.1.4. Rada pro vnitřní hodnocení.....	44
3.1.5. Disciplinární komise vysoké školy.....	46
3.1.6. Rektor	48
3.1.7. Kvestor.....	60
3.2. ORGÁNY FAKULTY	60
3.2.1. Akademický senát fakulty.....	60
3.2.2. Vědecká rada fakulty	64
3.2.3. Disciplinární komise fakulty.....	67
3.2.4. Děkan fakulty.....	68
3.2.5. Tajemník fakulty	74
4. ÚSKALÍ STÁVAJÍCÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY ORGÁNŮ VYSOKÉ ŠKOLY A JEJÍCH SOUČÁSTÍ A ÚVAHY DE LEGE FERENDA.....	76
ZÁVĚR	81
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	83
Literatura:.....	83
Zákony:	84
Sněmovní tisky a další novelizační podklady:.....	84
Vnitřní předpisy vysokých škol:	85
Ostatní předpisy:	86
Judikatura:	86
Internetové zdroje:.....	86
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	88

Úvod

Česko je zemí reform, tedy respektive pokusů o ně. I tak by se dala v krátkosti shrnout poslední dekáda vývoje vysokoškolské legislativy. Celkem osm ministrů, téměř dvě desítky námětků, to je tým, který provázel reformní snažení v letech 2006 – 2016. A výsledek? Z pohledu optimisty lze prohlásit: Dočkali jsme se! Po deseti letech jednání čítajících stovky ba tisíce hodin strávených vyjednáváním v různých grémiích podepsal dne 11. března 2016 prezident Miloš Zeman novelu zákona o vysokých školách. Celkem 294 novelizačních bodů na 109 paragrafů zákona, to je konečné skóre připravené reformy. S posteskem ovšem nutno konstatovat, že jeden z bodů v reformě chybí. Ministerstvo školství do zákona totiž nevtělilo zmocnění pro vydání úplného znění. Laické veřejnosti tak nezbude než složitě listovat v zákoně 111/1998 Sb., o vysokých školách a vedle toho prstem hledat, zda daný paragraf byl nynější novelou změněn či nikoli. Ti šťastnější pak využijí služeb některého z elektronických právních systémů.

Autorem překládaná práce se pokouší o sumarizaci proběhlých změn týkajících se orgánů vysoké školy a jejich součástí a to jak z retrospektivního hlediska, tak především v kontextu právě přijaté komplexní novely. Cílem autorem předkládané diplomové práce je čtenáři předložit ucelený pohled na fungování orgánů vysoké školy a jejich součástí (zejména fakult) a to jak z hlediska organizačního vymezení těchto orgánů, tak z hlediska pravomocí, kterými disponují, opomíjena není ani interakce těchto orgánů navzájem.

Autor ve svém výkladu vychází z více než desetileté zkušenosti v pozici místopředsedy, později předsedy Legislativní komise Rady vysokých škol a jednoho z hlavních vyjednávačů Rady vysokých škol, který se osobně účastnil zmíněných jednání i finalizace novely zákona o vysokých školách jak na půdě ministerstva, v Legislativní radě vlády, tak při projednávání v obou komorách Parlamentu a jeho orgánech.

Z hlediska metodologie využívá autor zejména metod analýzy a syntézy doplněné o metodu popisnou.

Při tvorbě práce autor vycházel převážně z originálních pramenů, zejména z věcných záměrů, důvodových zpráv, návrhů legislativních úprav a paragrafového znění zákona o vysokých školách včetně znění jednotlivých novel, dále z článků a odborných statí. Odborná literatura se tématu dotýká jen okrajově, zpravidla se jedná o několikastránkové výseče v publikacích

věnujících se obecné části správního práva. Absentuje také komentář věnující se problematice vysokoškolského zákona.

Zahraniční literaturu lze pak využít jen z části s ohledem na specifikum organizačního členění a pravomocí jednotlivých orgánů. Velmi užitečnými se ukázaly být zejména zprávy hodnotitelů Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), a dále publikace European University Association (EUA).

Práce samotná je členěna do tří částí. První část ve stručném přehledu představuje proběhlé reformní snahy uskutečněné v letech 2006 – 2016 a to s ohledem na základní vymezení tématu práce, tj. týkající se postavení a pravomocí orgánů vysokých škol a jejich součástí.

Druhá, obsahově největší část, je věnována představení a charakteristice jednotlivých orgánů vysoké školy a jejich součástí (zejména fakult). Každý z orgánů je tak vymezen z pohledu jeho organizačního začlenění, způsobu jeho ustavení či případného vzniku a zániku členství v tomto orgánu včetně vymezení případné inkompability funkcí. Stranou nezůstává ani vymezení pravomocí každého z orgánů zejména z hlediska osobní, místní a věcné působnosti, přičemž jednotlivé pravomoci jsou dále zaříděny do vyšších logických celků. Pozornost je věnována také interakci orgánů navzájem.

Třetí část práce je pak věnována analýze rizik vyplývajících ze současného vymezení orgánů vysokých škol a návrhům na úpravu de lege ferenda.

Ve všech částech práce autor velmi bedlivě odkazuje prostřednictvím poznámkového aparátu na konkrétní ustanovení legislativních aktů, z kterých při formulaci závěrů vychází.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. ŘÍZENÍ VYSOKÉ ŠKOLY A JEJÍ ORGÁNY ANEB KRÁTKÉ OHLÉDNUTÍ ZA LEGISLATIVNÍM VÝVOJEM OD ROKU 1989 PO SOUČASNOST

Kdo má řídit vysokou školu? Má se jednat o orgán monokratický nebo kolegiální? Má v důležitých věcech rozhodovat rektor jako statutární zástupce, akademický senát jako zastupitelský orgán vzešlý zevnitř akademické obce vysoké školy nebo to má být správní rada jako orgán kontroly veřejnosti? Toto jsou jen některé z otázek, které vyvstávají v okamžiku, kdy na přetřes přijde téma řízení vysoké školy a postavení jejích orgánů. Vysokoškolské prostředí prošlo po roce 1989 několika změnami, které se snažily právě na tyto otázky nalézt odpovědi. Je pravdou, že některé z těchto změn reagovali spíše na obraz tehdejší doby a společenské situace, vznikaly spontánně a bez hlubší analýzy. Jako jeden z příkladů lze uvést zřízení akademických senátů na vysokých školách v zákoně z roku 1990¹.

Vysokoškolské prostředí bylo od roku 1989 do současnosti upraveno dvěma zákony a to zákonem č. 172/1990 Sb., o vysokých školách a jeho nástupcem zákonem č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, byť již 26 krát přímo či nepřímo novelizovaným².

Zatímco zákon z roku 1990 čítal 33 věcných paragrafů a byl tvořen lidově řečeno na kolenech jako poslanecká iniciativa³, v případě zákona z roku 1998 se jednalo již o robustnější právní úpravu, kde se počet věcných paragrafů přiblížil hranici sta. V úpravě z roku 1998 byly rozpracovány zejména otázky orgánů vysoké školy a jejich součástí, nově byly v zákoně více vymezeny pravomoci těchto orgánů a jejich vzájemné vztahy. Zákonodárce se tak od autonomie pro vysoké školy v této oblasti přechýlil k unifikaci úpravy pro celý vysokoškolský sektor.

Rozdíl mezi oběma normami také spočíval v odlišném chápání vysoké školy a její integrity. Zatímco zákon z roku 1990 přiznával právní subjektivitu jak vysoké škole samotné, tak jejím

¹ Vznik akademických senátů na vysokých školách byl odůvodněn demokratizačními snahami na vysokých školách po roce 1989. Podrobněji viz *Návrh zákona o vysokých školách (tisk 309) a společná zpráva výborů Sněmovny lidu a výborů Sněmovny národů (tisk 427): Stenoprotokol jednání ze dne 3. května 1990* [online]. Praha: Digitální repozitář PSPČR, 1990 [cit. 2016-04-10]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1986fs/slsn/stenprot/028schuz/s028018.htm>

² Zajímavostí je, že v případě Slovenska přetrvával původní zákon z roku 1990 až do roku 2002, kdy teprve Slovensko přistoupilo k vlastní legislativní úpravě. Podrobněji k problematice viz REICHERT, Sybille (ed.). *Tensions and challenges for policy makers and institutional leaders*. 1a. ed. Brussels: European University Association, 2009. ISBN 978-907-8997-153, ss. 83 - 97.

³ Srovnej Sněmovní tisk 309/1990. KUSÝ, Miroslav. *Sněmovní tisk 309/1990*. [online]. Praha: Digitální repozitář PSPČR, 1990 [cit. 2016-04-10]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1986fs/tisky/t0309_01.htm

fakultám, zákonem z roku 1998 fakulty právní subjektivitu ztratily. Vysoká škola se tak měla více integrovat. Přejít byl ale učiněn tzv. napůl cesty. Fakulty sice ztratily svou právní subjektivitu, na druhou stranu ale zákonodárce zavedl výčet nezcizitelných práv fakulty, rozuměj případů, kdy je fakulta oprávněna jednat jménem vysoké školy. Vznikl tak hybrid, s jehož následky se potýkáme až do dnešních dnů. Hlavní potíží tohoto ustanovení spočívá v rozštěpenosti výstavby odpovědností ve vysokoškolském zákoně a jiných předpisech, např. zákoníku práce, správním řádu, zákoně o zadávání veřejných zakázek a dalších. Tyto zákony totiž ukládají povinnosti statutárnímu zástupci, tj. rektorovi vysoké školy, zatímco zákon o vysokých školách pravomoci k těmto povinnostem příslušející svěřuje do rukou orgánu fakulty, rozuměj děkana. Příkladem za všechny budiž např. ustanovení § 16 zákoníku práce, které stanoví zaměstnavateli (vysoké škole) povinnost dodržovat zásadu stejného odměňování za stejnou práci⁴. Vzhledem k tomu, že personální pravomoci vůči zaměstnancům fakult vykonávají děkani a nikoli rektor, lze tomuto ustanovení jen stěží dostát.

Zákonem z roku 1998 byly také ustaveny nové povinně zřizované orgány vysoké školy a orgány fakulty. Mezi tyto nově zřízené orgány vysoké školy patřily disciplinární komise, kvestor a správní rada⁵, v případě fakulty se jednalo o disciplinární komisi fakulty a tajemníka.

Obě disciplinární komise byly konstruovány jako samosprávné orgány vysoké školy, resp. fakulty a jejich právní úprava kopírovala dnešní úpravu⁶, zatímco konstrukt správní rady vysoké školy byl zvolen jako konstrukt orgánu, který je personálně zcela odstíněn od vysoké školy. Vznik správních rad byl odůvodňován zejména potřebou dohledu nad majetkem vysokých škol a jejich hospodaření s financemi poskytnutými ministerstvem. Nutno dodat, že v obměněné podobě vykonávají správní rady tuto pravomoc dodnes⁷. Je otázkou, do jaké míry je 18 let po přijetí tohoto zákona stále legitimní zdůvodnění existence tohoto orgánu opírající se o nutnost dohlížet na majetek, který byl svěřen vysoké škole.

⁴ Srovnej §16 odst. 1 zák. č. 262/2006 Sb., zákoník práce v.z.p.p.

⁵ V návrhu zákona a důvodové zprávě se hovořilo ještě o radě vysoké školy, pojem správní rada vznikl až jako výsledek legislativního procesu.

⁶ Přijatá dosud neúčinná novela pak provádí změnu týkající se způsobu určení předsedy disciplinární komise. Toho napříště již nebude ustanovovat rektor, resp. děkan, ale bude volen členy disciplinární komise.

⁷ Viz samostatná kapitola 3.1.2. Správní rada.

Jak již bylo zmíněno shora, zákon z roku 1998 postihlo v průběhu jeho 18ti leté historie celkem 26 novelizací. Z pohledu fungování orgánů vysoké školy lze však považovat za stěžejní novelu z roku 2005⁸, která přinesla hned několik změn.

První změnou bylo přenesení iniciační pravomoci při tvorbě vnitřních předpisů výhradně na rektora, resp. děkana fakulty v případě vnitřních předpisů fakulty. Akademické senáty vysoké školy a fakult, resp. jejich členové, tak přišly o možnost předkládat vnitřní předpisy či jejich změny, dosti nelogicky i v případě volebních a jednacích řádů těchto senátů.

Druhá změna se týkala akademických senátů vysoké školy a senátů fakult, kde byla zrušena dosud platná hranice nutné alespoň patnácti resp. třicetiprocentní účasti členů akademické obce vysoké školy resp. fakulty pro platnost prvního a druhého kola voleb. Jednalo se zcela jistě o krok správným směrem, neboť zmíněná hranice činila v některých případech značné prodlevy v ustavení obou těles.

Novelizace z roku 2005 také zavedla přenositelnost mandátu studentského člena akademického senátu vysoké školy, či akademického senátu fakulty pro případ, kdy student pokračuje v bezprostředně navazujícím studiu. Do této doby totiž mandát ukončením studia zanikal. Zmíněné ustanovení tak odstranilo léta existující⁹ diskriminaci studentů strukturovaného studia oproti studentům dlouhého magisterského studia (lékaři, zubaři, právníci).

Novela z roku 2005 také umožnila akademickému senátu vysoké školy na návrh rektora sistovat a později případně i zrušit vnitřní předpis, rozhodnutí nebo jiný úkon orgánu součásti, pokud je tento v rozporu se zvláštními předpisy nebo vnitřními předpisy vysoké školy. Toto ustanovení vytrhlo pomyslný trn z paty rektorům, kteří do této doby neměli žádný nástroj vyjma nucené správy nařízené ministerstvem, jak takovýmto excesům bránit¹⁰.

Poslední významnou změnou, kterou novela přinášela ve vztahu k orgánům vysoké školy a jejich součástí, bylo zjednodušení odvolací procedury v případě odvolání děkana rektorem. Napříště již rektor pro takovýto krok nepotřeboval souhlas akademického senátu fakulty, musel pouze takový krok s akademickým senátem fakulty projednat.

⁸ Zákon č. 552/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění některých dalších zákonů (zákon o vysokých školách) ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

⁹ Strukturované studium bylo de facto zavedeno již v roce 1990, kdy zákonem č. 172/1990 Sb., o vysokých školách bylo zřízeno bakalářské studium.

¹⁰ Podrobněji viz kapitola 3.1.1. Akademický senát.

Mezidobí let 2005 – 2015 lze z pohledu přijatých legislativních změn ve vztahu k orgánům vysoké školy nazvat obdobím relativního klidu. Ve skutečnosti však probíhaly intenzivní práce na komplexní novelizaci jejich postavení a pravomocí, o čemž pojednává další z kapitol této práce.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

2. REFORMNÍ SNAHY V LETECH 2006 – 2016

Reformní snahy mezi léty 2006 až 2016 lze hodnotit jako snahu o přenastavení vztahů a odpovědností mezi orgány managementu a samosprávnými orgány vysoké školy a jejich součástí. Impulsem pro nové nastavení se stává hodnocení OECD provedené v roce 2006, které ve svých závěrech identifikuje neuralgické body pro transformaci vysokých škol. Ta se má odehrát jednak ve vztahu ministerstvo – vysoká škola, jednak ve vnitřní transformaci vysokých škol a způsobu jejich řízení. V druhé ze jmenovaných oblastí označili experti OECD za klíčové zejména přenastavení systému řízení, které by vedlo k eliminaci zásahů akademické samosprávy do strategického řízení vysoké školy. Tato eliminace měla proběhnout v několika směrech.

První z doporučení směřovalo k většímu oddělení strategického a vědeckého řízení institucí, kde měla být oslabena role akademické samosprávy směrem ke strategickému rozhodování týkajícímu se např. zakládání nových fakult nebo otvírání nových studijních programů. Experti si od této změny slibovali zejména eliminaci rizik spojených s nesprávným vyhodnocením relevance takových kroků. V této souvislosti zdůrazňovali zejména rizika zahleděnosti akademické samosprávy sama do sebe, kdy absentuje vnější kritický prvek. Navržená změna tak měla do systému vtáhnout více vnější aktéry, zejména zaměstnavatele, kteří měli být více zapojeni nejen do správních rad vysokých škol, ale také do vědeckých rad¹¹.

Druhým z doporučení byla doporučení směřující k oslabení vlivu samospráv - akademických senátů na rektora a děkany¹². Experti doporučovali vymanit volbu děkanů a rektorů z rozhodující role interních aktérů a také umenšení vlivu studentů na tyto procesy. V této souvislosti poukazovali zejména na velkou závislost rektorů a děkanů na akademickém senátu, který tyto představitele volí a který jako reprezentant jednotlivých součástí ať již

¹¹ FILE, Jon. *Tematické hodnocení terciárního vzdělávání v České republice: zpráva hodnotitelů*. Praha: Centrum pro studium vysokého školství, 2006. ISBN 80-863-0242-3, ss. 24 - 25.

¹² Toto doporučení lze chápat jako obecné doporučení OECD pro všechny jimi posuzované systémy, které pracují s volbou rektora a děkanů některým ze zastupitelských orgánů dané školy. Srovnej SANTIAGO, Paulo, Karine TREMBLAY, Ester BASRI a Elena ARNAL. *OECD Thematic Review of Tertiary Education: Synthesis Report*. Paříž: OECD, 2008, s. 112.

vysoké školy nebo fakulty ve svém rozhodování upřednostňuje zájmy těchto součástí nad zájmy školy nebo fakulty jako takové¹³.

Vliv akademické samosprávy měl také poklesnout v případě rozhodování v oblasti rozpočtu a strategického směřování. K tomu směřovalo třetí z doporučení expertů. Experti poukazovali zejména na přílišnou vázanost členů na vysílající instituce, součásti vysoké školy, která ve svém důsledku znamená neustálé zohledňování síly hlasu jednotlivých součástí namísto skutečných strategických rozhodnutí. V této souvislosti např. experti uvádějí: „*Vysoká míra autonomie fakult vede ke strukturální tendenci omezovat centrální univerzitní zdroje ve prospěch maximalizace příjmů fakult a přijímání cesty nejmenšího odporu namísto strategického rozhodování, při kterém je potřeba rozhodnout mezi několika fakultami či dávat jejich plánům různou prioritu... Instituce nemohou být silné a úspěšné, pokud nemohou určovat svou strategii a priority, identifikovat portfolio výuky a výzkumu a upravovat svou organizační strukturu podle požadavků měnícího se prostředí. Současné vnitřní řídicí struktury tento poslední úkol téměř znemožňují a omezují výsledky prvních třech procesů na součet ambicí jednotlivých fakult.*“¹⁴

Ve všech shora pojmenovaných případech počítali s výrazným posílením role vnějších aktérů, zejména správních rad vysokých škol, které měly vyšším podílem na rozhodování o hospodaření a dlouhodobém záměru vysoké školy a o volbě rektora převzít spoluzodpovědnost za strategické směřování vysokých škol.

Na doporučení expertů OECD navázal odborný tým ministerstva školství pod vedením Petra Matějů, který mezi léty 2006 až 2008 připravil tzv. Bílou knihu terciárního vzdělávání. Bílá kniha shora zmíněná doporučení nejen v plné míře převzala za své, ale do značné míry jejich intenzitu gradovala. Požadavek oslabení akademické samosprávy ve prospěch vnějších aktérů zazníval nejen v oblasti rozpočtu a strategického řízení vysoké školy, ale dotkl se nově i výběru nejvyšších akademických funkcionářů a klíčových zaměstnanců vysoké školy. Prostředkem k tomuto vlivu se měla stát nově koncipovaná rada pro terciární vzdělávání, na školách pak modifikovaná správní rada.

¹³ FILE, Jon. *Tématické hodnocení terciárního vzdělávání v České republice: zpráva hodnotitelů*. Praha: Centrum pro studium vysokého školství, 2006. ISBN 80-863-0242-3, ss. 24 - 25.

¹⁴ FILE, Jon. *Tématické hodnocení terciárního vzdělávání v České republice: zpráva hodnotitelů*. Praha: Centrum pro studium vysokého školství, 2006. ISBN 80-863-0242-3, s. 25.

Rada pro terciární vzdělávání měla být koncipována jako celostátní nezávislý orgán ustavený vládou na období šesti let. Členové měli být po tuto dobu neodvolatelní. Koncept počítal s třetinovou obměnou každé dva roky. Kromě akademiků, kteří měli tvořit alespoň polovinu z 18 členů rady, měli být v Radě zastoupeni také představitelé výzkumu, domácí a zahraniční experti na oblast terciárního vzdělávání, představitelé zaměstnavatelů a finančního a neziskového sektoru. V čele rady pak měl stát člen vlády.

Úloha takto koncipované rady nebyla přitom nijak zanedbatelná. Rada měla rozhodovat o personálním obsazení správních rad vysokých škol, spolu s ministerstvem stanovovat dlouhodobý záměr ministerstva v oblasti terciárního vzdělávání, či se vyjadřovat ke statutům a dlouhodobým záměrům vysokých škol a k výročním zprávám vysokých škol o jejich činnosti a o hospodaření¹⁵.

Na vysokých školách pak měly působit nově formované správní rady, v nichž jednu třetinu členů měly navrhovat orgány regionů a profesní svazy, jednu třetinu ministři financí a školství, zbylá třetina pak měla vzejít z návrhů akademické obce. Všechny personální nominace by pak podléhaly vyjádření Rady pro terciární vzdělávání, jejíž stanovisko by pro ministerstvo školství bylo z hlediska jmenování závazné. Takto ustavená správní rada měla vybírat rektora a to na základě jednoho ze čtyř navržených způsobů, mezi něž se řadily: konkurs vyhlašovaný správní radou, volba členy správní rady z návrhů předložených členy správní rady, volba členy správní rady z návrhů podaných členy akademického senátu a vědecké rady, či společná volba členy akademického senátu vysoké školy a členy správní rady na jejich společném zasedání z návrhů podaných členy obou těles¹⁶.

Kromě volby rektora se měla správní rada podílet také na volbě děkanů a dalších klíčových osob v managementu vysoké školy.

Správní radě měla být svěřena i otázka hospodaření a rozpočtu vysoké školy. Akademický senát měl v navrženém modelu plnit víceméně jen roli kontrolní. Ve vztahu k rozpočtu vysoké školy se měl akademický senát nadále vyjadřovat jen k pravidlům sestavování rozpočtu, samotný rozpočet a jeho schválení byly vloženy do rukou rektora a správní rady¹⁷.

¹⁵ MATĚJŮ, Petr. *Bílá kniha terciárního vzdělávání: zpráva hodnotitelů*. Praha: MŠMT, 2009. ISBN 978-80-254-4519-8, s. 36.

¹⁶ Tamtéž, ss. 37 - 38.

¹⁷ MATĚJŮ, Petr, František JEŽEK, Daniel MÜNICH, et al. *Bílá kniha terciárního vzdělávání: Příloha - Současný stav, srovnání a širší kontext reformy*. Praha: MŠMT, 2008, ss. 42 – 43.

Omezení autonomie vysokých škol navržené v Bíle knize se dotýkalo i oblasti vzdělávání a tvůrčí činnosti. Bílá kniha podobně jako experti OECD ve své zprávě v roce 2006 požadovala větší vliv vnějších aktérů na formování studijních programů. Jako nástroj k naplnění tohoto cíle měla sloužit personálně pozměněná vědecká rada vysoké školy, kde měl být posílen externí prvek. Vědecká rada se stávala také odpovědnou za obsazování míst vedoucích a vysoce kvalifikovaných pracovníků¹⁸. Tímto způsobem se tvůrci Bílé knihy vypořádali i s dalším nešvarem, na který materiály vypracované OECD poukazovaly, a to s problematikou tzv. létajících profesorů¹⁹.

Zmíněná doporučení obsažená ve zprávě OECD a v Bíle knize terciárního vzdělávání se stala východiskem i pro první jednání o reformě vysokých škol a přípravu zcela nového zákona o terciárním vzdělávání, které bylo započato za úřadování ministra školství Ondřeje Lišky a jeho náměstka pro vysoké školy Vlastimila Růžičky. Jednání označovaná jako Kostelecká jednání, dle Kostelce nad Černými Lesy, kde se expertní skupina scházela, byla započata na přelomu let 2008 - 2009. Celkem se uskutečnila čtyři jednání expertů, která však byla provázena značným emočním vypětím a polarizací vyjednávacích stran. U třetího z jednání došlo dokonce k odchodu zástupců reprezentací od vyjednávacího stolu. Následný pád druhé vlády Mirka Topolánka v březnu 2009 a ustavení úřednického kabinetu Jana Fischera s Miroslavou Kopicovou v čele ministerstva školství v květnu 2009 jednání o této podobě reformy vysokého školství definitivně zastavil.

Co tedy kostelecký návrh ve vztahu k orgánům vysoké školy stanovoval? Návrh zcela devastoval roli a kompetence akademického senátu vysoké školy. Tomuto dokonce neponechával ani zákonem dané pojmenování akademický senát vysoké školy, ale hovořil o něm toliko jako o zastupitelském orgánu, jehož název měl být určen vnitřním předpisem vysoké školy.

¹⁸ MATĚJŮ, Petr. *Bílá kniha terciárního vzdělávání: zpráva hodnotitelů*. Praha: MŠMT, 2009. ISBN 978-80-254-4519-8, s. 37.

¹⁹ Srovnej ŠEBKOVÁ, Helena (ed.). *Tertiary education in the Czech Republic: country background report for OECD thematic review of tertiary education*. Prague: Centre for Higher Education Studies, 2006. ISBN 80-863-0237-7, s. 90.

Povinné zastoupení studentů v orgánu bylo v návrhu opomenuto a návrh v této věci odkazoval na autonomní rozhodnutí vysoké školy, která by konkrétní složení zastupitelského orgánu stanovila svým vnitřním předpisem²⁰.

V oblasti pravomocí svěřoval návrh zastupitelskému orgánu jen zbytkovou pravomoc, kterou nevykonávala správní rada vysoké školy. V legislativní oblasti byla zastupitelskému orgánu ponechána pravomoc schvalovat jen ty vnitřní předpisy, jejichž schválení nebylo svěřeno správní radě a dále ty, které takto vymezil statut. Právě statut a např. vnitřní mzdový předpis však z hlediska svého obsahu spadaly do výhradní diskrece správní rady.

Rozpočet byl z pravomoci akademického senátu vyňat zcela, ponecháno mu bylo pouze právo vyjadřovat se k pravidlům pro sestavení rozpočtu i ty ale schvalovala stejně jako rozpočet správní rada.

V personálních pravomocech mohl zastupitelský orgán jednat autonomně pouze ve vztahu k schvalování členů disciplinární komise a dále mu bylo svěřeno oprávnění navrhnout zástupce vysoké školy do reprezentace vzdělávacích institucí²¹. Sporným z hlediska efektivity a reálného dopadu se jevílo oprávnění zastupitelského orgánu navrhnout členy správní rady. Ty totiž vedle zastupitelského orgánu mohl dále navrhnout i rektor dané vysoké školy a ministr s tím, že konečný výběr měla činit Rada pro terciární vzdělávání jako ústřední orgán jmenovaný vládou. Předložený návrh přitom nestanovoval žádné procentní poměry, v jakých je třeba návrhům jednotlivých návrhových míst vyhovět.²²

Ve vztahu k rozhodování o strategickém směřování vysoké školy byl zastupitelský orgán z rozhodovacího procesu prakticky téměř vynechán. Zastupitelský orgán se sice mohl k většině dokumentů vyjadřovat, z rozhodovacího procesu byl však až na výjimku v podobě společného schvalování dlouhodobého záměru společně se správní radou vyloučen. Rozhodování tak bylo plně svěřeno do rukou správní rady.

Správní rada se stávala klíčovým orgánem nejen v oblasti schvalování strategických dokumentů, vnitřních předpisů a rozpočtu vysoké školy, ale její hlas měl být napříště rozhodným i ve vztahu k obsazení pozice rektora vysoké školy. Návrh sice počítal v obou variantách výběru rektora se spoluúčastí zastupitelského orgánu (akademického senátu) na

²⁰ Srovnej Zásada č. 15 a č. 20 KN.

²¹ Reprezentace vysokých škol se nově měla skládat ze zástupců vysokých škol a ze zástupců profesního vzdělávání. Srovnej Zásada č. 49 KN.

²² Srovnej Zásada č. 18, 21 KN.

výběru kandidáta, ani jedna z variant však nedávala zastupitelskému orgánu dominantní postavení při výběru. Pozice zastupitelského orgánu tak oscilovala od rovnocenného partnerství, kdy se na kandidátovi musely shodnout oba orgány až k pouhému vyjádření se zastupitelského orgánu k návrhu správní rady.

Rektor po svém ustavení uzavíral se správní radou po vyjádření zastupitelského orgánu smlouvu o výkonu funkce, kde byly specifikovány zejména cíle, kterých mělo být za jeho funkčního období dosaženo. Výhradně správní radě pak byla svěřena pravomoc navrhnout rektorovi odměnu²³.

Postavení rektora vysoké školy se oproti postavení zastupitelského orgánu (akademického senátu) návrhem výrazně posilovalo a to i s ohledem na fakt, že byl v návrhu ustaven jako jediný funkcionář vysoké školy. Jakékoli členění vysoké školy bylo ponecháno pouze na vnitřním rozhodnutí vysoké školy a návrh se tedy blíže o součástech a jejich představitelích nezmiňoval. Z návrhu tak vymizely fakulty a s tím spojená obligatorní nezczitelná práva fakult. Fakulty neměly jisté ani své zastoupení v zastupitelském orgánu vysoké školy, kde tento byl koncipován výhradně na základě vnitřních předpisů, jejichž projednávání a schvalování z větší části kontrolovala správní rada. Hypoteticky tak mohla nastat situace, kdy by případně vzniklá fakulta neměla zastoupení v zastupitelském orgánu vůbec.

Posílení pravomocí rektora souviselo také s konceptem zavedení funkčních míst docentů a profesorů na vysokých školách, který měl nahradit do té doby užívaný systém celostátně platných habilitací a profesur. Rektor tak měl napříště rozhodovat, kdo tyto posty obsadí²⁴.

Další snahu o reformu českého vysokého školství přinesl rok 2010 a nástup Josefa Dobeše do úřadu ministra školství. Ministr Dobeš coby představitel pravicové vlády Petra Nečase zahrnul do reformy nejen otázky nového uspořádání vysokých škol ale i otázku zpoplatnění vysokého školství, což se mu z hlediska jeho politické kariéry stalo osudným. Návrh se neseťkal s pochopením u žádné z reprezentací ani u odborů.

Dobešova reforma navazovala na myšlenku posílení role vnějších aktérů na chod vysokých škol. Zaváděla tzv. radu vysoké školy (obdobu dnešní správní rady), která byla ustavována ministrem školství z třetiny na návrh akademického senátu, z třetiny na návrh rektora a

²³ Srovnej Zásada č. 16 KN.

²⁴ Srovnej Zásadu č. 17 KN.

z třetiny na základě rozhodnutí ministra školství. Členem rady, podobně jako je tomu dnes u správní rady, nesměl být nikdo z akademické obce dané vysoké školy. Rada měla po předchozím schválení akademickým senátem na návrh rektora schvalovat statut a dlouhodobý záměr vysoké školy a jejich změny. Schválení radou bylo přitom pro platnost obou dokumentů klíčové.

V návrhu věcného záměru jí byla také svěřena působnost při jmenování a odvolání rektora, kde kromě volby samotné měla rozhodovat i o jeho odměňování²⁵. Zvláště toto ustanovení bylo terčem kritiky ze strany reprezentací, neboť zde vznikal střet zájmů mezi rektorem, jež část členů rady navrhoval, a radou, která mu následně měla stanovit odměnu za výkon funkce. Pozdější návrh věcného záměru zákona o vysokých školách předložený do vlády postavení rady vysoké školy přehodnotil a přiznal jí v otázce ustavení rektora do funkce toliko možnost vyjádření nesouhlasu s nominací/volbou uskutečněnou akademickým senátem vysoké školy. Pravomoci rady spojené s uzavřením smlouvy o výkonu funkce rektora však zůstaly zachovány²⁶.

U akademického senátu počítala reforma se snížením zastoupení studentů v tomto tělese, kdy z původní jedné třetiny až jedné poloviny všech členů akademického senátu mělo povinné zastoupení klesnout na jednu třetinu. Zprvu nebyla u škol neuniverzitního typu garantována ani tato hranice a počet studentů tak mohl hypoteticky klesnout až na jednoho. V konečném návrhu předloženém do vlády se však ustálil na jedné třetině studentů pro všechny typy vysokých škol.

Pravomoci akademického senátu byly koncipované jako sdílené, kdy nejdůležitější rozhodnutí týkající se např. schválení statutu či dlouhodobého záměru a jejich změn měly podléhat též schválení radou veřejné vysoké školy. U rozpočtu byla akademickému senátu přiznána jen konzultační pravomoc a rozpočet jako takový podléhal schválení radou vysoké školy²⁷.

Vědecká rada zůstala v Dobešově návrhu věcného záměru téměř beze změny oproti dnešnímu stavu a to jak co do složení, tak do pravomocí jí svěřených. Jediným rozdílem byl zvýšený

²⁵ Srovnej *Pracovní návrh věcného záměru zákona o vysokých školách: Verze ze dne 2.9.2011 s úpravami dle připomínek členů pracovní skupiny ke dni 5.9.2011 a s úpravami podle pokynu ministra školství, mládeže a tělovýchovy ze dne 9.9.2011*. Praha, 2011, s. 12.

²⁶ Srovnej VZZ VŠ, s. 30.

²⁷ Srovnej VZZ VŠ, s. 31.

počet externistů vyžadovaný v případě tzv. výzkumných univerzit²⁸ a možnost přenesení oprávnění schvalování dlouhodobého záměru²⁹.

Na reformní úsilí Josefa Dobeše navázal koncem roku 2012 nový ministr školství Petr Fiala. Začátkem roku 2013 tak bylo vypracováno paragrafové znění novely, jehož další cestu legislativním procesem zhatil pád Nečasovy vlády v první polovině roku 2013.

Z pohledu koncepce orgánů vysoké školy se však již jednalo o materiál, který předestřel vnitřní členění a pravomoci velmi podobné nedávno schválené novele zákona o vysokých školách. Jistou výjimkou byla snad jen oblast pravomocí spojených s kontraktovým financováním³⁰, která byla z návrhu vypuštěna na základě politického rozhodnutí Fialova politického nástupce Marcela Chládky.

Po pádu Nečasovy vlády byl krátce do funkce ministra školství ustaven Dalibor Štys. Úřednická vláda Jiřího Rusnoka, v rámci které Štys mandát vykonával, však neměla ambici v novele výrazně pokračovat.

Na Fialův materiál tak navázal až ministr školství nově zvolené vlády Marcel Chládek, který v návrhu provedl dílčí změny.

Chládkův návrh počítal s odebráním veškerých práv fakultám vysokých škol³¹ a s centralizací pravomocí v oblasti řízení do rukou rektora vysoké školy. S tím také souviselo přenesení rozhodování z orgánů fakult na orgány vysoké školy.

Správní rada v rámci změn kompetencí dílčím způsobem posílila svůj vliv, kdy jí byla přiznáno právo spolupodílet se na schvalování dlouhodobého/strategického záměru a rozpočtu vysoké školy. Naopak v případě volby rektora byl vliv správní rady vyloučen. Novela

²⁸ Externisté měli v případě výzkumné univerzity tvořit minimálně jednu polovinu všech členů vědecké rady.

²⁹ Tu originálně schvalovala rada vysoké školy. Viz výše.

³⁰ Kontraktové financování byl koncept, jenž měl vysokým školám zajistit stabilizaci jejich rozpočtů na období tří let dopředu. Vyjednávání o rozpočtu mezi MŠMT a vysokou školou se tak mělo přenést z aktuálního roku t vždy na rok t+3. Nevýhodou tohoto systému bylo ovšem nízké procento takto garantovaných příjmů. Vysoká škola mohla takto dojednat max. 90% svých příjmů, zbytek zůstával i nadále pohyblivý.

³¹ Veškerá práva fakult upravená v § 24 měla být napříště fakultě přiznána pouze, pokud by tak stanovil statut vysoké školy. Srovnej novelizační bod 76 *Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony: Sněmovní tisk 464/0*. Praha, 2015.

v podobě navržené Marcellem Chládkem se stala více technicistní, mnohé věcné změny obsažené v návrhu jeho předchůdce (např. celé kontraktové financování) byly opuštěny.

Ani Marcel Chládek však nebyl posledním ministrem, který se s novelou potýkal. Sice se mu podařilo novelu zákona schválit ve vládě a poslat ji do Poslanecké sněmovny, konce jejího projednání se už v pozici ministra školství nedočkal. Konečné schválení včetně diskuse o pozměňovacích návrzích tak měla v rukou až jeho nepřímá nástupkyně³², současná ministryně Kateřina Valachová.

Samotný průběh projednávání novely v Poslanecké sněmovně nebyl zdaleka jednoduchý. Celkem bylo k novele načteno do systému 33 poslaneckých pozměňovacích návrhů, které se týkaly zejména navrácení práv fakultám, jmenování profesorů, akreditací, sociálních stipendií a uznávání vzdělávání z vyšších odborných škol. Dále byl připraven komplexní pozměňovací návrh MŠMT čítající 43 navržených změn.

Největší emoce a mediální ohlas³³ však vzbudil pozměňovací návrh poslance KDU-ČSL Jiřího Miholy, který byl původně zapracován do komplexního pozměňovacího návrhu MŠMT. Tento návrh se dotýkal otázek úpravy postavení policejních státních vysokých škol, rozuměj Policejní akademie ČR v Praze. Pozměňovací návrh poslance Miholy byl zřejmě nejostřejším pokusem o útok na apolitičnost a akademickou samosprávu vysokých škol. Počítal s plným převzetím majetku školy Ministerstvem vnitra a podřízením veškerých pracovněprávních vztahů rozhodování ministra vnitra³⁴. Návrh nakonec sám poslanec Mihola po tlaku akademické veřejnosti i médií stáhl³⁵.

³² Po odvolání Marcela Chládky byla dočasně pověřena vedením ministerstva ministryně práce a sociálních věcí Michaela Marksová-Tominová.

³³ Srovnej např. *Lidovec Mihola stvořil přílepek na přání vnitra. Ztratíme nezávislost, zní z Policejní akademie* [online]. Praha: www.lidovky.cz, 2015 [cit. 2016-04-10]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/prilepek-poslanec-miholy-ohrozuje-nasi-autonomii-zni-z-policejni-akademie-1up-zpravy-domov.aspx?c=A151022_161432_In_domov_hm.

³⁴ V této souvislosti je vhodné připomenout, že Policejní akademie je školou, která kromě odborníků bezpečnostních sborů spadajících pod ministerstva vnitra (policisté, hasiči), spravedlnosti (vězeňská služba), financí (celníci), obrany (vojenská policie) a vládu ČR (Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služba) vzdělává také civilní studenty. Nejedná se tedy o resortní školu, jako je tomu v případě Univerzity obrany v Brně.

³⁵ Srovnej *Převod Policejní akademie pod vnitra se asi navrhovat nebude* [online]. Praha: www.blesk.cz, 2015 [cit. 2016-04-10]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-live-zpravy/353812/prevod-policejni-akademie-pod-vnitro-se-asi-navrhovat-nebude.html>.

Druhým nosným tématem projednávání ve Sněmovně byla otázka práv fakult. Jak již bylo shora zmíněno, předložená novela dále nepočítala s tím, že by byla určitá práva garantována fakultě zákonem. Nově bylo podmíněno přiznání těchto práv jejich výslovnému přiznání ve statutu vysoké školy. Statut přitom ze zákona navrhuje rektor.

Otázka omezení práv fakult již při tvorbě novely značně rozdělovala reprezentace vysokých škol. Zatímco Česká konference rektorů návrh podporovala, Rada vysokých škol byla proti. V Poslanecké sněmovně se tak sešly hned tři návrhy úprav.

První z nich z pera poslance Simeona Karamazova počítal se zachováním všech práv fakult garantovaných zákonem, tedy s původním zněním zákona.

Druhý návrh z dílny ministerstva přiznával fakultám jako nezcizitelná práva právo na ustavování samosprávných orgánů fakulty, rozhodování v oblasti vnitřní organizace fakulty, nakládání s finančními prostředky přidělenými fakultě a konání habilitačního a jmenovacího řízení.

Třetím z návrhů byl pak návrh poslance Bohuslava Svobody, který k ministerskému návrhu přidával ještě právo orgánů fakulty rozhodovat v oblasti pracovně právních vztahů. Tento návrh nakonec přijala i Poslanecká sněmovna³⁶.

V průběhu projednávání ve Sněmovně doznal návrh zákona ještě několika dalších úprav, o kterých bude komplexněji pojednáno v dalších kapitolách této práce.

³⁶ Blíže viz kapitola 3.2.4. Děkan fakulty.

3. ORGÁNY VYSOKÉ ŠKOLY A JEJÍCH SOUČÁSTÍ V KONTEXTU POSLEDNÍ NOVELY ZÁKONA

3.1. Orgány vysoké školy

V předchozích kapitolách byl čtenáři představen legislativní vývoj a reformy, či jejich návrhy, které v minulosti provázely orgány vysoké školy a jejich součástí. Následující kapitoly práce pojednávají o jednotlivých orgánech vysoké školy a jejich součástí v kontextu jejich nynějšího postavení a pravomocí a postavení a pravomocí, které jim přiznává zatím poslední novela zákona o vysokých školách, kterou dne 11. 3. 2016 podepsal prezident republiky. Novela ke dni finalizace práce nebyla publikována ve Sbírce zákonů. S ohledem na fázi legislativního procesu se lze důvodně domnívat, že účinnost ustanovení novely zmíněná v této práci nastane nejpozději k 1. září roku 2016³⁷.

3.1.1. Akademický senát vysoké školy

Akademický senát vysoké školy je jedním z orgánů vysoké školy konstituovaných v souladu s § 7 zákona o vysokých školách. Jedná se o vrcholný zastupitelský orgán, jediný z orgánů, který je volen přímo členy akademické obce. Z pohledu právní teorie a dělení veřejné správy se jedná o orgán samosprávy, i když někteří z autorů jej neřadí ani do samosprávy a hovoří o něm jako o orgánu sui generis řádicím se do skupiny tzv. ostatní správy. Samotný zákon o vysokých školách jej pak řadí mezi samosprávné orgány³⁸.

Jak již bylo shora zmíněno, akademický senát je jeden z povinných orgánů, které vysoká škola ustavuje. Samotné vymezení orgánu z hlediska složení a počtu členů je z velké míry ponecháno na samosprávném rozhodnutí vysoké školy, kdy zákon upravuje pouze atributy, které nelze podkročit.

Předně se jedná o složení orgánu jako takového. Zákon vymezí, že akademický senát je složen ze zástupců akademické obce, kterou tvoří akademičtí pracovníci a studenti. Právě tyto dvě skupiny jsou v akademickém senátu zastoupeny. Ve vztahu ke studentům zákon upravuje jak horní, tak dolní možnou hranici jejich zastoupení. V případě horní hranice se jedná o

³⁷ Účinnost novelizace zákona je stanovena na první den čtvrtého měsíce následujícího po měsíci, ve kterém bude příslušná novela publikována ve Sbírce zákonů. Dle informací dostupných na webových stránkách Poslanecké sněmovny <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&T=464> byl schválený zákon dne 5. dubna 2016 doručen předsedovi vlády k podpisu.

³⁸ Srovnej §8 odst. 1 ZVŠ.

nejvýše jednu polovinu členů akademického senátu, dolní hranice je pak určena jednou třetinou počtu členů. Konkrétní míra zastoupení je tak ponechána na vysoké škole a jejím rozhodnutí. V praxi se můžeme setkat s vysokými školami, které se drží spodní hranice (např. Univerzita Palackého), naopak např. Karlova Univerzita využívá hranice horní, kdy studenti tvoří téměř polovinu členů univerzitního senátu³⁹. Vymezení konkrétního počtu studentských zástupců není ponecháno jen na ad hoc rozhodnutí vysoké školy, ale je vždy závazně zachyceno ve vnitřních předpisech vysoké školy⁴⁰.

Z hlediska zastoupení jednotlivých součástí vysoké školy ponechává zákon vysoké škole opět naprostou volnost. Volení zástupců z jednotlivých součástí je tak spíše zvyková záležitost než úzus předepsaný vysokoškolskou legislativou. Obvykle jsou v akademických senátech zastoupeny všechny fakulty vysoké školy, to v případě, že se jedná o vysokou školu univerzitního typu⁴¹. V případě školy neuniverzitního typu⁴² pak záleží, zda se tato na součásti rozpadá.

Zastoupení vysokoškolských ústavů⁴³ a celouniverzitních pracovišť je pak odvislé od konkrétní úpravy na dané vysoké škole⁴⁴. Můžeme se tak setkat s plným zastoupením dané součásti v akademickém senátu (zastoupení akademických pracovníků i studentů)⁴⁵, případně

³⁹ Počet studentů zastoupených v akademickém senátu je v případě zástupců Univerzity Karlovy za jednotlivé fakulty roven počtu akademických pracovníků – v obou případech se jedná o 2 zástupce za každou fakultu. Mírná převaha akademických pracovníků je dána tím, že za zbylé součásti Univerzity Karlovy jsou voleni 2 zástupci z řad akademických pracovníků. Srovnej čl. 7 odst. 2 X. *úplné znění Statutu Univerzity Karlovy v Praze ze dne 21. října 2013* [online]. [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <http://www.cuni.cz/UK-5444.html>

⁴⁰ Jedná se zejména o statut veřejné vysoké školy a o volební a jednací řád akademického senátu veřejné vysoké školy.

⁴¹ Vysokou školou univerzitního typu je vysoká škola, která je oprávněna na základě udělené akreditace uskutečňovat studijní programy jak pregraduálního studia, tak studijní programy postgraduálního studia, rozuměj studijní programy bakalářského, magisterského i doktorského typu. Srovnej §2 odst. 1 a odst. 4 ZVŠ. Pouze vysoké školy univerzitního typu jsou oprávněny vytvářet součásti nazývané fakulty – srovnej §2 odst. 5 ZVŠ.

⁴² Vysoká škola neuniverzitního typu, je vysoká škola, která není oprávněna uskutečňovat všechny tři typy studijních programů, tj. bakalářský, magisterský a doktorský. Zpravidla tyto školy mají akreditovány pouze pregraduální studijní programy, tj. bakalářské a magisterské. V České republice ke dni sepsání práce existovaly dvě veřejné vysoké školy neuniverzitního typu a to Vysoká škola polytechnická v Jihlavě a Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích. Srovnej §2 odst. 5 ZVŠ.

⁴³ Zákon umožňuje, aby se vysokoškolský ústav podílel na uskutečňování akreditovaných studijních programů včetně jejich samostatného zajištění. V tomto případě je vysokoškolský ústav postaven z hlediska zastoupení obou složek akademické obce, tedy pedagogů i studentů na roveň fakultě. Srovnej §34 odst. 1 ZVŠ. Příkladem může být např. Ústav soudního inženýrství Vysokého učení technického v Brně.

⁴⁴ Konkrétní úpravu obsahuje statut dané vysoké školy.

⁴⁵ Např. součásti zastoupené v akademickém senátu Vysokého učení technického v Brně – srovnej čl. 17 odst. 2 VII. *úplné znění Statutu vysokého učení technického v Brně ze dne 17. července 2015* [online]. [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <http://www.vutbr.cz/uredni-deska/vnitri-predpisy-a-dokumenty/vnitri-predpisy-f34982/vnitri-predpis-statut-vut-d39809/uz-statutu-vut-p93685>.

se zastoupením části akademické obce dané součástí tvořené akademickými pracovníky. Početně může být zastoupení součástí v akademickém senátu rovnocenné se zastoupením jednotlivých fakult, případně toto může být poníženo a součástí mohou být součástí agregovány do větších celků, které mají společného zástupce⁴⁶.

Z hlediska počtu členů akademického senátu stanovuje zákon pouze dolní hranici, kde stanoví minimální počet zástupců v akademickém senátu na 11 členů. Stanovení konkrétního počtu členů na dané vysoké škole pak zákon deleguje⁴⁷ na vnitřní předpis vysoké školy⁴⁸. V praxi se tak můžeme setkat s akademickými senáty, jejichž počet členů je stanoven při samotné dolní hranici⁴⁹, v případě největší české veřejné vysoké školy, Univerzity Karlovy v Praze, se naopak jedná o 70ti členný sbor.

Akademický senát vysoké školy je ustaven na základě voleb a to na období nejvýše tří let. Právo volit členy zastupitelského orgánu vysoké školy patří mezi jedno ze základních akademických práv⁵⁰.

Vymezení aktivního a pasivního volebního práva je v zákoně konkretizováno toliko s odkazem na akademickou obec⁵¹, samotnou podobu a proces volby zákon ponechává na úpravě v samosprávné působnosti vysoké školy. Nejčastěji je voleno těleso akademického senátu jako celek, tj. volby se konají pro stejně datačně vymezené funkční období pro všechny budoucí členy senátu. Výjimkou je v tomto případě akademický senát Univerzity Karlovy, kde jsou jednotlivé fakulty rozděleny do tří sborů, kde pro každý z těchto sborů se konají volby v jiném roce. V praxi tak dochází k třetinové obměně členů akademického senátu každý rok⁵².

Vysoká škola si také stanoví, zda volba samotná bude probíhat po jednotlivých kuriích a jaký elektoriát bude v jednotlivých kuriích zastoupen. Hypoteticky tak přichází v úvahu varianty

⁴⁶ Např. u Univerzity Karlovy mají všechny součásti odlišné od fakult dva společné zástupce z řad akademických pracovníků. Srovnej čl. 7 X. *úplné znění Statutu Univerzity Karlovy v Praze ze dne 21. října 2013* [online]. [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <http://www.cuni.cz/UK-5444.html>.

⁴⁷ Srovnej § 8 odst. 1 ZVŠ.

⁴⁸ Počet členů je obvykle stanoven ve statutu dané vysoké školy.

⁴⁹ Jedná se zejména o menší veřejné vysoké školy neuniverzitního typu – např. Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích. Srovnej čl. 5 odst. 2 *Aktuální znění Statutu vysoké školy technické a ekonomické v Českých Budějovicích* [online]. [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: https://is.vstecb.cz/do/5610/uredni_deska/1905433/1905464/Aktualni_zneni_statut.pdf.

⁵⁰ Srovnej § 4 písm. d) ZVŠ.

⁵¹ Srovnej § 8 odst. 1 ZVŠ.

⁵² Srovnej I. *ÚPLNÉ ZNĚNÍ PŘÍLOHY Č. 3 STATUTU UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE ROZDĚLENÍ FAKULT PRO ÚČELY VOLEB DO AKADEMICKÉHO SENÁTU UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE ZE DNE 6. LISTOPADU 2000* [online]. [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <http://www.cuni.cz/UK-4590.html>.

od absolutně univerzálních voleb, kde všichni volí všechny, tj. studenti i akademičtí pracovníci volí všechny studenty i akademické pracovníky všech fakult a součástí vysoké školy až po variantu nejpřísněji ohraničenou, tj. že studenti jsou voleny studenty a akademičtí pracovníci akademickými pracovníky a to u každé součásti odděleně. Tato varianta kurijního systému je na vysokých školách nejčastěji užívána. Mezivariantou pak je situace, kdy jsou studenti a akademičtí pracovníci dané součásti voleni společně všemi studenty a akademickými pracovníky dané součásti⁵³. Tento systém je ovšem z hlediska četnosti minoritním.

Pravomoci akademickému senátu svěřené lze rozčlenit na organizační pravomoci, personální pravomoci, pravomoci legislativní, ekonomické a ostatní. Mezi pravomoci organizační řadíme zejména rozhodování o vzniku, sloučení, splynutí, rozdělení nebo zániku součástí a společných pracovišť vysoké školy⁵⁴ a dále oprávnění vyjadřovat se k právním jednáním směřujícím k dispozici s majetkem vysoké školy. V druhém jmenovaném případě se jedná o pravomoc sdílenou mezi akademickým senátem a správní radou veřejné vysoké školy, kde správní rada hraje klíčovou roli⁵⁵.

Personální pravomoci se týkají jednak volby kandidáta na rektora, jednak možnosti podat návrh na jeho odvolání, dále vyslovení souhlasu se jmenováním a odvoláním členů vědecké či umělecké rady, disciplinární komise a do budoucna také členů Rady pro vnitřní hodnocení.

Volba kandidáta na rektora je upravena ve volebním a jednacím řádu akademického senátu a to v části označené jako jednacím řád. Nutno podotknout, že v souvislosti s dosud neúčinnou novelou zákona o vysokých školách dojde k oddělení volebního a jednacím řádu a do budoucna se bude jednat o dva samostatné předpisy. V této souvislosti dochází i k významnému posílení pravomoci akademického senátu ve vztahu k jednacím řádu a potažmo tedy i k volbě kandidáta na rektora, jelikož novela vrací iniciační pravomoc v případě jednacím řádu zpět do rukou jednotlivých senátorů. Napříště tak bude moci změnu

⁵³ Příkladem může být volba členů akademického senátu Univerzity Palackého v Olomouci. Srovnej čl. 7 odst. 5 III. ÚPLNÉ ZNĚNÍ VOLEBNÍHO A JEDNACÍHO ŘÁDU AKADEMICKÉHO SENÁTU UNIVERZITY PALACKÉHO V OLOMOUCI ZE DNE 19. LEDNA 2016 [online]. [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/dokumenty/2016/Volebni_a_jednaci_rad_2016-_k_vyd.pdf.

⁵⁴ Zákon dále tyto součásti konkretizuje v případě vysokoškolského ústavu a vysokoškolského zemědělského nebo lesnického statku a fakult zřizovaných na vysoké škole univerzitního typu. Srovnej §§ 23, 34 a 35 ZVŠ.

⁵⁵ Viz dále pravomoci správní rady veřejné vysoké školy popsané v kapitole 3.1.2. Správní rada.

jednacího řádu navrhnout kterýkoli ze senátorů, přičemž rektor k tomuto návrhu připojí pouze své stanovisko, které nebude nikterak pro akademický senát při hlasování o změně závazné⁵⁶.

V případě rektora je pravomocí akademického senátu vysoké školy také možnost rozhodnout o návrhu na jeho odvolání. Podobně jako u volby rektora je i v případě jeho odvolání omezena role akademického senátu toliko na iniciaci takové procedury, kdy konečné slovo má prezident republiky, kterému je návrh na odvolání rektora postoupen po odsouhlasení vládou, kam návrh akademického senátu postupuje ministr školství. Inicie odvolacího řízení v akademickém senátu není až tak častá, díky medializaci lze poměrně jednoduše kvantifikovat. Za posledních 10 let se jedná řádově o jednotky případů. Ještě méně častým je pak samotné dotažení odvolací procedury. V posledních letech byl odvolán pouze Boris Jirků, rektor Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze⁵⁷ a Ignác Hoza, rektor Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně⁵⁸.

Procesně se jak v případě volby kandidáta na rektora, tak v případě přijetí návrhu na odvolání rektora jedná ze zákona o volbu tajnou. Zákon stanoví také speciální kvóra. Jejich dosažení je předpokladem platnosti usnesení akademického senátu v této věci. Pro volbu rektora je zákonem vyžadována absolutní většina členů akademického senátu, návrh na odvolání pak počítá s dosažením 3/5 všech senátorů⁵⁹.

Ve vztahu ke jmenování a odvolání členů vědecké rady, předkládá návrh na vyslovení souhlasu akademickému senátu vysoké školy rektor dané vysoké školy. Samotná úprava vyslovení souhlasu je pak ponechána na rozhodnutí akademického senátu, zda vzhledem k personální volbě se bude jednat o volbu tajnou, či zda proběhne volba aklamací. Konkrétní postup může stanovit volební a jednací řád senátu. V případě, že tento postup není upraven, je možné, aby o něm akademický senát rozhodl přímo na místě⁶⁰. Otázkou zůstávalo, jaký

⁵⁶ Srovnej § 9 odst. 1 písm. b) NZVŠ.

⁵⁷ Boris Jirků byl odvolán jako vůbec první rektor v novodobé historii spojené s účinností zákona 111/1998 Sb., o vysokých školách, v.z.p.p. K odvolání došlo na přelomu června 2006, kdy odvolání prezidenta Václava Klause kontrasygnoval tehdejší premiér Jiří Paroubek. Podrobněji viz *Prezident Klaus odvolal rektora VŠUP Borise Jirků* [online]. Praha: idnes.cz, 2006 [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/prezident-klaus-odvolal-rektora-vs-up-borise-jirku-f8p-/domaci.aspx?c=A060629_141525_vysokeskoly_mia.

⁵⁸ Ignác Hoza byl odvolán ke konci června 2010. Podrobněji viz *Prezident podepsal odvolání rektora zlínské univerzity* [online]. Praha: tyden.cz, 2010 [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/skolstvi/prezident-podepsal-odvolani-rektora-zlinske-univerzity_170151.html.

⁵⁹ Srovnej § 9 odst. 4 ZVŠ.

⁶⁰ Zpravidla v tomto případě obsahují jednací řády akademických senátů floskuli typu, že akademický senát volí tajnou volbou, pokud to navrhne některý z členů senátu, případně jednací řád stanoví nějaké minimální kvórum pro takovýto návrh.

následek má případné nevyslovení souhlasu akademického senátu před jmenováním člena vědecké rady. Výkladový problém řeší poslední dosud neúčinná novela zákona o vysokých školách, která stanoví, že ke jmenování nedojde, pokud nebyl se jmenováním vysloven předchozí souhlas. Zákon tak konstruuje absolutní neplatnost, respektive nicotnost takového jednání⁶¹.

Obdobně, jako tomu bylo u vědecké rady, pak akademický senát postupuje v případě udělení předchozího souhlasu ke jmenování členů disciplinární komise a do budoucna také v případě rektorova návrhu na jmenování a odvolání členů rady pro vnitřní hodnocení.

Speciální kategorií personálních pravomocí je pak oprávnění akademického senátu vyjádřit se k záměru rektora jmenovat nebo odvolat prorektory. Jak je patrné již se samotného aktivního slovesa „vyjádřit se“ je v tomto případě pravomoc akademického senátu nejslabší a omezuje se pouze na vyjádření stanoviska, které nemusí mít žádný další dopad. Případné jmenování prorektorů i přes negativní názorové stanovisko akademického senátu je platné, stejně tak zůstává jmenování či odvolání prorektorů v platnosti i v případě, že akademický se akademický senát nevyjádřil⁶².

Mezi pravomoci legislativní patří zejména pravomoc akademického senátu rozhodovat o vnitřních předpisech vysoké školy předkládaných rektorem ke schválení. V době vzniku současně platného zákona 111/1998 Sb., o vysokých školách disponoval akademický senát, resp. jeho členové iniciačním právem, rozuměj právem předkládat návrhy na vznik, případně na změnu vnitřních předpisů. Změna nastala v roce 2006, kdy byla tato pravomoc exkluzivně svěřena do rukou rektora vysoké školy. Akademické senáty tak ztratily možnost tvorby vnitřních předpisů vysoké školy, jejich pravomoc se v současné době omezila toliko na schválení či neschválení vnitřního předpisu předloženého rektorem. Rektor si také musí osvojit jakýkoli návrh změny předpisu v průběhu jeho projednávání v akademickém senátu. Částečný návrat iniciační pravomoci pak znamená v novele navržená úprava týkající se

⁶¹ Srovnej § 105 ZVŠ.

⁶² Na rozdíl od jmenování členů vědecké rady, disciplinární komise či do budoucna členů rady pro vnitřní hodnocení nespojuje zákon neplatnost takového aktu s nevyjádřením se (souhlasem) akademického senátu. Srovnej dikci zákona v § 105 ZVŠ.

možnosti, aby akademický senát, resp. jeho členové mohli navrhopvat změny v jednacím řádu akademického senátu⁶³.

Další z legislativních pravomocí je oprávnění akademického senátu vysoké školy schvalovat vnitřní předpisy fakult. Tyto také může za specifických podmínek rušit, případně účinnost takových předpisů sistovat. Pozastavení účinnosti (sistace) vnitřního předpisu součástí je podmíněna předchozím předložením návrhu ze strany rektora vysoké školy. Akademický senát má právo předpis sistovat, pokud je tento v rozporu se zvláštními předpisy, rozuměj zákony, anebo s vnitřními předpisy vysoké školy. Kromě sistace může akademický senát na návrh rektora vysoké školy takový vnitřní předpis zrušit. Stejně procesní oprávnění náleží akademickému senátu i v případě, že se jedná nikoli o vnitřní předpis, ale jde o rozhodnutí případně o úkon součástí.

Dosud platí, že Akademický senát schvaluje vnitřní předpisy fakult na základě jejich postoupení fakultním senátem vysoké školy, schválená novela pak počítá, že tyto nadále nebude předkládat fakultní senát ale rektor vysoké školy⁶⁴.

Ekonomické pravomoci přiznávají senátorům akademického senátu vysoké školy zejména možnost rozhodovat v oblasti nakládání s příjmy vysoké školy. Dispozice s dlouhodobým nemovitým majetkem vysoké školy jsou pak ve sdílené pravomoci akademického senátu vysoké školy a správní rady.

Mezi základní ekonomické pravomoci v oblasti příjmů vysoké školy řadíme právo akademického senátu schvalovat rozpočet vysoké školy. Rozpočet ovšem akademický senát neutváří, ale pouze schvaluje návrhy předložené rektorem dané vysoké školy. V budoucnu se má jednat o pravomoc sdílenou, tentokráte mezi rektorem jako předkladatelem a akademickým senátem vysoké školy a správní radou jako orgány, které rozpočet schvalují. Toto ustanovení novely ovšem nedopadne na státní vysoké školy, které správní radu nezřizují⁶⁵.

Postavení akademického senátu a správní rady při schvalování rozpočtu nebude stejné, tedy nebude platit, že kterýkoli z orgánů může svým negativním rozhodnutím návrh rozpočtu

⁶³ Srovnej § 9 odst. 1 písm. b) NZVŠ.

⁶⁴ Srovnej § 9 odst. 1 písm. b) bod 3 NZVŠ.

⁶⁵ Srovnej § 95 odst. 1 větu první za středníkem ZVŠ.

definitivně zamítnout. V tomto případě zákonodárce favoroval akademický senát jakožto samosprávný vnitřní orgán vysoké školy a do novely vtělil dva mechanismy, jimiž lze případnou nečinnost nebo negativní rozhodnutí správní rady zvrátit. Prvním z nich je mechanismus fikce souhlasu, kdy je stanoveno, že pokud se správní rada do dvou týdnů ode dne postoupení návrhu nevyjádří, platí, že s návrhem souhlasí. Druhým je pak konstruktivní měkkého veta správní rady. Tato v případě, že s předloženým návrhem rozpočtu nesouhlasí, může navrhnout jeho změny, případně jej vetovat. A právě vetování návrhu neznamena konečné nepřijetí návrhu, nýbrž jen nutnost návrh znovu projednat v akademickém senátu. Akademický senát musí v tomto případě překonat měkké veto správní rady kvalifikovanou většinou, která činí nejméně 3/5 všech senátorů. Totéž platí i v případě nesouhlasu akademického senátu s případnými pozměňovacími návrhy ze strany správní rady⁶⁶.

Jistou spojitost ekonomických pravomocí akademického senátu vysoké školy lze spatřovat i v jeho pravomoci schvalovat dlouhodobý, do budoucna strategický záměr⁶⁷ vysoké školy a jeho každoroční aktualizace. Propojení tohoto dokumentu s ekonomikou vysoké školy stanoví přímo zákon⁶⁸, který mj. zmiňuje, že dlouhodobý (strategický) záměr je jedním z výchozích dokumentů pro stanovení výše příspěvku na vzdělávací a vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činnost⁶⁹ a dále je také klíčovým dokumentem, který je zohledňován při poskytnutí dotace veřejné vysoké škole⁷⁰. Z dikce zákona je také patrná návaznost tohoto dokumentu na dlouhodobý (strategický) záměr MŠMT, byť tato návaznost není verbis expresis v zákoně vyjádřena. Zákonodárce pouze předpokládá souladnost těchto dokumentů, když oběma dokumentům dává podobnou váhu při poskytnutí příspěvku či dotace veřejné vysoké škole.

Obsah dlouhodobého (strategického) záměru není ponechán na uvážení akademického senátu, potažmo rektora jako předkladatele, jeho osnova je stanovena ministrem⁷¹. V případě schvalování dlouhodobého (strategického) záměru se opět, podobně jako v případě rozpočtu, bude do budoucna jednat o pravomoc sdílenou mezi akademickým senátem vysoké školy a

⁶⁶ Srovnej § 14 odst. 5 NZVŠ.

⁶⁷ Dosud neúčinná novela zákona o vysokých školách počítá s přejmenováním dlouhodobého záměru na strategický záměr. Obsah dokumentu zůstává novelou nezměněn.

⁶⁸ Srovnej § 18 odst. 3 ZVŠ.

⁶⁹ Účinností novely zákona o vysokých školách z roku 2016 bude sousloví „vědecká, výzkumná, vývojová, umělecká nebo další tvůrčí činnost“ v textu zákona o vysokých školách nahrazeno legislativní zkratkou „tvůrčí činnost“.

⁷⁰ Srovnej § 18 odst. 5 ZVŠ.

⁷¹ Srovnej § 21 odst. 1 písm. b) ZVŠ.

správní radou s výjimkou státních vysokých škol⁷². I v tomto případě se uplatní shora popsané fikce souhlasu a měkké veta správní rady. Jistou zvláštností ovšem je zde uplatněná dvojitá kontrola ze strany MŠMT, potažmo státu. Dlouhodobý (strategický) záměr totiž musí být po svém přijetí akademickým senátem (a správní radou) dále ze strany vedení vysoké školy projednán s ministerstvem. Totéž ministerstvo ale k návrhu rektora jmenuje členy správní rady, kteří, jak vyplývá ze zákona, nemohou být zaměstnanci dané vysoké školy⁷³. V případě dlouhodobého (strategického) záměru tak lze na rozdíl od rozpočtu vysoké školy konstatovat, že konečné slovo nenáleží akademickému senátu, neboť v případě, že dlouhodobý záměr nebude korespondovat s představami MŠMT (a jeho zástupců ve správní radě) má toto účinné finanční nástroje, jak přimět rektora a akademický senát ke změně postoje.

Mezi již dnes sdílené ekonomické pravomoci akademického senátu vysoké školy a správní rady můžeme zařadit oprávnění akademického senátu vysoké školy vyjadřovat se k dispozicím s nemovitým majetkem a dále s movitým majetkem, jehož cena přesahuje částku 200 000,- Kč, případně k jednáním, kterými vysoká škola ustavuje, mění nebo ruší právnickou osobu jí zřízenou, a dále k jednáním, kdy do jiné právnické osoby vysoká škola vkládá svůj majetek, ať peněžitý či nepeněžitý. Definitivní slovo ve shora uvedených záležitostech má ovšem tentokrát správní rada, jejíž předchozí písemný souhlas je nezbytný pro platnost takovýchto jednání.

Kromě rozhodovacích pravomocí v ekonomické oblasti disponuje akademický senát veřejné vysoké školy i pravomocemi kontrolními. Realizace těchto pravomocí spočívá zejména v oprávnění akademického senátu kontrolovat vynakládání prostředků na jednotlivé akce a v právu schvalovat výroční zprávu o hospodaření vysoké školy včetně hospodaření centrálních jednotek.

Skupinu pravomocí spojených s organizací vzdělávací a tvůrčí činnosti lze v tuto chvíli považovat za skupinu pravomocí spíše okrajových. Akademický senát vysoké školy zde disponuje toliko třemi pravomocemi. Prvně se jedná o možnost ovlivnit složení vědecké rady vysoké školy, přičemž tato pravomoc akademického senátu vysoké školy je determinována návrhy předloženými rektorem, kde akademický senát pouze uděluje souhlas s předloženým návrhem, kandidáty však navrhnout nemůže.

⁷² Státní vysoké školy správní radu nezřizují. Viz § 95 odst. 1 věta první za středníkem ZVŠ.

⁷³ Srovnej § 14 odst. 1 ZVŠ.

Druhou z pravomocí je oprávnění akademického senátu vysoké školy schvalovat podmínky přijetí do studijních programů uskutečňovaných mimo fakulty vysoké školy. Reálné naplnění této pravomoci je však typické pro akademické senáty neuniverzitních vysokých škol, které jsou z pohledu počtu vysokých škol v naprosté minoritě⁷⁴. Ke studijním programům uskutečňovaným mimo fakulty vysoké školy se váže také právo akademického senátu se vyjádřit k jeho samotné tvorbě.

Konečně třetí pravomocí je oprávnění akademického senátu vysoké školy schvalovat výroční zprávu o činnosti. S ohledem na fakt, že v tomto případě se jedná spíše o statistickou ročenku ve tvaru navrženém MŠMT, nelze reálně hovořit o možnosti akademického senátu jakkoli ovlivnit obsah mimo stylistických a formálních úprav.

Shora uvedený výčet pravomocí v oblasti vzdělávání a tvůrčí činnosti nám nedává příliš optimistický náhled na kompetence akademického senátu vysoké školy v této oblasti. To se má ovšem do budoucna změnit. Zejména s ohledem na zamýšlené přenesení pravomocí v oblasti tvorby a akreditace studijních programů na vysoké školy se má akademický senát vysoké školy stát jedním z důležitých partnerů vnitřního akreditačního procesu na školách. Akademický senát nově bude klíčovým orgánem při schvalování pravidel zajišťování kvality vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností, stejně tak bude rozhodovat o konečném znění pravidel pro vnitřní hodnocení těchto činností⁷⁵.

Kromě shora zmíněného legislativního procesu bude akademický senát také klíčovým při utváření rady pro vnitřní hodnocení⁷⁶. Předseda akademického senátu bude vždy členem příslušné rady, vedle toho bude akademický senát vysoké školy oprávněn navrhnout třetinu zbývajících členů. Zde ovšem bude rektor tím, kdo bude mít finální slovo, zda nominantům akademického senátu funkce vznikne či nikoli. Zákon totiž opravňuje rektora v odůvodněných případech návrhu akademického senátu nevyhovět.

Mezi ostatní pravomoci akademického senátu lze zařadit jeho zapojení do vnitřních struktur univerzity a reprezentaci vysoké školy navenek. Zapojení akademického senátu dovnitř vysoké školy se zpravidla realizuje v podobě různých kontrolních komisí ustavených pro kontrolu činnosti centrálních jednotek, případně komisí ustavovaných ad hoc k řešení různých

⁷⁴ Z 26 veřejných vysokých škol se jedná toliko o dvě vysoké školy.

⁷⁵ Srovnej §12a odst. 4 písm. a) NZVŠ.

⁷⁶ Viz kapitola 3.1.4. věnovaná radě pro vnitřní hodnocení.

aspektů chodu univerzity. V tomto případě se ovšem nejedná o zapojení akademického senátu jako celku, nýbrž o zapojení jednotlivců z řad senátu, případně akademický senát může do těchto orgánů vyslat i osoby stojící mimo akademický senát.

Reprezentací vysoké školy navenek rozumíme zejména zapojení akademického senátu v orgánech celostátní vysokoškolské reprezentace, Rady vysokých škol, kde akademický senát vysílá svého zástupce do Předsednictva a do Sněmu RVŠ a dále dva zástupce z řad studentů do Studentské komory RVŠ. Akademický senát také potvrzuje delegaci zástupců jednotlivých fakult do Sněmu RVŠ⁷⁷. Při RVŠ také působí tzv. Fórum předsedů akademických senátů, které na platformě jedné z pracovních komisí RVŠ sdružuje předsedy akademických senátů jednotlivých vysokých škol ať již veřejných, státních nebo soukromých. Nutno podotknout, že zastoupení v tomto celostátním orgánu vysokoškolské reprezentace není povinné, a je tak na rozhodnutí konkrétní vysoké školy, zda své zástupce vyšle či nikoli.

3.1.2. Správní rada veřejné vysoké školy

Úvodem je třeba zmínit, proč autor užívá označení „veřejné vysoké školy“. V souladu se zákonem se totiž správní rada na státních vysokých školách nezřizuje⁷⁸. Další výklad se tedy bude týkat výhradně veřejných vysokých škol.

Správní rada se řadí mezi kontrolní orgány veřejné vysoké školy. Jedná se o orgán, který je složen výhradně z nečlenů akademické obce dané vysoké školy z řad akademických pracovníků⁷⁹. Zákon jde dokonce v omezení vazby na danou vysokou školu ještě dále, kdy z členství ve správní radě vylučuje jakéhokoli zaměstnance vysoké školy, tedy i zaměstnance pracujícího na základě některé z dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, tedy dohody o pracovní činnosti či dohody o provedení práce. Stejně tak vylučuje např. vědecké pracovníky dané vysoké školy. Členy správní rady jmenuje ministr školství na návrh rektora dané vysoké školy. Zákon pak stanoví specifické vlastnosti nominovaných, resp. okruhy/oblasti, ze kterých nominování musí pocházet. Jedná se zejména o zástupce veřejného života, státní správy a samosprávy. Budoucí novela rozšiřuje tento výčet dále o zástupce profesních komor, organizací zaměstnavatelů a zástupce orgánů využívajících nebo

⁷⁷ Srovnej čl. IV odst. 1 Statutu Rady vysokých škol. *STATUT RADY VYSOKÝCH ŠKOL* [online]. Praha [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: http://www.radavs.cz/wp-content/uploads/2015/04/Statut_RVS.pdf

⁷⁸ Srovnej § 95 odst. 1 věta první za středníkem a § 15 ZVŠ.

⁷⁹ Student, člen dané akademické obce vysoké školy být členem správní rady může.

podporujících vzdělávací a tvůrčí činnost veřejných vysokých škol a o absolventy dané vysoké školy. Tato změna do jisté míry souvisí s novými pravomocemi svěřenými správní radě v oblasti řízení a rozvoje vysoké školy a reflektuje také požadavek zapojení příslušných stakeholderů navázaný na Evropské standardy a doporučení v oblasti zajištění kvality terciárního vzdělávání⁸⁰.

Počet členů správní rady je omezen toliko zdola a to počtem 9 členů. Horní hranice není stanovena, přičemž zákon stanoví pouze omezení v podobě podmínky, že případný vyšší počet členů musí být vždy dělitelný třemi. Tato podmínka zákonodárce zřejmě souvisí s konstruktem obměny členů správní rady, kdy má být každé dva roky obměněna jedna třetina členů.

Členové správní rady vykonávají svůj mandát po dobu šesti let, přičemž počet po sobě jdoucích období není nikterak omezen. Na rozdíl od akademického senátu nevzniká správní radě funkční období jako celku, ale toto se odvíjí od funkčních období jednotlivých členů. V ideálním případě, kdy v mezidobí let 1998 až 2016 nedošlo k mimořádnému zániku členství člena správní rady, platí, že správní rada je po třetinách měněna každé dva roky, jak je uvedeno výše.

Podobně jako u akademického senátu upraví novela nově nástupnictví náhradníků, kdy stanoví, že tito vykonávají mandát pouze po dobu zbývající po odstoupením členu. Jedná se o změnu oproti původní úpravě, kdy nastupujícímu náhradníkovi vznikal šestiletý mandát. Rektor tak musel a do budoucna musí vést v patnosti funkční období jednotlivých členů tak, aby zajistil kontinuální fungování tohoto orgánu. Jak již bylo uvedeno shora, zákon totiž stanoví minimální počet členů správní rady na devět osob, který nelze podkročit.

Četnost setkání správní rady je stanovena pouze zezdola, tj. zákon určuje minimální počet dvou setkání správní rady v průběhu kalendářního roku. Jednání svolává a řídí předseda správní rady, bližší podrobnosti jednání včetně procedury výběru předsedy správní rady pak stanoví statut správní rady. Dopusud statut správní rady jako jeden z mála předpisů podléhal schválení přímo ministrem školství, novela však tuto povinnost ruší a nechává věc nadále neupravenou, z čehož lze nepřímou dovést, že napříště bude statut toliko schvalován danou správní radou příslušné vysoké školy.

⁸⁰ Podrobněji viz *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG)* [online]. 2015. Brusel, Belgie [cit. 2016-04-02]. ISBN 978-9-08-168672-3.

Z hlediska pravomocí správní rady lze tyto rozčlenit do dvou skupin, přičemž obě tyto skupiny souvisejí s hospodařením vysoké školy. První ze skupin tvoří pravomoci v oblasti kontroly nakládání s majetkem. V souladu se zákonem musí správní rada vydat předběžný písemný souhlas k jakékoli dispozici s nemovitým majetkem, ať již se tato týká nabytí takového majetku nebo jeho zcizení např. formou prodeje, darování nebo směny. V případě movitých věcí se pak vyžaduje předběžný písemný souhlas správní rady u jednání směřujících ke změně vlastnického práva u věcí, jejichž souhrnná hodnota přesahuje částku 200 tisíc korun, tedy pětinasobku nejnižší hodnoty hmotného majetku dle ustanovení zákona o daních z příjmů⁸¹. Vůbec nejprísněji se pak zákonodárce postavil k otázce zřizování věcných břemen, předkupních práv a jiných věcných práv, kde je předběžný písemný souhlas správní rady vysoké školy vyžadován vždy bez ohledu na hodnotu movité či nemovité věci, ke které se věcné břemeno, předkupní právo či jiné věcné právo váže⁸². Mezi právní jednání podléhající předběžnému písemnému schválení správní radou vysoké školy ještě řadíme právní jednání směřující k založení, změně nebo zrušení právnických osob či k majetkovému vstupu do těchto osob.

O písemný souhlas je povinen správní radu požádat rektor příslušné vysoké školy jakožto statutární zástupce vysoké školy. Zákon přitom stanoví správní radě určité mantinely z pohledu její diskreční pravomoci. Jedná se zejména o otázku posouzení ceny v případě zcizení movité věci, kdy zákon stanoví, že tato musí odpovídat ceně v místě a čase obvyklé, přičemž darování či jiný bezúplatný převod připouští toliko v případech veřejného zájmu či v těch případech, kdy bezúplatný převod je nejehospodárnějším způsobem naložení s danou movitou věcí⁸³. Dalším omezením správní rady v oblasti rozhodování o nakládání s movitým a nemovitým majetkem je nemožnost vyslovení souhlasu s jednáním, které by bylo v rozporu s požadavkem řádného využívání majetku vysoké školy, nebo které by ohrožovalo plnění úkolů vysoké školy. Konečně třetím limitem je pak povinnost správní rady oznámit souhlas k takovému jednání ve lhůtě nejvýše sedmi dnů Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy a to pod sankcí případné absolutní neplatnosti jednání, ke kterému byl předběžný souhlas vydán.

Druhou skupinu pravomocí správní rady tvoří její pravomoci v oblasti ekonomiky a hospodaření vysoké školy. Tyto pravomoci jsou správní radě přiřknuty nově a to v návaznosti

⁸¹ Srovnej § 15 odst. 1 písm. b) ZVŠ.

⁸² Srovnej § 15 odst. 1 písm. c) NZVŠ.

⁸³ Srovnej §15 odst. 4 ZVŠ.

na účinnost novely zákona o vysokých školách přijaté v březnu roku 2016. Zákon stanoví, že správní rada se do budoucna bude podílet na projednávání dvou strategických ekonomických nástrojů řízení vysoké školy a to rozpočtu a dlouhodobého, resp. strategického záměru vysoké školy a jeho aktualizace.

V případě rozpočtu projedná správní rada tento po schválení akademickým senátem vysoké školy, přičemž může ve stanovené lhůtě dvou týdnů od postoupení návrhu vyslovit nesouhlas s navrženým rozpočtem jako celkem či navrhnout jeho dílčí změny. V obou případech se pak rozpočet vrátí akademickému senátu vysoké školy, který má poté možnost se s návrhy změn učiněných správní radou ztotožnit a rozpočet schválit ve znění navrženém správní radou prostou většinou hlasů přítomných, nebo setrvat na svém původním návrhu. V tomto případě je pak pro schválení vyžadována kvalifikovaná třípětinová většina hlasů všech členů akademického senátu vysoké školy⁸⁴. V případě, že vrácený návrh potřebnou většinu v akademickém senátu vysoké školy nezíská, považuje se za neschválený a jeho předkladatel, rektor, musí zahájit celou proceduru schvalování rozpočtu s novým návrhem znovu od začátku.

3.1.3. Vědecká rada veřejné vysoké školy

Vědecká rada veřejné vysoké školy je třetím z pomyslné pětice kolektivních orgánů veřejné vysoké školy. Jedná se o orgán smíšený, který je z části tvořen akademickými a vědeckými pracovníky dané vysoké školy, z části externisty, jejichž minimální počet je stanoven zákonem. V tomto případě se nejedná o stanovení konkrétního počtu číslem, nýbrž o vyjádření počtu externistů nejméně třetinovým podílem na celkovém počtu členů. Zákon přitom na rozdíl od správní rady nestanoví nutnost, aby počet členů vědecké rady vysoké školy byl dělitelný třemi.

Okruh osob, ze kterých má být vědecká rada vysoké školy etablována, pak zákon vymezuje na významné představitele oborů, v nichž vysoká škola uskutečňuje vzdělávací, vědeckou, výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou nebo další tvůrčí činnost. V praxi se často setkáváme s tím, že členy vědecké rady vysoké školy jsou vedle příslušných odborníků také

⁸⁴ Srovnej § 14 odst. 5 NZVŠ.

členové vrcholového managementu dané vysoké školy, tj. rektor a děkani jednotlivých fakult⁸⁵.

Předsedou vědecké rady vysoké školy je rektor dané vysoké školy. Dřívější výkladový problém, zda je rektor i členem vědecké rady vysoké školy, bude odstraněn účinností novely z roku 2016, která napříště rektora mezi členy vědecké rady vysoké školy explicitně zahrnuje⁸⁶.

Vědecká rada vysoké školy jako jediná z kolektivních orgánů vysoké školy nemá upraveno funkční období přímo v zákoně. Dosud zákon nechával tuto oblast neupravenou zcela, novela z roku 2016 pak odkazuje na možnost upravit funkční období členů vědecké rady vysoké školy vnitřním předpisem vysoké školy⁸⁷.

Pravomoci vědecké rady vysoké školy dopadají zejména do oblasti vzdělávání, tvůrčí činnosti a udělování vědeckých hodností. Ze systematického hlediska je lze rozčlenit do čtyř skupin.

První skupinu tvoří pravomoci spojené s akreditačním řízením. Právě v této oblasti přináší novela z roku 2016 největší změny. Dosud platilo, že vědecká rada vysoké školy měla jen zbytkovou pravomoc v oblasti akreditací, kde jí příslušelo schvalovat toliko studijní programy, jež nebyly uskutečňovány na fakultách a nebyly tak v kompetenci vědeckých rad jednotlivých fakult. Nově bude veškerá moc nad akreditacemi koncentrována na centrální úrovni vysoké školy a to buď v rukách vědecké rady vysoké školy, nebo v případě zřízení rady pro vnitřní hodnocení může být tato přenesena statutem vysoké školy na radu pro vnitřní hodnocení. Vědecké radě vysoké školy bude tedy originálně příslušet veškeré rozhodování týkající se otázek žádostí o udělení a rozšíření všech typů akreditací včetně institucionální akreditace pro oblast či oblasti vzdělávání. V případě akreditace studijních programů uskutečňovaných na fakultách vysoké školy univerzitního typu se pak bude jednat o pravomoc sdílenou, kde iniciace zmíněných řízení bude možná jen na návrh vědecké rady příslušné fakulty, který bude velké vědecké radě postoupen prostřednictvím rektora dané univerzity⁸⁸. Rozhodování v oblasti studijních programů a habilitačního řízení však bude

⁸⁵ Příkladem takového složení vědecké rady z řad členů akademické obce může být např. Vědecká rada Univerzity Palackého v Olomouci.

⁸⁶ Srovnej § 11 NZVŠ.

⁸⁷ Srovnej § 11 odst. 1 NZVŠ.

⁸⁸ Srovnej § 12 odst. 1 písm. b) NZVŠ.

možné převést na radu pro vnitřní hodnocení, jak již bylo zmíněno shora, případně toto rozhodování může statut vysoké školy delegovat na vědeckou radu fakulty⁸⁹.

Pravomocemi v oblasti akreditací, které budou vždy originálně náležet jen a pouze vědecké radě vysoké školy, budou rozhodování o záměru vzdání se příslušného typu akreditace a to k návrhu rektora dané vysoké školy⁹⁰ a dále udělení souhlasu s podáním žádosti o institucionální akreditaci pro oblast nebo oblasti vzdělávání, případně s jejím rozšířením o další oblast nebo oblasti vzdělávání.

S oblastí akreditací úzce souvisí i druhá skupina pravomocí vědecké rady vysoké školy zaměřená na otázky hodnocení kvality vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností. Vědecká rada vysoké školy doposud tyto činnosti reflektovala jen okrajově v souvislosti s projednáváním dlouhodobého záměru vysoké školy. Nově je vědecké radě vysoké školy přisouzena role konzultativního orgánu v případech stanovení pravidel systému zajišťování kvality vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností, kde rektor s vědeckou radou návrh těchto pravidel projednává před jeho předložením ke schválení akademickému senátu. Obdobná procedura, tedy procedura projednání, se uplatní také v případě pravidel pro vnitřní hodnocení vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností. V samotném procesu hodnocení kvality je pak vědecké radě přiznáno oprávnění projednání zpráv o vnitřním hodnocení vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností a to včetně dodatků k těmto zprávám.

V personální oblasti spojené s oblastí hodnocení kvality projednává vědecká rada vysoké školy záměr rektora na jmenování či odvolání členů rady pro vnitřní hodnocení. Nutno podotknout, že samotný úkon jmenování či odvolání členů rady pro vnitřní hodnocení je pak podmíněn předchozím souhlasem akademického senátu vysoké školy⁹¹. V souvislosti s členstvím v radě pro vnitřní hodnocení přiznává zákon, resp. jeho novela z března roku 2016 oprávnění vědecké radě vysoké školy navrhnout rektorovi 1/3 členů tohoto orgánu⁹². Rektor není povinen návrhu konkrétních členů vyhovět, oprávnění vědecké rady vysoké školy navrhnout jiného vhodného kandidáta tím ovšem nezaniká.

⁸⁹ Srovnej § 12 odst. 3 NZVŠ.

⁹⁰ Srovnej § 12 odst. 1 písm. f) a odst. 3 NZVŠ.

⁹¹ Srovnej § 9 odst. 1 písm. f) NZVŠ.

⁹² Srovnej §12a odst. 3 NZVŠ.

Třetí oblastí působnosti vědecké rady vysoké školy je oblast habilitačních a jmenovacích řízení. Kromě nové pravomoci schvalovat žádost o akreditaci habilitačního a jmenovacího řízení, případně záměr vzdání se této akreditace, což bylo popsáno výše, přísluší vědecké radě vysoké školy oprávnění tato řízení konat. V případě habilitačního řízení se jedná o případy, kdy je nositelem akreditace nikoli fakulta ale celá vysoká škola⁹³, ne jinak je tomu v případě jmenovacího řízení⁹⁴.

Platí, že v případě obou řízení se vědecká rada vysoké školy usnává tajným hlasováním o návrhu, zda má být uchazeč jmenován docentem či profesorem. V případě habilitačního řízení rozhoduje o jmenování docentem s konečnou platností rektor dané vysoké školy, který má možnost korektivu kladného rozhodnutí vědecké rady vysoké školy v podobě určitého typu měkkého veta, kdy může s odůvodněním vědecké radě vysoké školy návrh na jmenování vrátit. Pokud ovšem vědecká rada vysoké školy na svém návrhu v opakované tajné volbě setrvá, rektor uchazeče jmenovat musí. Tento korektiv se neuplatňuje v druhém z případů, tj. jmenování profesorem, kde je žádost postoupena ministrovi školství, který má možnost díky novele zákona nově žádost přezkoumat, ovšem jen z pohledu zákonnosti, tj. dodržení procesního postupu uvedeného v zákoně o vysokých školách. Pokud je tento dodržen, pak rozhodnutí vědecké rady vysoké školy je konečné a návrh na jmenování je prostřednictvím ministra školství předložen prezidentu republiky⁹⁵. V případě státních vysokých škol tento návrh předkládá za Univerzitu obrany v Brně ministr obrany a za Policejní akademii České republiky v Praze ministr vnitra⁹⁶.

Původní vyloučení správního řádu z habilitačního a jmenovacího řízení způsobovalo občasně obtíže zejména v souvislosti s rychlostí řízení a jeho přezkoumatelností. Nás ve vztahu k tématu práce bude zajímat zejména rychlost řízení. Na toto téma ostatně reagoval nejvyšší správní soud svým rozsudkem ze dne 24. 11. 2011, čj. 7 As 66/2010 – 119, kde mj. v bodě 64 odůvodnění⁹⁷ konstatoval, že řízení ve věci habilitace je řízením správním, na které dopadají

⁹³ Srovnej § 72 odst. 4 a odst. 5 ZVŠ.

⁹⁴ Srovnej § 74 odst. 2 ZVŠ.

⁹⁵ Srovnej § 73 odst. 2 a odst. 3 NZVŠ.

⁹⁶ Srovnej § 95 odst. 7 písm. e) ZVŠ.

⁹⁷ „Habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem nelze v žádném případě považovat za jakési soukromé řízení jen proto, že do něho uchazeč vstupuje dobrovolně a že i v případě, pokud by v něm neuspěl, mu nic nebrání i nadále vědecky bádát. Obě řízení jsou totiž svého druhu autorizačními řízeními prováděnými k tomu zákonem pověřenými subjekty (vysokými školami disponujícími příslušnou akreditací) a v případě řízení ke jmenování profesorem též v určité míře ministrem školství a především prezidentem republiky rozhodujícím jako správní orgán na základě zmocnění daného mu k tomu zákonem v souladu s čl. 63 odst. 2 a odst. 3 Ústavy

základní zásady správního řízení a to včetně § 6 odst. 1 správního řádu, který stanoví orgánu povinnost konat bez zbytečných průtahů⁹⁸. Zákonodárce pak při poslední novele z března 2016 tuto povinnost vtělil *expressis verbis* přímo do zákona v podobě textace, že orgány vysoké školy konají v této věci bez zbytečných průtahů⁹⁹. Napříště by tak neměly vznikat neodůvodněné průtahy řízení, jak se toto odrazí na frekvenci zasedání vědecké rady vysoké školy, ukáže až čas.

S habilitačním a jmenovacím řízením pak souvisí další z pravomocí, která bude po účinnosti novely přiznána vědeckým radám vysokých škol s institucionální akreditací pro oblast nebo oblasti vzdělávání. V oblastech vzdělávání, pro které bude mít vysoká škola institucionální akreditaci bude moci vysoká škola zřizovat místo tzv. mimořádného profesora osobám, které získaly postavení obdobné docentu nebo profesorovi v zahraničí, nebo jsou uznávanými domácími odborníky v oboru spadajícím do dané oblasti vzdělávání a to za předpokladu, že již mají v tomto oboru praxi delší dvaceti let. Rozhodnutí o přiznání místa mimořádného profesora pak bude podléhat projednání ve vědecké radě vysoké školy¹⁰⁰.

Konečně čtvrtou skupinou pravomocí vědecké rady vysoké školy jsou tzv. ostatní pravomoci, mezi něž můžeme zařadit nově projednávání výroční zprávy o činnosti vysoké školy před

(k tomu, kdy prezident republiky rozhoduje jako správní orgán, viz zejm. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 4. 2006, č. j. 4 Aps 3/2005 - 35, publ. pod č. 905/2006 Sb. NSS, viz též rozsudek téhož soudu ze dne 21. 5. 2008, č. j. 4 Ans 9/2007-197, publ. pod č. 1717/2008 Sb. NSS, oba též na www.nssoud.cz). Pro uvedená řízení platí, že ti, kdo jimi úspěšně projdou, získají v rámci akademického a vědeckého prostředí (a to nikoli jen v rámci vysoké školy či fakulty, na nichž aktuálně vykonávají svoji pedagogickou či vědeckou činnost, nýbrž potenciálně na všech vysokých školách řídicích se zákonem o vysokých školách) privilegované postavení umožňující jim se v podstatně významnější míře než jiné osoby podílet na rozhodovacích procesech při výkonu veřejné správy. Např. pouze docenti či profesori mají právo bez toho, aby k tomu museli být individuálně schváleni vědeckou radou příslušné vysoké školy či fakulty, zkoušet při státní zkoušce (viz § 53 odst. 2 zákona o vysokých školách). Tyto osoby mají privilegované postavení i v jiných ohledech, zejména jako členové habilitačních komisí či hodnotících komisí v řízení ke jmenování profesorem. Habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem je tedy správní řízení vedené podle zákona o vysokých školách s vyloučením subsidiární použitelnosti správního řádu (§ 72 odst. 13, § 74 odst. 7 zákona o vysokých školách) vyjma základních zásad činnosti správních orgánů (viz § 177 odst. 1 a vzhledem k povaze obou řízení zejm. § 2 odst. 2 a 4, § 3, § 6 odst. 1 správního řádu), jehož výstup (negativní i pozitivní) je na základě žalob příslušných oprávněných subjektů přezkoumatelný ve správním soudnictví.“ Podrobněji viz *Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24.11.2011, čj. 7 As 66/2010 - 119* [online]. NSS Brno, 2011 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2010/0066_7As__100_20111223112051_prevedeno.pdf

⁹⁸ Srovnej § 6 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád v.z.p.p., který stanoví: „Správní orgán vyřizuje věci bez zbytečných průtahů. Nečiní-li správní orgán úkony v zákonem stanovené lhůtě nebo ve lhůtě přiměřené, není-li zákonná lhůta stanovena, použije se ke zjednání nápravy ustanovení o ochraně před nečinností.“

⁹⁹ Srovnej §§ 72 odst. 7 a 74 odst. 7 NZVŠ.

¹⁰⁰ Srovnej § 70 odst. 2 NZVŠ.

jejím předložením akademickému senátu vysoké školy¹⁰¹, a další případné pravomoci, které může vědecké radě vysoké školy svěžit statut vysoké školy¹⁰².

3.1.4. Rada pro vnitřní hodnocení

Rada pro vnitřní hodnocení je orgánem na vysokých školách novým, který zavádí dosud neúčinná novela z března tohoto roku. Na rozdíl od předešlých zmíněných orgánů se nejedná o orgán povinně zřizovaný. Tedy toto tvrzení platí pouze v případě vysokých škol, které nebudou žádat o institucionální akreditaci pro oblast nebo oblasti vzdělávání, tedy o právo samostatně utvářet studijní programy. V tomto případě radu pro vnitřní hodnocení mít zřízení musí¹⁰³. I v případě škol bez institucionální akreditace je případné nezřízení tohoto orgánu podmíněno příslušnou úpravou ve Statutu vysoké školy¹⁰⁴.

Z hlediska personálního vymezení je přijatá novela poměrně skoupá, resp. konkrétní rozhodnutí z větší části deleguje na samosprávné rozhodnutí příslušné vysoké školy. Počet členů zřejmě stanoví vnitřní předpis vysoké školy, v našem případě zřejmě statut, kterým se rada pro vnitřní hodnocení zřizuje.

Zákon stanoví virilní členství pro rektora, který je předsedou rady pro vnitřní hodnocení a předsedu akademického senátu vysoké školy, který je automaticky z titulu své funkce členem rady pro vnitřní hodnocení. Zbylý počet členů musí být dělitelný třemi, což souvisí s oprávněním vědecké rady vysoké školy a akademického senátu vysoké školy navrhnout rektorovi vždy jednu třetinu členů rady. Poslední třetinu pak rektor jmenuje dle svého uvážení. Nutno podotknout, že návrhům akademického senátu vysoké školy a vědecké rady vysoké školy nemusí rektor vyhovět. V případě, že kandidáta odmítne, musí toto odůvodnit. Z praktického hlediska vzhledem k nepřezkoumatelnosti takového rozhodnutí je rozhodnutí rektora konečné. Personální vymezení pak zákon ještě doplňuje podmínkou, že místopředseda rady musí být akademickým pracovníkem dané vysoké školy s vědeckou hodností docent nebo profesor a že v radě pro vnitřní hodnocení musí být zastoupen student dané vysoké

¹⁰¹ Srovnej § 12 odst. 1 písm. l) NZVŠ.

¹⁰² Srovnej § 12 odst. 1 písm. k) NZVŠ.

¹⁰³ Srovnej § 81a odst. 3 písm. b) NZVŠ.

¹⁰⁴ Srovnej § 12a odst. 2 NZVŠ.

školy, přičemž jeho nominace má pocházet z návrhů předložených akademickým senátem vysoké školy¹⁰⁵.

Funkční období rady pro vnitřní hodnocení v zákoně stanoveno není. Je tedy na rozhodnutí vysoké školy, zda toto upraví vnitřním předpisem či nikoli. U virilního členství rektora a předsedy akademického senátu vysoké školy je samozřejmě délka mandátu dána podmínkou výkonu zmíněných funkcí, stejně tak tomu je v případě studenta, kdy okamžik ukončení studia je v zákoně jasně definován. Jistým nedostatkem nové textace je to, že na rozdíl od úpravy členství studenta v akademickém senátu¹⁰⁶, zákonodárce nepamatoval v případě studenta v radě pro vnitřní hodnocení na možnost pokračování mandátu v případě, kdy je student přijat do bezprostředně navazujícího studia. Bohužel zde chybí i zákonné zmocnění toto upravit ve vnitřním předpisu vysoké školy. Mandát tedy ukončením příslušného studia zaniká a je nutno na tuto situaci pamatovat zejména v souvislosti se splněním zákonné podmínky nutnosti členství alespoň jednoho studenta v tomto orgánu.

Z hlediska pravomocí Rady pro vnitřní hodnocení je část těchto pravomocí dána přímo zákonem jako pravomoci originální, část pravomocí může na základě zákonného zmocnění být na radu pro vnitřní hodnocení delegována statutem, kdy originálním nositelem těchto pravomocí byla vědecká rada vysoké školy. Mezi tyto neoriginální pravomoci řadíme oprávnění v oblasti studijních programů a habilitačního a jmenovacího řízení. Zatímco u studijních programů se toto oprávnění vztahuje jak na schválení záměru podat žádost o akreditaci studijního programu, její rozšíření a prodloužení akreditace (reakreditaci), tak na samotné schvalování studijních programů¹⁰⁷ zejména v souvislosti se získanou institucionální akreditací, v případě habilitačního a jmenovacího řízení se jedná toliko o oprávnění schvalovat žádosti o akreditaci/reakreditaci těchto řízení či o rozšíření těchto akreditací. Habilitační a jmenovací řízení tak zůstává vždy výhradně v rukou vědecké rady vysoké školy.

I v případě rady pro vnitřní hodnocení můžeme její pravomoci systematicky členit do dvou až tří skupin. První skupinou jsou pravomoci spojené s oblastí nastavení systému vnitřního hodnocení kvality vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností a systému jeho hodnocení. Zde rada pro vnitřní hodnocení schvaluje pravidla tohoto systému, které jí překládá předseda

¹⁰⁵ Srovnej § 12a odst. 3 NZVŠ.

¹⁰⁶ Srovnej § 8 odst. 3 věta druhá ZVŠ.

¹⁰⁷ Srovnej § 12 odst. 1 písm. b) a c) a odst. 3 NZVŠ.

radu, rozuměj rektor dané vysoké školy. Schválení radou pro vnitřní hodnocení však není konečné, příslušný předpis musí v další instanci schválit akademický senát dané vysoké školy¹⁰⁸ a jako vnitřní předpis¹⁰⁹ registrovat ministerstvo školství¹¹⁰. Teprve poté se stane předpis platným a účinným¹¹¹.

Druhou skupinou jsou pak pravomoci spojené se samotným vnitřním hodnocením kvality vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností. Radě pro vnitřní hodnocení je zákonem přiznáno právo řídit průběh vnitřního hodnocení vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností a to včetně tvorby průběžných záznamů o průběhu tohoto hodnocení a tvorby závěrečné zprávy. V této souvislosti pamatuje zákon také na možnost informování akademického senátu a správní rady jako orgánů kontrolních, kdy novela přiznává právo členu rady pro vnitřní hodnocení, kterého pověřil předseda rady (rektor), vystoupit bez dalšího na jednání obou těchto grémií, tedy jak na jednání akademického senátu, tak na jednání správní rady¹¹².

Třetí pomyslnou skupinou oprávnění rady pro vnitřní hodnocení jsou pak oprávnění v oblasti akreditací. Jak již bylo zmíněno výše, tyto radě pro vnitřní hodnocení přísluší pouze za předpokladu, že byly statutem vysoké školy přeneseny z vědecké rady vysoké školy do její kompetence.

3.1.5. Disciplinární komise vysoké školy

Disciplinární komise vysoké školy je posledním z kolektivních orgánů vysoké školy (nikoli součástí), kterému se budeme v rámci této práce věnovat. Konkrétní náplň činnosti disciplinární komise vysoké školy stanoví jak zákon¹¹³, tak podrobněji pak vnitřní předpis

¹⁰⁸ Srovnej § 12a odst. 4 písm. a) NZVŠ.

¹⁰⁹ Srovnej § 17 odst. 1 písm. j) NZVŠ.

¹¹⁰ Srovnej § 36 odst. 1 ZVŠ.

¹¹¹ Srovnej § 36 odst. 3 ZVŠ.

¹¹² Srovnej §§ 8 odst. 4 a 14 odst. 4 NZVŠ.

¹¹³ Srovnej § 13 odst. 3 NZVŠ.

vysoké školy – disciplinární řád pro studenty¹¹⁴. V obou případech se však jedná o striktní zaměření činnosti tohoto orgánu toliko k části akademické obce a to studentům dané vysoké školy.

Z hlediska složení je disciplinární komise vysoké školy definována jako orgán složený ryze z členů akademické obce dané vysoké školy, tedy ze zástupců akademické obce z řad akademických pracovníků a z řad studentů. Zákon stanoví, že zastoupení obou součástí akademické obce je stejné – polovinu členů tedy tvoří studenti¹¹⁵ a druhou polovinu logicky akademičtí pracovníci. Případné odchýlení se od tohoto složení spočívající ať již nedodržení párového zastoupení či případně nově vzniklá dvojrole člena disciplinární komise, kdy tento by byl jak studentem, tak akademickým pracovníkem dané vysoké školy, by způsobilo nezákonnost ustavení disciplinární komise a tím i nemožnost rozhodovat¹¹⁶. Konkrétní počet členů zákon nestanoví. Členové disciplinární komise vysoké školy jsou do funkce jmenováni rektorem vysoké školy, přičemž k jejich jmenování je vyžadován předchozí souhlas akademického senátu vysoké školy¹¹⁷. Novela nadále nepřipouští, aby předsedu disciplinární komise jmenoval rektor, tuto pravomoc svěřuje přímo jednotlivým členům disciplinární komise vysoké školy, kteří si volí předsedu z jejich středu¹¹⁸.

Délka mandátu členů disciplinární komise vysoké školy je zpravidla stanovena vnitřním předpisem vysoké školy, kdy zákon stanoví podpůrně horní mez délky mandátu v rozsahu dvou let¹¹⁹.

Pravomoci disciplinární komise vysoké školy jsou vymezeny z hlediska osobní působnosti toliko na studenty vysoké školy. Zákon dále specifikuje, že diskreční pravomoc disciplinární komise vysoké školy dopadá toliko na studenty dané vysoké školy, kteří nejsou zapsáni na žádné z fakult dané vysoké školy. Z logiky tedy v případě univerzitních vysokých škol, které

¹¹⁴ Srovnej § 17 odst. 1 písm. i) ZVŠ.

¹¹⁵ Srovnej § 13 odst. 1 ZVŠ.

¹¹⁶ Srovnej JURNÍKOVÁ, Jana a Veronika KUDROVÁ. Vybrané aspekty řízení o disciplinárním přestupku na vysoké škole. In: *PŘESTUPKY A ŘÍZENÍ O NICH Z POHLEDU TEORIE A PRAXE: sborník z mezinárodní vědecké konference konané dne 4. října 2013*. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2014, 73 - 85. ISBN 978-80-7251-408-3, s. 81.

¹¹⁷ Srovnej § 9 odst. 1 písm. f) NZVŠ.

¹¹⁸ Srovnej § 13 odst. 1 NZVŠ.

¹¹⁹ Srovnej § 13 odst. 2 ZVŠ.

se člení na fakulty, bude osobní působnost disciplinární komise vysoké školy velmi malá, zatímco u škol neuniverzitního typu bude disciplinární komise vysoké školy hrát klíčovou roli. V případě, kdy by byli všichni studenti zapsáni ke studiu na fakultách vysoké školy, nezřizovala by se disciplinární komise vysoké školy vůbec¹²⁰.

Meritum činnosti disciplinární komise tedy spočívá ve vedení řízení o disciplinárních přestupcích studentů. Disciplinární přestupek je pak zákonem vymezen jako zaviněné porušení povinností stanovených právními předpisy nebo vnitřními předpisy vysoké školy a jejich součástí. Jak uvádí Jurníková a Kudrová nemusí se přitom jednat o porušení povinností spojené přímo se studiem, vždy záleží na posouzení, zda porušení povinností lze vztáhnout k obecnému kodexu chování vyžadovaného od studentů vysoké školy¹²¹. Disciplinární komise v této souvislosti přestupek projedná a v případě, že se prokáže, že přestupek se skutečně stal má možnost rektorovi navrhnout jednu z forem potrestání studenta - sankci, tj. napomenutí, podmíněčné vyloučení nebo vyloučení ze studia, případně navrhnout upuštění od potrestání s odkazem, že již samotné projednání bylo z hlediska nápravy dostatečné¹²². Rektor je rozhodnutím disciplinární komise vysoké školy vázán v té míře, že nemůže za daný disciplinární přestupek uložit sankci přísnější než tu, kterou navrhne disciplinární komise¹²³.

3.1.6. Rektor

Rektor je jedním ze dvou monokratických orgánů vysoké školy definovaným v zákoně. Zákon stanoví, že rektor je statutárním zástupcem vysoké školy, který vykonává veškerou zbytkovou pravomoc jménem vysoké školy, pokud zákon nestanoví jinak. Znamená to tedy, že omezit výkon pravomoci rektora vnitřním předpisem vysoké školy bez výslovné delegace tohoto oprávnění zákonem nelze. Z hlediska požadavků kladených na osobu rektora zákon nevyžaduje, aby se jednalo o člena akademické obce vysoké školy. Stejně tak nejsou stanoveny žádné požadavky týkající se věku, vzdělání či nositelství vědecko-pedagogických

¹²⁰ Srovnej § 13 odst. 4 ZVŠ.

¹²¹ JURNÍKOVÁ, Jana a Veronika KUDROVÁ. Vybrané aspekty řízení o disciplinárním přestupku na vysoké škole. In: *PŘESTUPKY A ŘÍZENÍ O NICH Z POHLEDU TEORIE A PRAXE: sborník z mezinárodní vědecké konference konané dne 4. října 2013*. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2014, 73 - 85. ISBN 978-80-7251-408-3, s. 75.

¹²² Srovnej § 64 odst. 1 a odst. 2 ZVŠ.

¹²³ Srovnej § 69 ZVŠ.

hodností¹²⁴. Jediným omezením je omezení funkční, kdy zákon vymezuje neslučitelnost vykonávání funkce rektora s členstvím v akademickém senátu vysoké školy a v akademickém senátu fakulty¹²⁵ a dále neslučitelnost danou nepřímo v případě vymezení členství ve správní radě, kde zákon vylučuje, aby členem správní rady vysoké školy byl kdokoli, kdo je v jakémkoli pracovněprávním vztahu k dané vysoké škole, rektora nevyjímaje. V obou případech by ovšem vznikem mandátu rektora ze zákona zanikl mandát v těchto orgánech. Nejedná se tak o překážku u kandidáta na tuto funkci. Obdobná konstrukce neslučitelnosti pak platí také pro případ, kdy by se rektorem měl stát člen Národního akreditačního úřadu.

Samotná volba rektora je pak upravena vnitřními předpisy vysoké školy, ať již v obecné rovině statutem vysoké školy, tak konkrétně ve volebním a jednacím řádu akademického senátu vysoké školy, v době po účinnosti novely z března tohoto roku se pak bude jednat o jednacím řád akademického senátu vysoké školy.

Rektor je volen na období 4 let, přičemž kandidáta na rektora volí akademický senát dané vysoké školy. Tento kandidát je pak prostřednictvím ministra školství navržen prezidentu republiky ke jmenování. V případě státních vysokých škol tuto roli „pošťáka“ plní příslušní resortní ministři, tj. pro Univerzitu obrany v Brně se jedná o ministra obrany a pro Policejní akademii ČR v Praze se jedná o ministra vnitra. Zákon stanoví, že rektora jmenuje prezident republiky, pro samotné jmenování není ovšem stanovena žádná lhůta. V minulosti se ovšem nevyskytly závažnější problémy s touto procedurou a i při očekávané kolizi při jmenování prezidentova odpůrce, rektora Masarykovy univerzity v Brně, doc. Mikuláše Beka do druhého funkčního období vše proběhlo bez potíží. Prezident v tomto případě pouze využil možnosti nepředávat jmenovací dekret osobně, ale prostřednictvím ministra školství¹²⁶.

Z hlediska možnosti opakování mandátu zákon stanoví omezení výkonu funkce rektora na dvě bezprostředně navazující funkční období¹²⁷. Jedná se tedy požadavek diskontinuity, nikoli

¹²⁴ Česko se tak řadí k menšině zemí Evropského vzdělávacího prostoru, která kvalifikační požadavky nestanovuje. Podobně je tomu v případě Rakouska, Německa (část spolkových zemí), Švýcarska, Irska, Islandu, Norska, Slovenska a Velké Británie. Podrobněji viz ESTERMANN Thomas, Terhi NOKKALA. *University autonomy in Europe II: the scorecard*. Brussels: European University Association, 2011. ISBN 978-907-8997-306, s. 21.

¹²⁵ Srovnej §§ 9 a 26 odst. 2 ZVŠ.

¹²⁶ Podrobněji viz *Zeman nakonec jmenoval Mikuláše Beka, svého kritika, rektorem* [online]. Praha: Parlamentní listy, 2015 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Zeman-nakonec-jmenoval-Mikulase-Beka-sveho-kritika-rektorem-384328>

¹²⁷ Srovnej § 10 odst. 3 ZVŠ.

o omezení výkonu funkce počtem let jako je tomu např. u členů nově vznikajícího Národního akreditačního úřadu¹²⁸.

Odměňování rektora za výkon funkce je pak vyvázáno z rozhodování orgánů vysoké školy a je svěřeno do rukou ministra školství, v případě státních vysokých škol pak do rukou příslušného resortního ministra, tj. v případě Univerzity obrany v Brně do rukou ministra obrany a v případě Policejní akademie České republiky v Praze do rukou ministra vnitra¹²⁹.

Jak již bylo řečeno výše, rektor na vysoké škole vykonává veškerou zbytkovou pravomoc, kterou zákon nesvěří dalším orgánům vysoké školy. Nicméně i v případě svěřených pravomocí je role rektora v mnohých případech klíčová. Dále se tedy budeme soustředit na činnosti v zákoně vymezené, u kterých rektor hraje klíčovou roli. Podobně jako u kolektivních orgánů lze tyto pravomoci systematicky členit do jednotlivých skupin/oblastí.

První skupinou jsou organizační pravomoci, mezi které patří zejména rozhodování o členění vysoké školy na součásti. V tomto případě se jedná o pravomoc sdílenou a to konkrétně mezi rektorem a akademickým senátem vysoké školy, kde rozhodnutím akademického senátu příslušná součást vzniká. Role rektora je přesto při ustavování, splynutí, sloučení či zániku součástí klíčová, neboť jen on může iniciovat samotné řízení. Zákon tuto iniciační pravomoc výslovně svěřuje do rukou rektora v případě fakult¹³⁰, vysokoškolských ústavů¹³¹ a vysokoškolských zemědělských či lesních statků¹³².

S organizačními pravomocemi úzce souvisí pravomoci personální, které se k shora zmíněným součástem vysoké školy vážou. V případě fakulty se jedná o řízení návrhové, kde je rektor oprávněn jmenovat nebo nejmenovat děkana jen na návrh mu postoupený akademickým senátem příslušné fakulty vysoké školy¹³³. U výběru ředitele vysokoškolského ústavu a vysokoškolského zemědělského či lesního statku je pak personální výběr ponechán zcela na vůli rektora vysoké školy.

¹²⁸ Srovnej § 83b odst. 2 veta druhá NZVŠ.

¹²⁹ Srovnej §§ 10 odst. 5 a 95 odst. 7 písm. c) ZVŠ.

¹³⁰ Srovnej § 23 odst. 3 ZVŠ.

¹³¹ Srovnej § 34 odst. 2 ZVŠ.

¹³² Srovnej § 35 odst. 2 ZVŠ.

¹³³ Srovnej § 28 odst. 2 ZVŠ.

Autonomie personálního výběru rektorem se také uplatní při jmenování kvestora vysoké školy¹³⁴.

Tím se ovšem skupina personálních pravomocí rektora vysoké školy ani zdaleka neuzavírá. Rektor sehrává důležitou roli i v případě výběru členů dalších orgánů vysoké školy s výjimkou akademického senátu vysoké školy. Z hlediska ustavení členů těchto orgánů do funkce tyto buď sám vybírá (vědecká rada, disciplinární komise, kvestor) nebo je navrhuje (správní rada), případně se podílí jak na samotném návrhu, tak následně vybírá členy tohoto orgánu (rada pro vnitřní hodnocení). Nyní si rozebereme roli rektora v jednotlivých případech trochu podrobněji.

U vědecké rady a disciplinární komise vysoké školy je personální návrh plně v rukou rektora. Rektor je pouze povinen si před samotným jmenováním členů těchto orgánů vyžádat souhlas akademického senátu vysoké školy s takovýmto úkonem. Absence souhlasu akademického senátu vysoké školy přitom způsobuje absolutní neplatnost jmenování, resp. neúčinnost takového jednání. Novela zákona pak upřesňuje, že se musí jednat o souhlas předcházející samotnému aktu jmenování, případnou absenci souhlasu tak nelze zhojit¹³⁵.

Odlišně z hlediska návrhu je tomu v případě rady pro vnitřní hodnocení. Zde členství vzniká předsedovi akademického senátu vysoké školy virilně z titulu funkce, ostatní členové jsou navrhováni jednak rektorem, jednak akademickým senátem vysoké školy, jednak vědeckou radou vysoké školy, kde každý z těchto tří subjektů navrhuje jednu třetinu členů¹³⁶. Samotný proces ustavení do funkce je pak analogický s postupem u vědecké rady a disciplinární komise. I zde je rektor povinen si před jmenováním členů vyžádat předchozí souhlas akademického senátu vysoké školy, jinak by jmenování bylo neplatné a to včetně členů navržených samotným akademickým senátem vysoké školy¹³⁷. Dlužno podotknout, že návrhům akademického senátu vysoké školy a vědecké rady vysoké školy není rektor vysoké školy povinen vyhovět, nicméně v tomto případě pak musí vyčkat na návrh nový a nemůže jmenovat dle své vlastní vůle.

Konečně třetí skupinu pak tvoří postup v případě jmenování správní rady. Zde je role rektora stanovena jako iniciační/nominační, kdy rektor předkládá návrhy vhodných kandidátů

¹³⁴ Srovnej § 16 odst. 2 ZVŠ.

¹³⁵ Srovnej §§ 9 odst. 1 písm. f) a 105 NZVŠ.

¹³⁶ Podrobněji viz § 12a NZVŠ.

¹³⁷ Srovnej §§ 9 odst. 1 písm. f) a 105 NZVŠ.

ministrowi školství a ten následně rozhodne. V této souvislosti je opět vhodné uvést, že tento postup se neaplikuje v případě státních vysokých škol, tedy Policejní akademie ČR v Praze a Univerzity obrany v Brně, neboť tyto správní radu jako orgán nemají¹³⁸.

Kromě personální pravomoci spojené s orgány vysoké školy a výběrem jejich členů vykonává rektor jako statutární orgán personální pravomoci také ve vztahu k zaměstnancům vysoké školy. Konstrukce v zákoně zvolená však vnáší jistou dvoukolejnost v rozhodovacích procesech týkajících se zaměstnanců jednoho typu součástí vysoké školy a to zaměstnanců fakult. Zde zákon v rámci vymezení práv fakult obsažených v paragrafu 24 zákona přiřkl personální pravomoci do rukou orgánů fakulty, tedy děkana. Právě toto ustanovení vnášelo nejvíce emocí a pozměňovacích návrhů do procesu novelizace zákona v posledních letech. Dosud neúčinná novela zákona pak pravomoci nově upravila jako pravomoci sdílené mezi rektorem a děkanem fakulty, kdy děkan je povinen oblast pracovněprávních vztahů projednat s rektorem. V případě, že by tato povinnost dopadla na všechny pracovněprávní vztahy uskutečňované na fakultách, znamenalo by to faktické paralyzování činnosti rektorů zejména vysokých škol. V této souvislosti např. rektor Univerzity Karlovy Tomáš Zima hovořil až o 150 personálních spisech denně¹³⁹. Zmíněné ustanovení však umožňuje, aby se na rozsahu takového projednávání rektor s děkanem fakulty dohodli. Jistou nevýhodou je ovšem, že není stanovena žádná forma takovéto dohody a je otázkou, zda ji lze považovat za dohodu soukromoprávní, která by zavazovala právě ony dvě osoby tedy osobu X v roli děkana fakulty a osobu Y v roli rektora vysoké školy, či nikoli.

Třetí skupinou pravomocí spojených s výkonem funkce rektora jsou pravomoci v oblasti hospodářské/majetkové. Za řádný výkon těchto pravomocí je rektor odpovědný ministru školství. Tyto pravomoci se však nevztahují na rektory státních vysokých škol¹⁴⁰.

Zákon výslovně stanoví, že o nakládání s majetkem veřejné vysoké školy rozhoduje rektor. Případně je možné tuto pravomoc delegovat na další orgány či osoby a to statutem veřejné vysoké školy. V případě zásadních dispozic s majetkem vysoké školy (nabytí či zcizení nemovitostí a movitých věcí s hodnotou převyšující 200 000,- Kč, zřízení věcných břemen,

¹³⁸ Srovnej § 95 odst. 1 věta první za středníkem ZVŠ.

¹³⁹ *Novela zákona o VŠ se může ještě změnit, zejména personální pravomoci* [online]. Praha: www.novinky.cz, 2016 [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/veda-skoly/394501-novela-zakona-o-vs-se-muze-jeste-zmenit-zejmena-personalni-pravomoci.html>

¹⁴⁰ Srovnej § 95 odst. 1 věta první za středníkem ZVŠ.

jiných věcných práv a předkupního práva, majetkový vstup do jiných právnických osob) se vždy jedná o pravomoc sdílenou mezi rektorem, správní radou, akademickým senátem vysoké školy a ministerstvem školství jako orgánem dohledu. Rektor v tomto případě překládá akademickému senátu vysoké školy svůj záměr směřující k nabytí či zcizení věci k vyjádření, v případě správní rady pak musí k takovému jednáním získat předchozí písemný souhlas a to pod sankcí absolutní neplatnosti jednání učiněného bez souhlasu správní rady. Rektor musí současně dohlédnout, aby správní rada o tomto majetkoprávním úkonu informovala ministerstvo školství a to nejpozději do sedmi dnů od vydání souhlasu. V opačném případě opět hrozí neplatnost¹⁴¹.

Rektor je také odpovědný za účelné využití příspěvků a dotací poskytnutých veřejné vysoké škole a za řádné vypořádání dotací se státním rozpočtem. Podobně jako při hospodaření s majetkem vysoké školy je za tuto agendu odpovědný ministru školství¹⁴².

Do skupiny pravomocí spojených s hospodařením/majetkem vysoké školy lze zařadit také oprávnění rektora předkládat závěrečnou zprávu o hospodaření, která popisuje, jakým konkrétním způsobem škola nakládala s majetkem a svěřenými prostředky v uplynulém roce. Zpráva podléhá projednání ve správní radě a schválení v akademickém senátu vysoké školy, přičemž pořadí jednotlivých kroků zákon nestanoví¹⁴³.

S majetkovými/hospodářskými pravomocemi rektora úzce souvisí pravomoci v oblasti rozpočtu vysoké školy. Rektor je v tomto případě odpovědný za sestavení návrhu rozpočtu a jeho předložení akademickému senátu vysoké školy. Rozpočet často bývá prubířským kamenem vyjednávacích schopností rektora, neboť musí najít vyvážený poměr mezi ekonomickými zájmy součástí, z jejichž zástupců je akademický senát vysoké školy obvykle konstituován a nutnými prostředky na provoz centrálních jednotek, rektorát nevyjímaje. V případě, že se rozpočet na příslušný kalendářní rok nepodaří včas schválit, postupuje vysoká škola dle rozpočtového provizoria, jehož konkrétní podmínky si stanoví vnitřním předpisem. Nutno podotknout, že i pro tento případ platí, že rozpočet vysoké školy nesmí být sestavován jako deficitní¹⁴⁴.

¹⁴¹ Srovnej §§ 9 odst. 2 písm. c, 15 odst. 1 písm. a) až d) o odst. 6 ZVŠ.

¹⁴² Srovnej § 20 ZVŠ.

¹⁴³ Srovnej §§ 9 odst. 1 písm. d) a 15 odst. 2 písm. d) NZVŠ.

¹⁴⁴ Srovnej § 18 odst. 1 ZVŠ.

Z procesního hlediska povolává novela zákona z března roku 2016 do schvalovacího procesu vedle akademického senátu vysoké školy nově správní radu veřejné vysoké školy. Návrh rozpočtu by tak měl v ideálním případě získat podporu nejen u akademického senátu vysoké školy, ale i u správní rady. Zatímco nesouhlas akademického senátu vysoké školy s návrhem rozpočtu je konečný a rektor je tak povinen předložit návrh nový, v případě nesouhlasu správní rady je zde stále možnost, že rozpočet bude schválen akademickým senátem vysoké školy, v tomto případě kvalifikovanou 3/5 většinou všech členů. Správní rada může také k návrhu rozpočtu přistoupit s politikou tiché tolerance, kdy se v průběhu 2 týdnů od postoupení návrhu k jeho obsahu nevyjádří. V tomto případě nastane tzv. fikce souhlasu, kdy nečinnost správní rady bude považována za její souhlas s rozpočtem a tento tak bude moci být po uplynutí zmíněné lhůty aplikován jako schválený¹⁴⁵.

Pátou neméně důležitou oblast pravomocí rektora tvoří pravomoci spojené s akreditačním řízením a zajištěním procesů vnitřního hodnocení kvality na vysoké škole.

V případě akreditačního procesu je rektor vysoké školy vždy poslední instancí, která rozhoduje s konečnou platností o podání žádosti o akreditaci/reakreditaci, žádosti o změnu/rozšíření akreditace či o oznámení vzdání se akreditace. V závislosti na typu řízení jsou pak do procesu iniciace a procesu schválení takového postupu vtaženy různé orgány vysoké školy.

U akreditace studijního programu rozhoduje rektor po posouzení žádosti vědeckou radou vysoké školy, resp. radou pro vnitřní hodnocení, pokud je na tuto pravomocí statutem vysoké školy přenesena. Samotná iniciace procesu pak záleží na okolnosti, zda se program uskutečňuje na některé ze součástí. V takovém případě iniciuje proces vědecká rada příslušné fakulty případně vysokoškolského ústavu. Pokud je program uskutečňován přímo vysokou školou, může rektor iniciovat proces projednání ve vědecké radě vysoké školy, resp. v radě pro vnitřní hodnocení sám.

¹⁴⁵ Srovnej § 14 odst. 5 NZVŠ.

O akreditaci institucionální pro oblast nebo oblasti vzdělávání a o jejím případném rozšíření o další oblast či oblasti vzdělávání rozhoduje rektor vždy na základě schválení záměru vědeckou radou vysoké školy¹⁴⁶.

Akreditace habilitačního a jmenovacího řízení je pak odvislá z pohledu iniciace návrhu podobně jako u studijního programu od skutečnosti, zda o toto řízení žádá vysoká škola nebo některá z jejích součástí (fakulta nebo vysokoškolský ústav). V prvním případě je iniciátorem rektor, v druhém vědecká rada příslušné součásti. Předložený záměr pak před odesláním příslušné žádosti Národnímu akreditačnímu úřadu¹⁴⁷ posuzuje vědecká rada vysoké školy nebo rada pro vnitřní hodnocení¹⁴⁸. V obou případech musí podání žádosti rektorem tento orgán odsouhlasit.

Novela zákona vymezuje pravomoci rektora i pro případ, kdy vysoká škola bude na základě získané akreditace pro oblast nebo oblasti vzdělávání oprávněna schvalovat studijní programy sama (autonomně na Národním akreditačním úřadu). V tomto případě bude záviset budoucí postup na faktu, zda dojde statutem vysoké školy k převodu pravomoci schvalovat studijní programy na radu pro vnitřní hodnocení či tato zůstane originálně v rukou vědecké rady vysoké školy. V obou případech rektor jako předseda obou těchto orgánů dohlíží celý proces od iniciace až po schválení studijního programu. Rozdíl je však v tom, zda tento proces může probíhat zcela bez zásahu externího prvku stojícího mimo akademickou obec vysoké školy (případ rozhodování radou pro vnitřní hodnocení) nebo s externisty stojícími mimo danou vysokou školu (případ schválení vědeckou radou vysoké školy). S rozhodováním jednoho či druhého orgánu je také spojena rychlost rozhodovacího orgánu a tím i náročnost procesu samotného. U rady pro vnitřní hodnocení lze jako u orgánu domácího předpokládat vyšší flexibilitu a operativnost. Naproti tomu rozhodování vědecké rady vysoké školy bude permanentně ohroženo neusnásenischopností takového orgánu i většími nároky na logistiku operací, kdy bude třeba žádosti kumulovat do větších celků, o kterých se bude rozhodovat najednou. Rektor bude muset jeden či druhý z postupů zohlednit v návrhu pravidel systému zajišťování kvality vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností a vnitřního hodnocení kvality vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností. Právě navržení vhodných pravidel systému zajišťování kvality vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností a vnitřního

¹⁴⁶ V tomto případě není možné pravomoc vyslovit souhlas se záměrem podat akreditaci přenést na jiný orgán vysoké školy - radu pro vnitřní hodnocení. Srovnej § 12 odst. 1 písm. d) a odst. 3 NZVŠ.

¹⁴⁷ Dříve Akreditační komisi.

¹⁴⁸ Jedná se o jednu z pravomocí vědecké rady, kterou lze na radu pro vnitřní hodnocení přenést statutem vysoké školy. Srovnej § 12 odst. 1 písm. e) a odst. 3 NZVŠ.

hodnocení kvality vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností se jeví být klíčovým pro další fungování vysoké školy a její strategický rozvoj.

V případě všech akreditací bude vysoká škola a potažmo rektor odpovídat za dodržení standardů pro akreditace včetně personálního zajištění ze strany garantů jednotlivých studijních programů a jejich maximálních úvazků. V tomto ohledu přináší přijatá novela poměrně značné usnadnění naplňování této povinnosti, kdy nově umožňuje rektorům nahlížet do registru docentů, profesorů a mimořádných profesorů, tzv. REDOPu, kam dříve mohla nahlížet toliko Akreditační komise. Rektor nebo jím pověřená osoba tak bude moci získat rychlý přehled o působišti a rozsahu úvazků jednotlivých garantů¹⁴⁹.

Účinností novely přechází na školu povinnost informovat o všech udělených akreditacích a schválených studijních programech, případně jejich omezeních, dále povinnost zveřejnit seznam oborů, ve kterých je oprávněna konat habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem¹⁵⁰. Vzhledem k tomu, že tato povinnost není uložena žádnému orgánu vysoké školy jmenovitě, bude za její splnění odpovědný rektor jakožto statutární zástupce vysoké školy a nositel zbytkové pravomoci.

Rektor bude také zodpovědný jako předseda rady pro vnitřní hodnocení za vypracování zprávy o vnitřním hodnocení kvality vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností v periodě, která bude k jeho návrhu stanovena ve vnitřním předpisu vysoké školy¹⁵¹. Tuto zprávu bude dále předkládat k vyjádření vědecké radě vysoké školy a správní radě a ke schválení akademickému senátu vysoké školy. Následně bude odpovědný za její publicitu jak k akademické obci vysoké školy, orgánům vysoké školy, ministerstvu školství¹⁵² a národnímu akreditačnímu úřadu¹⁵³, tak jejich vybraných částí směrem k široké veřejnosti.

Šestou skupinou pravomocí rektora jsou pravomoci spojené s rozhodováním o subjektivních právech a povinnostech studentů. V tomto případě se opět pravomoci rektora liší v závislosti na tom, zda je student, o jehož právech se rozhoduje, zapsán ke studiu na některé ze součástí vysoké školy (fakultě, vysokoškolském ústavu) či nikoli. V prvním případě primárně

¹⁴⁹ Srovnej §§ 87 odst. 1 písm. j), odst. 2 písm. b) bod 3 a 87b NZVŠ.

¹⁵⁰ Srovnej § 21 písm. h), j) NZVŠ.

¹⁵¹ Zákon stanoví, že nejdelší možnou periodou vypracování zprávy je perioda pěti let. V případě, že zvolená perioda bude delší než jeden rok, je nutné zprávu každoročně aktualizovat formou dodatků. Srovnej § 77b odst. 3 písm. b) NVZŠ.

¹⁵² Srovnej § 77b odst. 3 písm. c) NVZŠ.

¹⁵³ Srovnej § 85 písm. d) NZVŠ.

rozhoduje o právech a povinnostech studenta představený dané součásti a rektor je povolán rozhodovat toliko v roli druhoinstančního orgánu, mnohdy přezkoumávajícího pouze zákonnost vydaného rozhodnutí. V druhém případě rozhoduje rektor již v prvním stupni¹⁵⁴.

Diskreční pravomoc v odvolacím řízení je rektorovi přiznána např. v agendě týkající se poplatků za studium, kde rektor může na základě odvolání studenta poplatky snížit, prominout nebo odložit termín jeho splatnosti. Limity pro rozhodnutí však v tomto případě může stanovit statut vysoké školy¹⁵⁵. Kromě poplatkové agendy tvoří poměrně rozsáhlou oblast rozhodování o právech a povinnostech studenta agenda studijní. Do této agendy spadá pravomoc rektora rozhodovat jako zpravidla druhoinstanční orgán o právech a povinnostech studenta vyplývajících ze studijního a zkušebního řádu dané vysoké školy, případně rozhodovat v oblasti disciplinárních přestupků. Rektor také rozhoduje v agendě nostrifikací a uznání předchozího vzdělání nebo jeho části.

Novela pak přináší zcela novou oblast, ve které bude rektor rozhodovat o subjektivních právech studenta, resp. absolventa. Touto oblastí je odnímání titulů. Zákon nově zavádí oprávnění vysoké školy odebrat absolventu udělený titul nebo vědecko-pedagogickou hodnotu¹⁵⁶ v případech, kdy tento byl získán spácháním úmyslného trestného činu, úmyslným neoprávněným užitím díla jiné osoby hrubě porušujícího právní předpisy upravující ochranu duševního vlastnictví (plagiátorství) nebo na základě soustavného opakovaného porušování dobrých mravů. Zákonodárce v těchto případech nenechal na rozdíl např. od disciplinárního řízení na rektoru rozhodnutí, zda řízení zahájit či nikoli. Řízení je v případě odebrání titulů zahajováno z moci úřední, tedy *ex officio*¹⁵⁷. V této souvislosti je rektor povinen ustavit sedmičlennou přezkumnou komisi, v níž je zastoupen také student dané vysoké školy. Výrok komise je pro rektora indikativní, rektoru je dána možnost se od doporučení komise odchýlit, je ovšem nutné aby toto zdůvodnil¹⁵⁸.

Z hlediska lhůt může rektor řízení o odebrání titulu zahájit nejpozději do 3 let od vykonání poslední části státní závěrečné zkoušky nebo obhajoby disertační práce, případně do 3 let od pravomocného odsouzení za úmyslný trestný čin, v důsledku něhož daná osoba nesplnila podmínky nebo předpoklady vyplývající ze zákona, akreditace studijního programu nebo studijního a zkušebního řádu dané vysoké školy nutné pro úspěšné vykonání státní závěrečné

¹⁵⁴ Srovnej např. zákonnou úpravu rozhodování o přijetí ke studiu obsaženou v § 50 odst. 2 ZVŠ.

¹⁵⁵ Srovnej § 58 odst. 7 ZVŠ.

¹⁵⁶ Jedná se pouze o vědeckou hodnotu doc., na profesory se nová úprava nevztahuje.

¹⁵⁷ Srovnej § 47c odst. 4 NZVŠ.

¹⁵⁸ Srovnej § 47d odst. 1 NZVŠ.

zkoušky nebo obhajoby disertační práce. Rozhodnutí je rektor povinen vydat ve lhůtě 150 dnů od zahájení řízení, přičemž odvolání není přípustné. Rozhodnutí pak nabyde účinnosti po uplynutí 2 měsíců od jeho vydání. Absolvent, jehož se rozhodnutí týká, však může podat správní žalobu, které je přiznán odkladný účinek¹⁵⁹.

V případě řízení o odebrání vědecko-pedagogické hodnosti se skutkové podstaty, pro které rektor může řízení zahájit mírně, liší. I v tomto případě je možné vědecko-pedagogickou hodnost odebrat v důsledku úmyslného trestného činu, plagiátorství a porušení dobrých mravů. Úmyslný trestný čin však musí být spojen s prokázáním pedagogické, vědecké nebo umělecké kvalifikace. Porušení dobrých mravů je pak navázáno na jednotlivý exces, nikoli na opakované soustavné porušování, jako je tomu v případě odebírání titulů. Rozdílné jsou i promlčecí lhůty u jednotlivých skutkových podstat. U úmyslného trestného činu je rektor oprávněn řízení zahájit do tří let od pravomocného rozsudku, v případě plagiátorství a porušení dobrých mravů je tato lhůta prodloužena na pět let.

Rozdíl mezi odebíráním titulů a vědecko-pedagogické hodnosti docent spočívá i v oblasti procesní. Rektor v tomto případě rozhoduje na základě stanoviska pětičlenné přezkumné komise, která musí být většinou složena z profesorů, docentů a dalších odborníků, kteří nejsou zaměstnanci dané vysoké školy. Jednoho zástupce pak do této komise nominuje ministr školství z řad státních zaměstnanců působících na MŠMT. Rektorovi je ponechána možnost se od stanoviska odchýlit za předpokladu, že svůj postoj odůvodní.

Lhůta pro vydání rozhodnutí je v tomto případě vzhledem k povaze a náročnosti řízení delší a činí jeden rok od zahájení řízení. Stejně jako v případě odebírání titulů se nelze proti rozhodnutí rektora odvolat. Účinnosti nabyde rozhodnutí uplynutím dvou měsíců od jeho vydání, přičemž je připuštěna žaloba ve správním soudnictví, která má odkladný účinek.

Sedmou zastřešující skupinou pravomocí jsou pravomoci legislativní. Jak již bylo zmíněno shora, rektor v podstatě odpovídá za chod vysoké školy, ať již v oblasti hospodaření, akreditací, vzdělávací a tvůrčí činnosti tak v oblasti personální. Zákonodárcem přiznaná autonomie vysoké školy pak dává rektorovi možnost (i povinnost) si konkrétní oblasti upravit pomocí vnitřních předpisů a dalších legislativních opatření. V této souvislosti je vhodné opět zmínit rok 2006, kdy novelizací zákona o vysokých školách vznikl rektorovi iniciační monopol v oblasti navrhování vnitřních předpisů vysoké školy¹⁶⁰. Rektor je tak oprávněn

¹⁵⁹ Srovnej § 47d odst. 1 a odst. 2 NZVŠ.

¹⁶⁰ Srovnej § 9 odst. 1 písm. b) ZVŠ

nejen předpisy navrhnout, ale musí si současně každou změnu spojenou se změnou textace v průběhu schvalování v akademickém senátu vysoké školy osvojit. Novela pak přináší změnu týkající se volebního a jednacího řádu akademického senátu vysoké školy, kde tento rozděluje na jednací řád a volební řád, přičemž navrácí členům akademického senátu možnost navrhnout změny v jednacím řádu¹⁶¹. Ač se tato novelizace zdá být logická, neboť jednací řád upravuje zejména způsob jednání tohoto orgánu, může mít dalekosáhlý dopad na rektora samotného. V jednacím řádu je totiž upravena mj. i volba rektora.

Rektor je kromě návrhu vnitřních předpisů odpovědný i za jejich uvedení v život. Platnost vnitřních předpisů je podmíněna mj. jejich registrací na MŠMT, o kterou je oprávněn požádat právě rektor¹⁶².

Ve vztahu k vnitřním předpisům fakult dosud platilo, že tyto byly předkládány prostřednictvím akademického senátu fakulty. Novela vyžaduje, aby napříště i k těmto předpisům připojoval rektor své stanovisko.

V případě dalších legislativních opatření, kterými jsou různá opatření rektora, směrnice či rozhodnutí rektora je legislativní proces ponechán zcela v autonomii vysoké školy a jejich vnitřních předpisů.

Osmou skupinu pravomocí lze s trochou nadsázky pojmenovat jako pravomoci rektora v oblasti krizového řízení. Jestliže na některé z fakult vysoké školy nefunguje vše jak má, má možnost rektor situaci řešit buď z vlastního popudu, nebo na základě rozhodnutí dohledového orgánu, v tomto případě ministerstva školství.

Interní řešení spočívá jednak v možnosti rektora navrhnout akademickému senátu vysoké školy sistaci vnitřního předpisu, rozhodnutí nebo jiného úkonu součásti, případně pak jeho zrušení, jednak v možnosti v krajním případě odvolat děkana dané fakulty po předchozím souhlasu akademického senátu vysoké školy. V tomto případě je rektor povinen před samotným vyžádáním si souhlasu akademického senátu vysoké školy odvolání projednat také s akademickým senátem příslušné fakulty¹⁶³.

Vnější řešení spočívá v oprávnění příslušejícímu ministerstvu v oblasti dohledu nad činností vysoké školy. Zákon stanoví, že pro případ, kdy vysoká škola nebo její součást neustaví některý ze svých samosprávných orgánů, nepřijme zákonem požadované vnitřní předpisy, nemá žádnou platnou akreditaci, vykazuje v hospodaření závažné nedostatky, nebo závažným

¹⁶¹ Srovnej § 9 odst. 1 písm. b) NZVŠ.

¹⁶² Srovnej § 36 odst. 1 ZVŠ.

¹⁶³ Srovnej § 28 odst. 3 ZVŠ.

způsobem porušuje povinnosti jí uložené zákonem, může ministerstvo omezit působnost orgánů této školy nebo její součásti, případně jim působnost zcela odejmout. V případě omezení nebo odejmutí pravomocí součásti přechází tyto ex lege na rektora vysoké školy¹⁶⁴.

Do deváté skupiny pravomocí rektora řadíme tzv. ostatní pravomoci. V souvislosti s permanentní interakcí rektora s ostatními orgány vysoké školy je mu zákonem umožněno v případě, že tyto orgány přímo nevede (vědecká rada, rada pro vnitřní hodnocení), bez omezení na jednání těchto orgánů vystupovat. Zákon tak umožňuje rektorovi vystoupit na správní radě a akademickém senátu kdykoli o to požádá. Stejně tak je oprávněn předsedy těchto orgánů požádat o svolání mimořádného jednání¹⁶⁵.

3.1.7. Kvestor

Kvestor se spolu se správní radou řadí mezi tzv. další orgány vysoké školy, tj. mezi orgány nesamosprávné. Jeho odpovědnost spočívá zejména v ekonomické oblasti správy chodu vysoké školy a dále v oblasti vnitřního řízení. Zákon svěřuje do rukou kvestora řízení hospodaření vysoké školy a to v rozsahu stanoveném opatřením rektora, konkrétní pravomoci kvestora však nestanoví. Kvestor je do funkce ustaven rektorem vysoké školy, přičemž pro jeho ustavení není vyžadována žádná interakce dalších orgánů vysoké školy ať již ve formě předchozího souhlasu či vyjádření. Výkon funkce kvestora je pak od účinnosti poslední novely zákona neslučitelný s členstvím v akademickém senátu vysoké školy i akademickém senátu fakulty¹⁶⁶.

3.2. Orgány fakulty

3.2.1. Akademický senát fakulty

Akademický senát fakulty je nejvyšším samosprávným orgánem fakulty. Jedná se o jediný orgán fakulty volený přímo. Podobně jako je tomu v případě akademického senátu vysoké školy, ponechává zákon značnou autonomii vysoké škole, v tomto případě fakultě, jak parametry tohoto tělesa nastaví.

¹⁶⁴ Srovnej § 38 odst. 3 ZVŠ.

¹⁶⁵ Srovnej §§ 8 odst. 4 a 14 odst. 4 ZVŠ.

¹⁶⁶ Srovnej §§ 8 odst. 2 a 26 odst. 2 NZVŠ.

Počet členů akademického senátu je omezen toliko zdola, kdy zákon vyžaduje nejméně devítičlenný sbor, v němž jednu třetinu až jednu polovinu mají tvořit studenti, členové akademické obce dané fakulty¹⁶⁷. Horní hranice počtu členů není stanovena, přičemž v otázce počtu, stejně jako v otázkách volby členů a volby orgánů zákon odkazuje na úpravu vnitřním předpisem fakulty, který je kromě akademického senátu fakulty dále schvalován akademickým senátem vysoké školy¹⁶⁸. Funkční období členů akademického senátu je také upraveno vnitřním předpisem, kde zákon vymezuje toliko horní mez v podobě maximálně tříletého funkčního období.

U studentů může vnitřní předpis vysoké školy, nikoli vnitřní předpis fakulty, dále ošetřit situace spojené s přechodem do navazujícího studia a kontinuitou mandátu. Pokud toto vnitřní předpis vysoké školy neupraví, pak studentu vykonáním poslední části státní závěrečné zkoušky v daném typu studia mandát zaniká a to z důvodu zániku statutu studenta a s tím spojeného zániku členství v akademické obci¹⁶⁹.

Zánik členství upravuje zákon z větší části odkazem na vnitřní předpisy fakulty, stanoví však i obligatorní zánik funkce všech členů akademického senátu fakulty a to pro případ, kdy akademický senát fakulty se po dobu 6 měsíců nesejde a ani nekoná žádnou z pravomocí mu svěřených zákonem – viz níže.

Vyjma zániku členství celého akademického senátu fakulty upravuje nově novela i otázku případného nástupnictví. Dosud byla fakultám a jejich vnitřním předpisům ponechána autonomie jak co do úpravy možnosti nástupnictví, tak co do délky mandátu v případě nástupnictví vzniklého. Nově dochází k sjednocení právě v délce mandátu, kde novela stanoví, že náhradník vykonává funkci vždy jen po dobu trvání mandátu původního člena, místo kterého do akademického senátu fakulty nastoupil¹⁷⁰.

Členství v akademickém senátu fakulty, obdobně jako je tomu v případě členství v akademickém senátu vysoké školy, je neslučitelné s manažersko-řídícími pozicemi na vysoké škole. Členem akademického senátu fakulty tak nemůže být rektor vysoké školy ani nikdo z jím jmenovaných prorektorů, stejně jako děkan fakulty a jím jmenovaní proděkaní. Nutno podotknout, že v případě děkana a proděkanů platí toto omezení i pro děkany a

¹⁶⁷ Srovnej § 9 ZVŠ.

¹⁶⁸ Srovnej §§ 27 odst. 1 písm. b) a 9 odst. 1 písm. b) bod 2 NZVŠ.

¹⁶⁹ Vyjádření v zákoně v tomto směru není pregnantní, kdy zákon stanoví, že členové akademické obce fakulty volí členy akademické obce ze svých řad. Srovnej § 26 odst. 1 ZVŠ. Členství je tak *expressis verbis* upraveno toliko k okamžiku aktu volby, lze však dovozovat, že toto platí i pro případ ztráty tohoto předpokladu v průběhu výkonu mandátu.

¹⁷⁰ Srovnej § 26 odst. 1 NZVŠ.

proděkany ustavené do funkcí na jiných fakultách vysoké školy. Novela pak rozšiřuje neslučitelnost dále na ředitele vysokoškolského ústavu a představitele ekonomického managementu vysoké školy a jejích součástí, tedy na kvestora a tajemníky fakult¹⁷¹. Případné další případy neslučitelnosti členství může stanovit vnitřní předpis fakulty.

Většina otázek spojených s akademickým senátem fakulty svěřených zákonem do působnosti vnitřního předpisu fakulty vysoké školy, byla dosud upravena ve volebním a jednacím řádu akademického senátu fakulty (vysoké školy), který navrhoval akademickému senátu děkan fakulty¹⁷². Novelou zákona dochází k oddělení volebního a jednacího řádu, kdy otázky vzniku a členství v akademickém senátu bude nadále upravovat volební řád akademického senátu fakulty. V případě tohoto předpisu však zůstává iniciační monopol pro změnu takového předpisu nadále výhradně v rukou děkana.

Z hlediska pravomocí akademického senátu fakulty je můžeme, obdobně jako tomu bylo u akademického senátu vysoké školy, rozčlenit do pěti skupin a to na organizační pravomoci, personální pravomoci, pravomoci legislativní, ekonomické a ostatní. V praxi jsou tyto pravomoci hodně podobné pravomocem akademického senátu vysoké školy s tím rozdílem, že jejich místní působnost se omezuje na danou fakultu vysoké školy, jejíž akademický senát úpravu přijal.

V oblasti organizačních pravomocí přiznává zákon akademickému senátu fakulty právo rozhodovat o ustavování fakultních pracovišť ať již formou jejich nového zřízení nebo rozhodnutím o rozdělení jiného fakultního pracoviště. Jedná se ovšem o pravomoc dělenou, kdy akademický senát fakulty je v této oblasti oprávněn jednat pouze na základě podnětu, respektive návrhu děkana. Analogický stav platí také pro zánik fakultních pracovišť ať již formou jejich zrušení, či jejich sloučením popřípadě splynutím s jiným pracovištěm. I zde musí být iniciátorem celého procesu děkan fakulty.

Do oblasti personální pravomoci akademického senátu fakulty spadá zejména volba kandidáta na děkana fakulty a dále spolupodílení se na výběru vědecké, resp. umělecké rady fakulty, disciplinární komise fakulty a jednotlivých proděkanů. Škála pravomocí akademického senátu fakulty v tomto případě osciluje od plné kontroly nad personální volbou (kandidát na

¹⁷¹ Srovnej § 26 odst. 2 NZVŠ.

¹⁷² Tento předpis jako vnitřní předpis fakulty následně po schválení akademickým senátem fakulty schvaluje ještě akademický senát vysoké školy. Teprve po schválení akademickým senátem vysoké školy se předpis stává platným. Srovnej §§ 33 odst. 2 písm. b), 27 odst. 1 písm. b) a 9 odst. 1 písm. b) ZVŠ.

děkana)¹⁷³, přes udělení souhlasu s budoucím jmenováním členů (vědecká rada, disciplinární komise)¹⁷⁴ až po pouhé projednání takového aktu (ustavení proděkanů)¹⁷⁵. Nutno podotknout, že určitým korektivem v případě volby kandidáta na děkana je pak rektor vysoké školy, který takovému návrhu není povinen vyhovět a zvoleného kandidáta nejmenuje¹⁷⁶.

V případě souhlasu akademického senátu fakulty se jmenováním členů dalších orgánů novela zákona konkretizuje, že se musí jednat o souhlas předcházející samotnému aktu jmenování a to pod sankcí nicotnosti takového jednání děkana, ke kterému předchází souhlas dán nebyl¹⁷⁷. Kromě ustavení osob do funkce svěřuje zákon do rukou akademického senátu i oprávnění rozhodovat či spolurozhodovat o odvolání shora zmíněných funkcionářů. Postup je přitom analogický postupu, který se uplatní při ustavení těchto osob do funkce. Nad tento rámec pak zákon v ustanoveních týkajících se odvolání děkana připouští, že iniciátorem procesu odvolání z funkce nemusí být samotný akademický senát, ale může to být i rektor vysoké školy. V tomto případě je návrh na odvolání s akademickým senátem fakulty ze strany rektora pouze projednáván¹⁷⁸.

Legislativní pravomoci akademického senátu spočívají zejména v jeho oprávnění schvalovat vnitřní předpisy fakulty a další normy mu předložené děkanem dané fakulty. Podobně jako v případě akademického senátu vysoké školy a iniciačního monopolu rektora vysoké školy, platí toto pro vztah akademického senátu fakulty a děkana fakulty. Dosud se jednalo o monopol absolutní, novela přináší jeho prolomení v oblasti jednacího řádu akademického senátu fakulty, který se nově vyčleňuje jako samostatný vnitřní předpis. V tomto případě bude do budoucna moci navrhnout změnu kterýkoli ze senátorů fakultního akademického senátu. Děkanu však nově vznikne oprávnění se k takovému předpisu před jeho projednáním vyjádřit¹⁷⁹.

¹⁷³ Srovnej § 27 odst. 1 písm. g) ZVŠ.

¹⁷⁴ Srovnej § 27 odst. 1 písm. f) ZVŠ.

¹⁷⁵ Srovnej § 27 odst. 2 písm. b) ZVŠ.

¹⁷⁶ Asi nejznámějším případem bylo odmítnutí jmenování kandidáta na děkana v případě olomoucké právnické fakulty z roku 2007, které vyústilo i v následný dlouholetý soudní spor, který byl nakonec rozhodnut ve prospěch rektora vysoké školy. Podrobněji viz *Spor o děkana práv: Beneda nemá nárok, rektor byl v právu, definitivně* [online]. Olomouc: www.olomouckydenik.cz, 2012 [cit. 2016-04-07]. Dostupné z: http://olomoucky.denik.cz/zpravy_region/soud-kvuli-dekanovi-prav-beneda-nema-narok-ректор-mel-pravdu-20120629.html.

¹⁷⁷ Srovnej § 105 ZVŠ.

¹⁷⁸ Srovnej § 28 odst. 3 ZVŠ.

¹⁷⁹ Srovnej § 27 odst. 1 písm. b) NZVŠ.

Odlišností od legislativních pravomocí akademického senátu vysoké školy je to, že rozhodnutí fakulního akademického senátu není konečným ve vztahu k platnosti takto přijatého předpisu. Pro platnost je třeba, aby takový krok svým rozhodnutím verifikoval akademický senát vysoké školy¹⁸⁰. Teprve schválením akademickým senátem vysoké školy se stává předpis platným. Novela pak upřesňuje, že vnitřní předpis postupuje akademickému senátu vysoké školy předseda akademického senátu fakulty, který je ovšem jako předkladatel zodpovědný také za dodržení pravidla vnitřní publicity, tj. zveřejnění takového předpisu členům akademické obce vysoké školy nejméně 7 dnů před jeho projednáním v akademickém senátu vysoké školy¹⁸¹.

V oblasti ekonomické je akademickému senátu fakulty přiznáno oprávnění na návrh děkana schvalovat rozdělení prostředků přidělených fakultě. Zde je vhodné připomenout, že rozpočet fakulty determinuje svým rozhodnutím akademický senát vysoké školy. Akademický senát fakulty tak již jen pracuje s přidělenou sumou prostředků.

Akademickému senátu také přísluší kontrolovat, jakým způsobem byly tyto prostředky využity. Konkrétní způsoby jakými toto oprávnění akademický senát fakulty realizuje, pak zpravidla stanoví vnitřní předpisy fakulty. Akademický senát fakulty taktéž schvaluje výroční zprávu o hospodaření fakulty.

Do ostatních pravomocí akademického senátu fakulty řadíme zejména jeho oprávnění v oblasti spojené se studiem, tj. zejména schvalování dlouhodobého, do budoucna strategického záměru vzdělávací a tvůrčí činnosti a podmínek pro přijetí ve studijních programech uskutečňovaných na fakultě. K jejich konkrétnímu obsahu se pak má akademický senát právo vyjádřit¹⁸².

3.2.2. Vědecká rada fakulty

Vědecká rada fakulty, případně umělecká rada fakulty v případě uměleckých vysokých škol, je kolektivním orgánem fakulty, který má na fakultě v gesci zejména vzdělávací a tvůrčí činnost. Podobně jako u vědecké rady vysoké školy je tato tvořena jak kmenovými

¹⁸⁰ Srovnej §§ 27 odst. 1 písm. b) a 9 odst. 1 písm. b) ZVŠ.

¹⁸¹ Srovnej §§ 27 odst. 1 písm. b), 9 odst. 1 písm. b) bod 2) a odst. 3 NZVŠ.

¹⁸² Srovnej § 27 odst. 1 písm. e) a písm. h) a odst. 2 písm. a) ZVŠ.

zaměstnanci vysoké školy, tak externisty. Zákon v této souvislosti požaduje nejméně jednu třetinu členů stojících mimo akademickou obec vysoké školy¹⁸³.

Konkrétní osoby se stávají členy vědecké rady na základě jmenování děkanem fakulty, který pro jmenování potřebuje získat předchozí souhlas akademického senátu¹⁸⁴. Děkan také může stejným způsobem členy vědecké rady odvolat¹⁸⁵. Funkční období členů vědecké rady fakulty není v zákoně nikterak vymezeno, novela zákona pak odkazuje na možnost úpravy vnitřním předpisem vysoké školy¹⁸⁶.

Z kvalifikačního hlediska se má zpravidla jednat o odborníky v problematikách vyučovaných na fakultě, případně v oblastech tvůrčí činnosti fakulty s vědeckou hodnotou docent nebo profesor.

Pravomoci vědecké rady fakulty se poslední přijatou novelou značně oslabují ve prospěch vědecké rady vysoké školy. Centralizace pravomocí se projevuje zejména v oslabení pravomoci rozhodovat o studijních programech vyučovaných fakultou. Dosavadní plná diskrece je defaultně nahrazena pouhou iniciací procesu podání žádosti, která je navíc podmíněna tichým souhlasem rektora. Napříště tak bude pro podání akreditace či její rozšíření, případně reakreditaci nutné, aby se k podání návrhu po schválení vědeckou radou fakulty vyslovila také vědecká rada vysoké školy. Regulační role rektora pak spočívá v tom, že musí, resp. může takový návrh vědecké radě vysoké školy předložit¹⁸⁷.

Zákon sice připouští, aby pravomoc schvalovat studijní programy byla statutem vysoké školy vědecké radě fakulty navrácena, jestli se tak ale stane, ukáže až čas. Zcela jistě toto bude souviset také s pravomocemi, které budou v souladu s novým zněním paragrafu 24 fakultě statutem přiznány. Tvorba a uskutečňování studijních programů fakultou totiž mezi základními nezcizitelnými pravomocemi fakulty nadále není¹⁸⁸.

Mimo schvalování studijních programů je vědecká rada fakulty nadána také pravomocí konat habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem. Toto právo zůstalo fakultě originálně

¹⁸³ Srovnej § 29 odst. 2 ZVŠ.

¹⁸⁴ V případě, že by děkan předchozí souhlas nezískal, pohlíželo by se na akt jmenování jako na akt nicotný. Srovnej § 105 NZVŠ.

¹⁸⁵ Srovnej §§ 29 odst. 1 a 27 odst. 1 písm. f) NZVŠ.

¹⁸⁶ Srovnej § 29 odst. 1 NZVŠ.

¹⁸⁷ Srovnej §§ 30 odst. 1 písm. b) a 12 odst. 1 písm. c) NZVŠ.

¹⁸⁸ Srovnej § 24 odst. 2 NZVŠ.

zachováno i po provedení shora zmíněné revize práv fakult novelou. Samotná realizace tohoto oprávnění je však podmíněna dvěma okolnostmi, které jsou v plné diskreci rektora a dalších orgánů vysoké školy. Prvně pro podání žádosti o akreditaci habilitačního nebo jmenovacího řízení uskutečňovaného na dané fakultě je nutné, aby tato měla akreditován doktorský studijní program v oblasti, v níž o akreditaci žádá. Rozhodování o lokalizaci uskutečňování studijních programů doktorský studijní program nevyjímáje však přechází poslední novelizací zákona na rektora. Rektor se může rozhodnout toto právo přenést statutem na fakultu, což je rozhodnutí trvalejšího rázu pro blíže neurčený počet případů, či takto rozhodnout v jednotlivé žádosti jen incidenčním způsobem. Bez jeho rozhodnutí však nelze oprávnění fakulty realizovat vůbec.

Druhou překážkou je pak nový proces spojený se schvalováním samotné žádosti o akreditaci. S výjimkou případů, kdy výslovným novým zněním statutu zůstane dosavadní způsob zachován¹⁸⁹, bude jako základní uplatňován postup, kde stávající souhlas vědecké rady a následné postoupení žádosti skrze rektora akreditační komisi, bude nahrazen, podobně jako je tomu v případě studijního programu, procesem, kdy vědecká rada fakulty pouze navrhuje a konečné slovo při schválení akreditace bude mít vědecká rada vysoké školy¹⁹⁰, resp. rada pro vnitřní hodnocení¹⁹¹.

Pro úplnost je vhodné doplnit, že kromě vědecké či umělecké rady fakulty zákon počítá i s existencí vědecké rady na vysokoškolském ústavu. V tomto případě pak plní pravomoci shora uvedené namísto děkana ředitel vysokoškolského ústavu, který vědeckou radu vysokoškolského ústavu jmenuje na základě souhlasného usnesení akademického senátu vysoké školy. Na pravomoci vědecké rady vysokoškolského ústavu se vztahují shora uvedené procesy popsané u vědecké rady fakulty přiměřeně¹⁹².

¹⁸⁹ Výslovným určením ve statutu vysoké školy lze na vědeckou radu fakulty přenést vedle iniciace žádosti o akreditaci, také i samotné rozhodování o této žádosti v rámci vysoké školy před jejím podáním Národnímu akreditačnímu úřadu. V tomto případě statut určí, že rozhoduje vědecká rada fakulty namísto vědecké rady vysoké školy. Srovnej § 12 odst. 3 NZVŠ.

¹⁹⁰ Srovnej §§ 30 odst. 1 písm. d) a 12 odst. 1 písm. e) NZVŠ.

¹⁹¹ V případě zřízení rady pro vnitřní hodnocení lze statutem vysoké školy určit, že rada pro vnitřní hodnocení přebírá některé z pravomocí vědecké rady vysoké školy a to včetně rozhodování o podání akreditačních studijních programů a habilitačního a jmenovacího řízení. Srovnej § 12 odst. 1 a odst. 3 NZVŠ.

¹⁹² Srovnej § 34 odst. 5 ZVŠ.

3.2.3. Disciplinární komise fakulty

Disciplinární komise fakulty je posledním z kolektivních orgánů fakulty taxativně vymezených v zákoně. Tento orgán se na fakultě zřizuje povinně. Postavení disciplinární komise fakulty upravuje jednak zákon, jednak je bližší úprava zejména procesního postupu delegována na vnitřní předpis fakulty a to konkrétně na disciplinární řád fakulty pro studenty. Jak z názvu vnitřního předpisu vyplývá, činnost disciplinární komise fakulty z hlediska osobní působnosti dopadá toliko na jednu z částí akademické obce vysoké školy a to na studenty. Akademičtí pracovníci a další pedagogičtí a vědečtí pracovníci jsou z diskrece disciplinární komise fakulty vyloučení.

Složení disciplinární komise fakulty svými zákonnými parametry kopíruje požadavky na složení disciplinární komise vysoké školy, tedy že právě polovina členů disciplinární komise fakulty musí být studenty¹⁹³. Druhou polovinu tvoří akademičtí pracovníci dané fakulty¹⁹⁴. V disciplinární komisi tak nemohou zasednout lektori, vědečtí pracovníci ani pedagogové působící na fakultě na základě některé z dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, tedy na základě dohody o provedení práce či dohody o pracovní činnosti¹⁹⁵.

Délku mandátu člena disciplinární komise fakulty určí vnitřní předpis vysoké školy, zákon stanoví toliko horní dvouletou hranici, kterou nelze při stanovení délky funkčního období překročit. Počet znovujmenování však není zákonem omezen.

Disciplinární komisi fakulty jmenuje děkan fakulty jako svůj poradní orgán. V případě spáchání disciplinárního přestupku je to děkan příslušné fakulty, na níž je student zapsán ke studiu, který rozhoduje o zahájení řízení. Rozhodnutím disciplinární komise fakulty je děkan vázán do té míry, že nemůže udělit studentu fakulty, který disciplinární přestupek spáchal

¹⁹³ V tomto případě se z logiky věci jedná o studenty dané fakulty, zatímco v případě disciplinární komise vysoké školy se mohlo jednat o studenty z různých fakult, případně o studenty zapsané přímo na vysoké škole. Podrobněji viz § 13 odst. 1 NZVŠ.

¹⁹⁴ Opět platí, že případný souběh statutu akademického pracovníka a studenta by způsoboval nezákonnost složení disciplinární komise a překážku v její rozhodovací činnosti. Viz disciplinární komise v části věnované orgánům vysoké školy výše.

¹⁹⁵ V této souvislosti je vhodné upozornit na novou dikci paragrafu 70 upravujícího definici akademického pracovníka, kde za akademického pracovníka bude nadále považován pouze ten zaměstnanec, který vykonává jak pedagogickou tak tvůrčí činnost a jeho pracovněprávní vztah je založen pracovní smlouvou. Podrobněji viz § 70 NZVŠ.

trest¹⁹⁶ přísnější, než jaký mu navrhla disciplinární komise, může však trest zmírnit nebo od potrestání upustit zcela¹⁹⁷.

Od spáchání přestupku do jeho projednání a určení příslušné sankce nesmí uplynout doba delší jednoho roku. V případě, že by se disciplinární řízení nepodařilo do jednoho roku uzavřít, disciplinární komise v řízení nepokračuje a děkan fakulty musí řízení zastavit. Jedná se ovšem pouze o případ, kdy je po celou dobu student zapsán do studia, přerušení studia shora zmíněnou lhůtu prodlužují¹⁹⁸.

3.2.4. Děkan fakulty

Děkan fakulty je vrcholným představitelem fakulty vysoké školy. Jedná se o orgán monokratický, kterému zákon připisuje veškerou zbytkovou působnost v jednání za fakultu, kterou nevykonávají další orgány fakulty vysoké školy¹⁹⁹. Rozsah takové působnosti je pak determinován zejména paragrafem 24 zákona o vysokých školách, který stanoví věcný rozsah oblastí, ve kterých jedná fakulta autonomně. Podrobněji bude o této problematice pojednáno dále v rámci vymezení jednotlivých pravomocí děkana fakulty.

Do funkce děkana může být zvolena kterákoli osoba, zákon v této věci omezení nestanoví. Nemusí se tedy jednat ani o příslušníka akademické obce dané fakulty ani o příslušníka akademické obce dané vysoké školy. Z hlediska inkompatibility (neslučitelnosti) funkcí, tuto zákon stanoví nově pouze ve vztahu k členství v Národním akreditačním úřadu, kde ovšem platí, že případným jmenováním děkanem zaniká funkce v Národním akreditačním úřadu²⁰⁰. Ze stávající úpravy zůstává zachována neslučitelnost s členstvím v akademickém senátu fakulty a akademickém senátu vysoké školy²⁰¹, zde ovšem platí stejná úprava jako u již zmíněného Národního akreditačního úřadu. Jmenováním děkanem fakulty dané osobě členství

¹⁹⁶ Tresty jsou utříděny přímo v zákoně ve škále od napomenutí, přes podmíněčné vyloučení až po vyloučení ze studia. Toto lze ovšem udělit jen zcela výjimečně a pouze při spáchání úmyslného disciplinárního přestupku. Zákon ukládá disciplinární komisi posoudit okolnosti spáchání přestupku komplexně. Disciplinární komise je v tomto ohledu povinna přihlídnout ke všem okolnostem, za nichž byl disciplinární přestupek spáchán, způsobu jednání, míře vzniklé újmy chráněnému zájmu, osobě pachatele a případné snaze o nápravu. Podrobněji viz § 65 odst. 1 a odst. 3 ZVŠ.

¹⁹⁷ Srovnej § 69 odst. 1 ZVŠ.

¹⁹⁸ Srovnej § 66 ZVŠ.

¹⁹⁹ Srovnej § 28 odst. 1 ZVŠ.

²⁰⁰ Srovnej § 83b odst. 4 a odst. 9 písm. f) NZVŠ.

²⁰¹ Srovnej §§ 8 odst. 2 a 26 odst. 2 ZVŠ.

v akademickém senátu či akademických senátech vysoké školy či fakulty zaniká. Překážkou pro samotný návrh a následnou volbu kandidáta jeho členství v akademickém senátu fakulty či akademickém senátu vysoké školy není.

Jediným omezením možnosti kandidovat tak zůstává omezení časové, kdy zákon stanoví, že tatáž osoba může zastávat funkci děkana pouze dvě bezprostředně po sobě následující funkční období v obvyklé délce trvání 4 roky. V praxi se tak setkáme s případy, kdy daná osoba vykonává funkci děkana i více než dvě funkční období za život²⁰².

Děkana jmenuje do funkce rektor dané vysoké školy a to na návrh akademického senátu příslušné fakulty. Procedura volby kandidáta na děkana a jeho následné ustavení do funkce přitom obsahuje systém vzájemných brzd a protiváh, kdy se rektor s akademickým senátem fakulty musí na jmenování určité osoby děkanem shodnout. Akademický senát fakulty se o návrhu kandidáta na děkana fakulty usnává tajnou volbou, při které musí získat zvolený kandidát minimálně nadpoloviční většinu hlasů všech členů akademického senátu fakulty. Poté je návrh postoupen prostřednictvím předsedy akademického senátu rektorovi, který navrženého kandidáta jmenovat může, ale nemusí. V případě nejmenování kandidáta na rektora musí akademický senát fakulty provést novou tajnou volbu a rektorovi předložit návrh nový. V tomto případě není vyloučeno, aby se volby účastnila či jako kandidát byla opětovně navržena tatáž osoba. Je nutné zdůraznit, že rektor nemůže do funkce děkana ustavit jakoukoli osobu na základě svévolného rozhodnutí, vždy je nutně vázán podaným návrhem ze strany akademického senátu fakulty.

Ustavený děkan může být rektorem z funkce odvolán. Může se tak stát na základě podnětu akademického senátu fakulty, kdy pro takový návrh musí hlasovat nejméně 3/5 všech členů fakultního senátu²⁰³. Návrh akademického senátu je následně postoupen rektorovi, který podobně jako je tomu v případě jmenování může, ale nemusí návrhu vyhovět.

Druhou možností je, že proces odvolání děkana iniciuje sám rektor. V této souvislosti zákon připouští započítání takového procesu pouze ve dvou případech a to tehdy, pokud děkan

²⁰² Jedním z příkladů je např. současný předseda Výboru pro vědu, vzdělávání, kulturu, mládež a tělovýchovu, poslanec hnutí ANO Jiří Zlatuška, který byl v minulém roce zvolen již počtvrté děkanem fakulty informatiky Masarykovy univerzity v Brně. Podrobněji viz *Děkanem fakulty informatiky byl počtvrté zvolen poslanec Jiří Zlatuška* [online]. Brno: www.muni.cz, 2015 [cit. 2016-04-07]. Dostupné z: <http://www.muni.cz/econ/events/calendar/57996075>.

²⁰³ Srovnej § 27 odst. 1 písm. g) a odst. 4 NZVŠ.

závažným způsobem neplní své povinnosti nebo závažným způsobem poškozují zájem vysoké školy nebo fakulty²⁰⁴.

Z hlediska pravomocí děkana fakulty volí zákon zajímavý konstrukt, kdy stanoví, že děkan rozhoduje ve věcech fakulty, pokud tento zákon nestanoví jinak. V praxi tak odkazuje zejména na již zmíněný paragraf 24 zákona, který taxativně stanoví, v kterých případech rozhodují nebo jednají jménem vysoké školy orgány fakulty. Právě paragraf 24 a s ním spojená práva fakulty, potažmo děkana doznaly v poslední novele značných změn a způsobily značný názorový rozkol mezi oběma reprezentacemi vysokých škol, tedy Českou konferencí rektorů, která prosazovala maximální redukci těchto práv ve prospěch rektorů, a Radou vysokých škol, která naopak prosazovala jejich zachování na úrovni fakult. Výsledná podoba novely je tak jakýmsi kompromisem obou pohledů.

Původní práva fakulty taxativně vymezená ve zmíněném paragrafu 24 zákona jsou nově rozdělena do dvou skupin, kde významná část těchto práv je nově podmíněna jejich přiznáním fakultě prostřednictvím statutu vysoké školy. Mezi práva takto nově omezená patří oblast tvorby a uskutečňování studijních programů, aktivity v oblasti zahraničních styků a zahraniční spolupráce a doplňková činnost včetně nakládání s prostředky doplňkovou činností získanými. Děkan fakulty spolu s orgány fakulty nebude také moci bez dalšího rozhodovat o strategickém zaměření tvůrčí činnosti fakulty²⁰⁵.

Naopak práva, která v působnosti fakulty a potažmo děkana fakulty nadále zůstanou, jsou práva spojená s ustavováním samosprávných orgánů fakulty, rozhodování v oblasti vnitřní organizace fakulty, nakládání s finančními prostředky přidělenými fakultě a konání habilitačního a jmenovacího řízení. Sílenou pak bude oblast pracovněprávních vztahů, kde zákon předpokládá vzájemnou součinnost děkana fakulty a rektora vysoké školy.

Jak tedy pravomoci děkana po novu vypadají? Podobně jako v předcházejících případech je tyto možné rozdělit do několika skupin.

První skupinu tvoří práva děkana fakulty v oblasti organizační. Tato jsou povětšinou sdílená mezi děkanem fakulty a akademickým senátem fakulty. Jedná se zejména o možnost zřízení, sloučení nebo rušení fakultních pracovišť, kde je děkan oprávněn jednat na základě schválení

²⁰⁴ Srovnej § 28 odst. 3 NZVŠ.

²⁰⁵ Srovnej § 24 odst. 2 NZVŠ.

jím předloženého návrhu akademickým senátem fakulty. V případě statutu fakulty a jeho změn je do schvalovacího procesu dále zatažen akademický senát vysoké školy, který má z hlediska schválení poslední slovo²⁰⁶. Do organizačních pravomocí spadá také sdílená diskreční pravomoc děkana fakulty v oblasti vzdělávací a tvůrčí činnosti na fakultě a to včetně rozhodování o akreditacích, tedy za předpokladu že tvorba a uskutečňování studijních programů zůstane nadále jedním z práv, které jsou fakultě přiznány. V tomto případě děkan zahajuje samotný proces akreditačního řízení, kdy předkládá vědecké radě jako její předseda záměr požádat o akreditaci studijního programu nebo o její rozšíření. Nutno dodat, že nově schválení vědeckou radou nebude konečným rozhodnutím ve věci, ale o případném podání akreditace bude dále rozhodovat vědecká rada vysoké školy a v neposlední řadě také rektor vysoké školy, který je jako jediný oprávněn akreditační žádost Národnímu akreditačnímu úřadu jménem vysoké školy podat²⁰⁷.

V oblasti personálních pravomocí zůstala v pracovněprávních vztazích pravomoc děkana fakulty ve vztahu k zaměstnancům fakulty zachována s výhradou, že veškeré pracovněprávní vztahy a jejich změny je povinen děkan fakulty před jejich uskutečněním projednat s rektorem vysoké školy. Rozsah takového projednání je však možné vzájemnou dohodou rektora a děkana omezit²⁰⁸. V praxi by tak nemuselo hrozit, že dané ustanovení paralyzuje činnost obou orgánů, tj. rektora i děkana fakulty z důvodu velkého množství administrace s touto povinností zákonem uloženou.

Kromě personálních pravomocí, v nichž děkan fakulty vystupuje jako zaměstnavatel, rozlišujeme personální pravomoci děkana ve vztahu k ostatním orgánům fakulty a funkcionářům fakulty. Děkan fakulty tyto orgány, resp. jejich členy a funkcionáře fakulty, jmenuje a odvolává buď zcela samostatně (tajemník fakulty), nebo ve vzájemné součinnosti s jiným z orgánů fakulty (vědecká/umělecká rada fakulty, disciplinární komise fakulty), případně po vyjádření některého z orgánů fakulty (proděkani).

²⁰⁶ Statut fakulty je vnitřním předpisem fakulty, u něhož platí, že po schválení akademickým senátem fakulty je tento prostřednictvím předsedy senátu postoupen akademickému senátu vysoké školy k definitivnímu schválení. Teprve poté se předpis stává platným. V případě že akademický senát vysoké školy s předpisem nevysloví souhlas, platí, že tento nebyl přijat. Podrobněji viz §§ 33 odst. 2 písm. a), 27 odst. 1 písm. b), 9 odst. 1 písm. b) bod 2 NZVŠ.

²⁰⁷ Srovnej §§ 30 odst. 1 písm. b), 12 odst. 1 písm. c), 79 odst. 1 a 10 odst. 1 NZVŠ.

²⁰⁸ Srovnej § 24 odst. 4 NZVŠ.

Součinnost v případě jmenování členů vědecké/umělecké rady fakulty a disciplinární komise fakulty je analogická s případem jmenování členů těchto orgánů na úrovni vysoké školy s tím rozdílem, že orgánem, který jmenuje, je děkan fakulty a orgánem, který dává předchozí souhlas se jmenováním, je akademický senát fakulty. I zde platí nicotnost jednání děkana fakulty spočívající ve jmenování členů bez přechozího souhlasu akademického senátu fakulty²⁰⁹.

U funkcionářů fakulty – proděkanů platí, že jejich jmenování může provést děkan fakulty po předchozím vyjádření akademického senátu fakulty. Na rozdíl od souhlasu udělovaného senátem v případě členů vědecké/umělecké rady a disciplinární komise, nezpůsobuje případné nevyjádření se akademického senátu fakulty nicotnost jmenování jako takového.

Třetí skupinou pravomocí jsou pravomoci děkana fakulty v oblasti hospodaření. Jak již bylo uvedeno výše, došlo novelou k podstatné změně těchto pravomocí. Jedná se zejména o úpravu rozhodování v oblasti doplňkové činnosti a nakládání s prostředky takto získanými. Děkan fakulty bude v této oblasti za fakultu nadále rozhodovat pouze tehdy, pokud mu tyto pravomoci přizná statut vysoké školy, který k návrhu rektora vysoké školy schvaluje akademický senát vysoké školy. Stejným způsobem, tedy změnou statutu, bude možno děkanu fakulty tyto pravomoci případně odebrat²¹⁰.

Právo děkana fakulty rozhodovat spolu s akademickým senátem fakulty o způsobu nakládání s prostředky přidělenými fakultě zůstává naopak zachováno. I nadále tak bude platit, že o nakládání s prostředky bude rozhodovat akademický senát fakulty na návrh děkana fakulty.

Děkan fakulty bude také nadále zodpovědný za zpracování zprávy o hospodaření fakulty a za její předložení akademickému senátu fakulty ke schválení.

Do čtvrté skupiny pravomocí lze zařadit pravomoci děkana fakulty v oblasti studia a udělování vědeckopedagogických hodností. V případě studia rozhoduje děkan fakulty v první instanci o přijetí do studia, o možnosti výjimek/odchylek v průběhu studia, ale i o ukončení studia v případě, že se jedná o ukončení studia jinak než řádně. Druhou instancí je rektor

²⁰⁹ Srovnej §§ 29 odst. 1, 31 odst. 1, 27 odst. 1 písm. f) a 105 NZVŠ.

²¹⁰ Srovnej § 24 NZVŠ.

vysoké školy²¹¹, kterému děkan fakulty spis postupuje k rozhodnutí poté, kdy v rámci odvolacího řízení odmítl provést autoremeduru²¹² svého rozhodnutí.

Děkan fakulty také zahajuje disciplinární řízení vedená se studenty zapsanými ke studiu na dané fakultě a na základě doporučení disciplinární komise rozhoduje o případném uložení sankcí za tato provinění. Ve svém rozhodnutí je přitom vázán stanoviskem disciplinární komise v tom smyslu, že sankce jím uložená nemůže být přísnější než sankce navržená disciplinární komisí fakulty²¹³.

V neposlední řadě děkan fakulty spolu s rektorem osvědčuje úspěšné absolvování studia a to svým podpisem na diplomu a diploma supplementu absolventů studia na dané fakultě.

V oblasti udělování vědecko-pedagogických hodností rozhoduje děkan fakulty o podání žádosti o udělení akreditace pro habilitační a jmenovací řízení. Proces je v tomto případě analogický procesu podání žádosti o akreditaci studijního programu popsanému výše.

V rámci již akreditovaných habilitačních řízení pak děkan fakulty v roli předsedy vědecké rady přijímá žádost o provedení habilitačního řízení, ustavuje hodnotící komisi a řídí celý proces habilitačního řízení. Rozhoduje také o námitkách proti průběhu habilitačního řízení podaných neúspěšným účastníkem, kde má možnost daným námitkám vyhovět nebo je postoupit ke konečnému rozhodnutí rektorovi vysoké školy. Jak děkan, tak rektor jsou povinni své rozhodnutí odůvodnit²¹⁴.

Pátou skupinu pravomocí děkana fakulty tvoří pravomoci legislativní. Podobně jako je tomu u rektora vysoké školy v případě vnitřních předpisů vysoké školy, disponuje i děkan fakulty iniciačním monopolem v případě vnitřních předpisů fakulty²¹⁵. V praxi to znamená, že nikdo jiný než děkan dané fakulty nemůže předložit akademickému senátu fakulty předpis ke schválení. Děkan fakulty si také musí osvojit jakoukoli navrženou změnu předpisu v průběhu

²¹¹ Srovnej §§ 50 odst. 7, 68 odst. 5 NZVŠ.

²¹² Jedná se o výjimku, kdy opravu rozhodnutí provádí ten stejný správní orgán, který napadené rozhodnutí vydal. Musí však odvolání zcela vyhovět a případné nové rozhodnutí se nesmí týkat práv více účastníků řízení. Druhou z podmínek pak zákon nově výslovně u jednotlivých řízení ošetřuje. Srovnej §§ 50 odst. 1, 56 odst. 3, § 68 odst. 1 a odst. 2 NZVŠ a § 57 odst. 1 SŘ.

²¹³ Srovnej § 69 odst. 1 NZVŠ.

²¹⁴ Srovnej §§ 72 odst. 4 a odst. 14 NZVŠ.

²¹⁵ Jedná se o statut fakulty, volební řád akademického senátu fakulty, jednací řád akademického senátu fakulty, jednací řád akademického senátu fakulty, disciplinární řád fakulty pro studenty a případně o další předpisy fakulty, které za vnitřní předpisy fakulty označí statut fakulty. Srovnej § 33 odst. 2 NZVŠ.

projednávání v akademickém senátu fakulty, jinak tato nemůže být provedena. Výjimkou z tohoto pravidla bude do budoucna jednacím řád akademického senátu fakulty, u kterého novela zákona dává iniciační pravomoc i jednotlivým členům akademického senátu fakulty. Kterýkoli z členů akademického senátu fakulty tak bude moci navrhnout úpravu nejen jednacích pravidel akademického senátu fakulty ale také postupu volby kandidáta na děkana, neboť i ta je obsažena ve zmíněném jednacím rádu akademického senátu fakulty. Ani samotné schválení vnitřního předpisu fakulty však nemusí pro děkana či akademický senát znamenat konečné vítězství. U vnitřních předpisů fakulty se uplatňuje totiž ve vztahu k jejich platnosti ještě jedno omezení spočívající v povinnosti takový předpis po jeho schválení akademickým senátem fakulty předložit prostřednictvím předsedy akademického senátu fakulty ke schválení akademickému senátu vysoké školy. Teprve, když akademický senát vysoké školy předpis schválí, stává se tento platným.

S vydáváním vnitřních předpisů je spojeno i nové pravidlo vnitřní publicity, které bylo novelou do zákona zavedeno. Všechny předpisy, které děkan fakulty předkládá akademickému senátu fakulty ke schválení, musí nejméně 7 dní před jejich projednáním zveřejnit členům akademické obce fakulty a to způsobem umožňujícím dálkový přístup²¹⁶. Totéž platí i pro další agendu, kterou předkládá děkan fakulty akademickému senátu fakulty k projednání s výjimkou personálních záležitostí týkajících se vědecké/umělecké rady, disciplinární komise a proděkanů. Zveřejnění je v tomto případě požadováno vůči členům akademické obce, je tak přípustné a z hlediska přehlednosti i žádoucí, aby takové zveřejnění probíhalo na intranetu vysoké školy. Nebude tak hrozit nebezpečí záměny navržených předpisů k jednání za předpisy již platné.

Krom vnitřních předpisů vydává děkan fakulty i další předpisy, kterými reguluje činnost fakulty. Jedná se zejména o různé směrnice a opatření děkana.

3.2.5. Tajemník fakulty

Tajemník fakulty je osoba, která je na fakultě odpovědná za hospodaření a vnitřní správu, zejména v oblasti zajištění personální agendy a správy a údržby majetku svěřeného fakultě.

²¹⁶ Srovnej § 27 odst. 3 NZVŠ.

Zákon nevyžaduje, aby se jednalo o osobu, která je jakkoli začleněna do akademické obce fakulty či vysoké školy, současně ovšem takový souběh nevylučuje a nepřímo jej v novele připouští zejména v ustanoveních týkajících se zákazu souběhu funkcí tajemníka fakulty a člena akademického senátu jakékoli fakulty a člena akademického senátu vysoké školy. Přitom jak je známo členové akademického senátu se rekrutují z členů akademické obce, tedy ze studentů a akademických pracovníků²¹⁷. Z hlediska neslučitelnosti je také dána funkční neslučitelnost výkonu funkce tajemníka a člena Národního akreditačního úřadu. Zákon stanoví, že ujmutím se funkce tajemníka fakulty členství v Národním akreditačním úřadu zaniká bez dalšího²¹⁸.

Tajemníka ustavuje do funkce děkan fakulty, který jej může také kdykoli odvolat. Děkan také svým opatřením stanovuje tajemníkovi rozsah jeho oprávnění při výkonu funkce²¹⁹.

²¹⁷ Srovnej §§ 32 odst. 1, 26 odst. 2, 8 odst. 2 NZVŠ.

²¹⁸ Srovnej § 83b odst. 4 NZVŠ.

²¹⁹ Srovnej § 32 ZVŠ.

4. ÚSKALÍ STÁVAJÍCÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY ORGÁNŮ VYSOKÉ ŠKOLY A JEJÍCH SOUČÁSTÍ A ÚVAHY DE LEGE FERENDA

Na oblast orgánů vysokých škol a jejich součástí lze nahlížet dvěma způsoby. Konzervativním, v tuto chvíli mainstreamovým pohledem, kdy lze systém považovat za stabilizovaný, ustálený, nevyžadující žádné zásadnější změny. Podpůrným argumentem může být fakt, že za dobu od roku 1989 byly v této oblasti provedeny jen tři, resp. čtyři změny počítáme-li dosud neúčinnou novelu. Tyto změny se odehrály, resp. odehrají postupně v letech 1990, 1998, 2005 a 2016. Pokud bychom se snažili z předchozího vývoje odvodit nějakou závislost, vyšlo by nám zřejmě, že nejbližší změna by měla nastat nejdříve za sedm let, tedy v roce 2023.

Druhý pohled je pohled realistický, který spíše než zaužívané pořádky hodnotí efektivitu a nastavení procesů. V této oblasti si dovolí autor držet se spíše druhého z pohledů, ač názory zde vyjádřené nemusí vždy korespondovat s názorem většinovým, či názorem, který zastávají většinově orgány, které autor v minulosti reprezentoval, či reprezentuje.

Ve vztahu k členění této části práce si zachováme členění užitě v předchozích částech práce, tj. dle jednotlivých orgánů.

Prvním orgánem, který bude podroben kritickému pohledu autora, je akademický senát vysoké školy. Prvně k samotné existenci zastupitelského orgánu. Pro fungování jakéhokoli uskupení lidí čítajícího vícero členů, je třeba nastavit procesy týkající se přenosu informací a projevu vůle ať již od spodu nahoru, tak zehora dolů. Není-li současně možné, aby se na rozhodování podíleli všichni členové takového uskupení, což v případě akademického senátu i té nejmenší veřejné či státní vysoké školy či jejich fakulty objektivně možné není, pak je nutné, aby tyto rozhodovací pravomoci byly delegovány na orgán menší a operativnější, který ovšem zůstane orgánem dostatečně početným, aby zde nezanikly názory žádné z reprezentovaných skupin. V tomto ohledu se zdá být akademický senát, který reprezentuje zájmy jednotlivých součástí i členů obou součástí akademické obce, tedy studentů i akademiků ideálním. Tedy na první pohled.

Při bližším zkoumání zjistíme, že v případě nestudentské části toho, co by ve skutečnosti akademickou obcí mělo být nazýváno, tedy osob aktivně se zapojujících do vzdělávací a tvůrčí činnosti školy, je zcela opomenut názor a projev vůle těch, kteří se na dané vysoké škole či její součásti věnují buď jen tvůrčí činnosti, nebo jen činnosti pedagogické. Jak

aktivní, tak pasivní volební právo je tedy odepřeno všem vědeckým pracovníkům a např. lektorům. Toto omezení se jeví být nelogickým s ohledem na to, že i tyto osoby vytvářejí svým působením klima na dané vysoké škole nebo součásti, tvoří akademickou komunitu dané vysoké školy nebo její součásti, a podléhají rozhodnutím přijímaným orgány vysoké školy nebo součásti, na jejichž výběru se akademický senát podílí. Nehledě na ekonomickou stránku věci, kdy tito pracovníci generují svou činností nezanedbatelnou část finančních zdrojů, se kterými vysoká škola hospodaří.

Druhým typem diskriminace uplatňovaným v aktivním a pasivním volebním právu do akademického senátu vysoké školy nebo fakulty je nerovné postavení akademických pracovníků spojené s formou pracovněprávního vztahu, na základě kterého prací na vysoké škole nebo její součásti vykonávají, a to díky zákonné definici akademického pracovníka, za kterého je považován toliko zaměstnanec konající práci v pracovním poměru²²⁰. Není však vůbec zohledněna výše úvazku, který zaměstnanec vykonává. Velmi snadno se tak zejména zaměstnanců vysoké školy pracujících na dohodu o pracovní činnosti stává, že tito mají vyšší hodinové zapojení²²¹ do práce na vysoké škole než někteří z pracovníků v pracovním poměru, přesto však nemohou volit ani být voleni do akademických senátů vysokých škol či součástí. Odpůrci změny je často argumentováno, že v případě zapojení i osob pracujících na dohodu o pracovní činnosti, by mohlo lehce docházet k zneužívání této formy zaměstnání při nákupu, resp. výrobě hlasů v době konání voleb. V případě implementace podmínky spojené s konáním výběrového řízení na pracovníka takto zaměstnaného se ale daný argument stává lichým. Podpůrně pro zrovnoprávnění pracovníků vysoké školy konajících práci v pracovním poměru či na dohodu o pracovní činnosti by mohl hovořit i v současné době ve vnějším připomínkovém řízení projednávaný návrh ministerstva práce a sociálních věcí, který se zrovnoprávněním pracovníků z hlediska odpočinku při práci, dovolené a v dalších institutech pracovního práva počítá.

Třetí poznámka autora směřující ke způsobu ustavení akademických senátů se týká nejednotnosti volby členů akademického senátu. Jak bylo popsáno výše²²², některé z vysokých škol volí systém, kdy volí po jednotlivých kuriích odpovídající členění vysoké školy na fakulty, případně ještě dále se rozpadajícího na kurii studentů a kurii akademických

²²⁰ Srovnej § 70 NZVŠ.

²²¹ Zákoník práce umožňuje na dohodu o pracovní činnosti vykonávat práci až do rozsahu poloviny týdenní pracovní doby, tedy nejčastěji u škol jako institucí s jednosměnným provozem se jedná o dobu odpovídající 20ti hodinám týdně. Srovnej § 76 odst. 2 zák. č. 262/2006 Sb., zákoník práce v.z.p.p.

²²² Viz kapitola 3.1.1. Akademický senát vysoké školy.

pracovníků, jiné při volbě užívají systém, kdy jsou sice do akademického senátu vysoké školy voleni zástupci jednotlivých součástí, ale aktivní volební právo je u všech členů volených danou součástí dáno všem členům akademické obce této součásti. Zjednodušeně řečeno v tomto případě všichni volí všechny. Zde autor nezastává zcela jednoznačný názor, který ze systémů je vhodnější, jelikož oba přináší své plusy i minusy, za vhodné však považuje, aby existovala povinnost jednotné úpravy ideálně na úrovni zákona, který by jeden či druhý systém stanovil jako univerzálně užívaný. Podpůrně lze uvést, že pouze v případě akademického senátu vysoké školy a akademického senátu fakulty není v rámci orgánů vysoké školy či orgánů fakulty ustanoven přesný způsob ustavení do funkce.

Z hlediska fungování akademického senátu lze poukázat zejména na omezení týkající se jeho pravomoci předkládat vnitřní předpisy vysoké školy, resp. součásti. Odebrání iniciační pravomoci členům akademického senátu novelou z roku 2005²²³ vznikl stav, kdy je akademický senát v oblasti legislativy zcela podřízen vůli rektora daný předpis akademickému senátu předložit či nikoli. Jedná se tak o jediný ze zastupitelských sborů nadaných legislativními pravomocemi, kde žádný z členů ani např. kvalifikovaná většina či zastupitelský sbor jako celek nedisponuje právem předkládat předpisy. Tato situace jistě není žádoucí a je dobře, že dosud neúčinná novela vrací tuto pravomoc akademickým senátům alespoň v případě jednacích řádů těchto těles. Ve skutečnosti by bylo vhodné tuto pravomoc vrátit akademickým senátům univerzálně, byť pod podmínkou např. kvalifikované většiny navrhovatelů nebo kvalifikované většiny spojené se schvalováním takto navrženého předpisu.

V případě správní rady a jejího ustavení lze jako problematické chápat ustavování tohoto orgánu na základě rozhodnutí ministra po projednání s rektorem²²⁴. Uvědomíme-li si, že za dobu od roku 1998, tedy od okamžiku, kdy správní rada byla ustavena, se v pozici ministra školství vystřídal již 14 osob, je tento způsob ustavení z pohledu jakéhokoli strategického směřování nevhodný. Volba ministrem školství navíc často v minulosti vedla k obsazování těchto pozic na základě politického klíče. Vhodnějším a stabilnějším by se jevílo, aby část správní rady byla obsazována úředníky příslušných ministerstev, zejména školství, financí a

²²³ Zákon č. 552/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění některých dalších zákonů (zákon o vysokých školách) ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

²²⁴ Srovnej § 14 odst. 1 ZVŠ.

do budoucna zřejmě ministerstvem pro vědu a vysoké školy²²⁵? V případě státních vysokých škol by tento výčet byl ještě doplněn zástupcem příslušného resortního ministerstva, tedy v případě Univerzity obrany v Brně zástupcem ministerstva obrany a Úřadu vlády a v případě Policejní akademie ČR v Praze zástupci ministerstva vnitra, spravedlnosti a Úřadu vlády ČR²²⁶. Zbývá část správní rady by byla jmenována vládou z jedné třetiny k návrhu rektora, z jedné třetiny k návrhu Rady vysokých škol a z jedné třetiny na základě rozhodnutí vlády. Vše při respektování okruhu osob, které mohou být do této funkce nominovány na základě stávající legislativy, resp. její úpravy obsažené v poslední novele.

V oblasti pravomocí správní rady považuje autor stav nastavený poslední novelou zákona o vysokých školách za vhodný ve vztahu k rozpočtu vysoké školy a ve vztahu k dlouhodobému/strategickému záměru vysoké školy. I když v druhém z případů upozorňuje autor, že zde dochází de facto k dvojímu schvalování tohoto dokumentu ze strany osob spojených s ministerstvem školství. V prvním případě je totiž dlouhodobý/strategický záměr schvalován správní radou, v druhém je pak projednáván s ministerstvem školství. Totéž se týká samozřejmě i aktualizací dlouhodobého záměru. V případě Statutu považuje autor naopak za vhodnější správní radu ze schvalovacího procesu vynechat. Statut lze chápat jako stěžejní dokument, který škola přijímá v rámci své samosprávy, jeho schválení by tak mělo zůstat pouze a výhradně v rukou samosprávných orgánů vysoké školy, nikoli orgánů stojících mimo vysokou školu. Autor by se naopak přikláněl k možnosti, aby správní rada získala jako orgán pravomoc akademickému senátu vysoké školy předkládat vnitřní předpisy vysoké školy a vnitřní předpisy jejich součástí. To zejména za předpokladu, že by i nadále zůstala zachována exkluzivita rektora, resp. děkana vůči akademickému senátu vysoké školy nebo fakulty v předkládání většiny vnitřních předpisů.

V případě rektora považuje autor za vhodné, aby do budoucna došlo k sjednocení dnešních dvou funkčních období do jednoho, řekněme trvajících 6 let. Tuto funkci by mohla stejná osoba vykonávat i vícekrát za život, vždy však s omezením týkajícím se nutné přestávky mezi dvěma funkčními obdobími. K této úvaze vede autora zejména systém, jakým je rektor do

²²⁵ Autor při této hypotéze vychází z předloženého záměru na zřízení takového ministerstva ze strany úředníků podřízených místopředsedovi vlády odpovědnému za oblast vědy a výzkumu.

²²⁶ Dané složení odráží portfolio příslušníků bezpečnostních sborů, kteří jsou na dané škole vzděláváni a jejich podřízení vedení jednotlivých ministerstev. V případě Policejní akademie ČR v Praze se jedná o příslušníky podřízené Ministerstvu vnitra (Policie ČR, Hasičský záchranný sbor), Ministerstvu financí (Celní správa), Ministerstvu spravedlnosti (Vězeňská služba), a vládě (Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služba), v případě Univerzity obrany v Brně jsou to příslušníci podřízení Ministerstvu obrany (vojáci) a vládě (Úřad pro zahraniční styky a informace).

funkce ustavován. Dle autora by se tak eliminoval vliv kalkulace znovuzvolení do rozhodování rektora, což by vedlo k rychlejšímu rozhodování i v případě nepopulárních kroků a ne k jejich odkládání na období po znovuzvolení. Bylo by zřejmě na samostatnou diplomovou práci ověřit hypotézu, zda je rektor v případě svého rozhodování ovlivněn (mírněn) ve svých manažerských krocích vidinou kandidatury pro další funkční období či nikoli. Z osobní zkušenosti autora, který se již více jak deset let s rektory pracovním setkával, však plyne přesvědčení, že tomu tak je.

Výše popsané omezení výkonu funkce by autor aplikoval i v případě děkanů fakult.

Dle autora by bylo vhodné vyvolat i celospolečenskou diskusi o možnosti stanovit určitá minimální kritéria pro výkon funkce rektora. Do budoucna bychom se tak vyhnuli možným excesům typu, že na rektora bude kandidovat např. student, či že bude tato pozice jinak znevažována. Je třeba si uvědomit, že rektor má být nejen dobrý manažer ale také uznávaný vůdce, který vysoké škole bude udávat směr jejího vývoje po několik let. V této souvislosti je možné se inspirovat a využít příkladů dobré praxe ze zahraničí²²⁷.

Ve vztahu k výše diskutované jednokolejnosti či dvoukolejnosti rozhodovacích pravomocí mezi rektorem a děkanem fakulty nemá autor vyhraněný názor. Vzhledem k tomu, že se jedná v obou případech o orgán monokratický, budou preference pro ten či onen způsob řízení vždy záviset na charakterových vlastnostech konkrétní osoby, která danou funkci vykonává. Autor by se v tomto případě přikláněl spíše k modelu nově uplatněnému v oblasti státní služby a s ní spojené profesionalizace výkonného aparátu i v případě vysokých škol.

Za relativně problematické ve vztahu k dalším dosud nezmíněným orgánům vysoké školy lze považovat velmi vágní uchopení novelou nově vznikajícího orgánu tzv. rady pro vnitřní hodnocení a to jak do stanovení požadavků na osoby v tomto orgánu působící, tak s ohledem na nedostatečnou specifikaci činností a s nimi spojených pravomocí, kterými má/by měl tento orgán disponovat.

²²⁷ Srovnej např. CONRATHS, Bernadette a Annamaria TRUSSO (eds.). *Managing the university community: exploring good practice*. Brussels: European University Association, 2007. ISBN 9789081069885.

ZÁVĚR

Jak se ukázalo, i po 18 letech od přijetí zákona o vysokých školách není systém v případě orgánů vysoké školy zdaleka nastaven tak, abychom mohli o něm prohlásit, že je optimální. Cílem práce diplomové práce předložené autorem k obhajobě bylo udělat jakousi inventuru dosud provedených či zamýšlených úprav, které dopadaly na orgány vysokých škol zejména v posledních deseti letech, kdy se změny z Poslanecké sněmovny a novelizací, z větší části přenesly k jednacím stolům a do různých individuálních projektů národních řešících danou problematiku.

Opomenut autorem nezůstal ani výsledek těchto snah promítnutý do nedávno přijaté komplexní novely zákona o vysokých školách. Této části byla v rámci předkládané práce věnována největší část.

Jak to tak bývá, ne vždy se podaří všechny myšlenky a nápady prosadit do zákona samotného. Někdy je to zapříčiněno nepochopením, jindy neznalostí problematiky, v některých případech je racio věci přehlušeno vzájemnými sympatiemi či antipatiemi osob sedících u vyjednávacího stolu. Případně do celého procesu vstoupí lidová tvořivost zákonodárce, protože jak autorem anonymizovaný zdroj blízký vyjednávání při jednání v Poslanecké sněmovně prohlásil: „Zákonu o vysokých školách vždy všichni poslanci nejlíp rozumí, protože každý z nich přeci někdy studoval“. Do jaké míry se toto rčení vztahuje jen na poslance, nechá autor bez dalšího komentáře.

Problematiku, která si dle autora zaslouhuje pozornost i po právě uzavřeném legislativním procesu, shrnul autor do poslední části své práce. Za vhodné tak považuje úpravu elektoriátu a aktivního a pasivního volebního práva v případě akademických senátů jak vysoké školy, tak fakulty, způsobu ustavení správní rady, stranou nezůstává ani modifikace funkčního období rektora. Stejně tak autor dospěl k závěru, že by bylo vhodné poupravit některé z pravomocí shora zmíněných orgánů. Změna iniciačního monopolu rektora a děkana ve prospěch členů akademického senátu a správní rady jako celku, jiné nastavení kompetencí správní rady odrážející její nejen kontrolní funkci ale také funkci poradní, to jsou jen některé ze změn navržených autorem. Zda se tyto změny skutečně v budoucím legislativním procesu projeví, ukáže až čas.

Nyní nezbývá než nám všem členům akademických obcí vysokých škol popřát, abychom co nejlépe vstřebali stávající novelu a úspěšně naplnili všechny požadavky jí kladené. Snad k tomu přispěje i práce autorem předložená.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literatura:

CONRATHS, Bernadette a Annamaria TRUSSO (eds.). *Managing the university community: exploring good practice*. Brussels: European University Association, 2007. ISBN 9789081069885.

REICHERT, Sybille (ed.). *Tensions and challenges for policy makers and institutional leaders*. 1a. ed. Brussels: European University Association, 2009. ISBN 978-907-8997-153.

ESTERMANN Thomas, Terhi NOKKALA. *University autonomy in Europe II: the scorecard*. Brussels: European University Association, 2011. ISBN 978-907-8997-306.

FILE, Jon. *Tématické hodnocení terciárního vzdělávání v České republice: zpráva hodnotitelů*. Praha: Centrum pro studium vysokého školství, 2006. ISBN 80-863-0242-3.

JURNÍKOVÁ, Jana a Veronika KUDROVÁ. Vybrané aspekty řízení o disciplinárním přestupku na vysoké škole. In: *PŘESTUPKY A ŘÍZENÍ O NICH Z POHLEDU TEORIE A PRAXE: sborník z mezinárodní vědecké konference konané dne 4. října 2013*. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2014, 73 - 85. ISBN 978-80-7251-408-3.

KUSÝ, Miroslav. *Sněmovní tisk 309/1990*. [online]. Praha: Digitální repozitář PSPČR, 1990 [cit. 2016-04-10]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1986fs/tisky/t0309_01.htm

MATĚJŮ, Petr. *Bílá kniha terciárního vzdělávání: zpráva hodnotitelů*. Praha: MŠMT, 2009. ISBN 978-80-254-4519-8.

MATĚJŮ, Petr, František JEŽEK, Daniel MÜNICH, et al. *Bílá kniha terciárního vzdělávání: Příloha - Současný stav, srovnání a širší kontext reformy*. Praha: MŠMT, 2008.

SANTIAGO, Paulo, Karine TREMBLAY, Ester BASRI a Elena ARNAL. *OECD Thematic Review of Tertiary Education: Synthesis Report*. Paříž: OECD, 2008.

ŠEBKOVÁ, Helena (ed.). *Tertiary education in the Czech Republic: country background report for OECD thematic review of tertiary education*. Prague: Centre for Higher Education Studies, 2006. ISBN 80-863-0237-7.

Zákony:

Zákon č. 172/1990 Sb., o vysokých školách, v.z.p.p.

Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění některých dalších zákonů (zákon o vysokých školách) v.z.p.p.

Zákon č. 552/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění některých dalších zákonů (zákon o vysokých školách) ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce v.z.p.p.

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád v.z.p.p.

Sněmovní tisky a další novelizační podklady:

Návrh zákona o vysokých školách (tisk 309) a společná zpráva výborů Sněmovny lidu a výborů Sněmovny národů (tisk 427).: Stenoprotokol jednání ze dne 3. května 1990 [online].

Praha: Digitální repozitář PSPČR, 1990 [cit. 2016-04-10]. Dostupné z:

<http://www.psp.cz/eknih/1986fs/slsn/stenprot/028schuz/s028018.htm>

Pracovní návrh věcného záměru zákona o vysokých školách: Verze ze dne 2.9.2011 s úpravami dle připomínek členů pracovní skupiny ke dni 5.9.2011 a s úpravami podle pokynu ministra školství, mládeže a tělovýchovy ze dne 9.9.2011. Praha, 2011

Pracovní podklad pro zpracování věcného záměru zákona o terciárním vzdělávání: Zpracováno pro jednání v Kostelci - únor 2009. Praha, 2009.

Věcný záměr zákona o vysokých školách: MŠMT č.j. 26338/2011-34 PID: RACK8NND62GW. Praha, 2011.

Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony: Sněmovní tisk 464/0. Praha, 2015.

Vnitřní předpisy vysokých škol:

X. úplné znění Statutu Univerzity Karlovy v Praze ze dne 21. října 2013 [online]. [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <http://www.cuni.cz/UK-5444.html>

VII. úplné znění Statutu vysokého učení technického v Brně ze dne 17. července 2015 [online]. [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <http://www.vutbr.cz/uredni-deska/vnitri-predpisy-a-dokumenty/vnitri-predpisy-f34982/vnitri-predpis-statut-vut-d39809/uz-statutu-vut-p93685>

Aktuální znění Statutu vysoké školy technické a ekonomické v Českých Budějovicích [online]. [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: https://is.vstecb.cz/do/5610/uredni_deska/1905433/1905464/Aktualni_zneni_statut.pdf

*I. ÚPLNÉ ZNĚNÍ PŘÍLOHY Č. 3 STATUTU UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE
ROZDĚLENÍ FAKULT PRO ÚČELY VOLEB DO AKADEMICKÉHO SENÁTU UNIVERZITY
KARLOVY V PRAZE ZE DNE 6. LISTOPADU 2000 [online]. [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <http://www.cuni.cz/UK-4590.html>*

*III. ÚPLNÉ ZNĚNÍ VOLEBNÍHO A JEDNACÍHO ŘÁDU AKADEMICKÉHO SENÁTU
UNIVERZITY PALACKÉHO V OLOMOUCI ZE DNE 19. LEDNA 2016 [online]. [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/dokumenty/2016/Volebni_a_jednaci_rad_2016-_k_vyd.pdf*

Ostatní předpisy:

STATUT RADY VYSOKÝCH ŠKOL [online]. Praha [cit. 2016-04-02]. Dostupné z:
http://www.radavs.cz/wp-content/uploads/2015/04/Statut_RVS.pdf

Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG) [online]. 2015. Brusel, Belgie [cit. 2016-04-02]. ISBN 978-9-08-168672-3.

Judikatura:

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24.11.2011, čj. 7 As 66/2010 - 119 [online]. NSS Brno, 2011 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z:
http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2010/0066_7As__100_20111223112051_prevedeno.pdf

Internetové zdroje:

Děkanem fakulty informatiky byl počtvrté zvolen poslanec Jiří Zlatuška [online]. Brno: www.muni.cz, 2015 [cit. 2016-04-07]. Dostupné z:
<http://www.muni.cz/econ/events/calendar/57996075>.

Lidovec Mihola stvořil přílepek na přání vnitra. Ztratíme nezávislost, zní z Policejní akademie [online]. Praha: www.lidovky.cz, 2015 [cit. 2016-04-10]. Dostupné z:
http://www.lidovky.cz/prilepek-poslance-miholy-ohrozuje-nasi-autonomii-zni-z-policejni-akademie-1up-/zpravy-domov.aspx?c=A151022_161432_ln_domov_hm

Novela zákona o VŠ se může ještě změnit, zejména personální pravomoci [online]. Praha: www.novinky.cz, 2016 [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/veda-skoly/394501-novela-zakona-o-vs-se-muze-jeste-zmenit-zejmena-personalni-pravomoci.html>

Prezident Klaus odvolal rektora VŠUP Borise Jirku [online]. Praha: idnes.cz, 2006 [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/prezident-klaus-odvolal-rektora-vs-up-borise-jirku-f8p-/domaci.aspx?c=A060629_141525_vysokeskoly_mia

Prezident podepsal odvolání rektora zlínské univerzity [online]. Praha: tyden.cz, 2010 [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/skolstvi/prezident-podepsal-odvolani-rektora-zlinske-univerzity_170151.html

Převod Policejní akademie pod vnitro se asi navrhovat nebude [online]. Praha: www.blesk.cz, 2015 [cit. 2016-04-10]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-live-zpravy/353812/prevod-policejni-akademie-pod-vnitro-se-asi-navrhovat-nebude.html>

Spor o děkana práv: Beneda nemá nárok, rektor byl v právu, definitivně [online]. Olomouc: www.olomouckydenik.cz, 2012 [cit. 2016-04-07]. Dostupné z: http://olomoucky.denik.cz/zpravy_region/soud-kvuli-dekanovi-prav-beneda-nema-narok-ректор-mel-pravdu-20120629.html.

Zeman nakonec jmenoval Mikuláše Beka, svého kritika, rektorem [online]. Praha: Parlamentní listy, 2015 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Zeman-nakonec-jmenoval-Mikulase-Beka-sveho-kritika-rektorem-384328>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR	Česká republika
EUA	Evropská univerzitní asociace
KN	<i>Pracovní podklad pro zpracování věcného záměru zákona o terciárním vzdělávání: Zpracováno pro jednání v Kostelci - únor 2009. Praha, 2009.</i>
NSS	Nejvyšší správní soud
NZVŠ	Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění novely podepsané prezidentem republiky dne 11. 3. 2016
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
RVŠ	Rada vysokých škol
ZVŠ	Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění platném a účinném před novelou podepsanou prezidentem republiky dne 11. 3. 2016
VZZ VŠ	Věcný záměr zákona o vysokých školách: MŠMT č.j. 26338/2011-34 PID: RACK8NND62GW. Praha, 2011.